

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Bavar...

2863 $\frac{a}{c}$ - 2

valentinus C.
Wienninger iur. can.
P. S.

<36634594440011

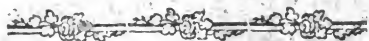
<36634594440011

Bayer. Staatsbibliothek

R

IVS CIVILE
PRIVATVM.

SCRIPT

AC

DETERMINATIONES

IVRIS BOICI

ADDIDIT

ADAMVS WEISHAVPT

IVRIVM DOCTOR EORVNDÉMQVE IN ALMA CA-
THOLICA AC ELECTORALI VNIVERSI-
TATE ANGLIPOLITANA PROFESSOR
EXTRAORDINARIVS.

TOMVS II.

INGOLSTADII,
SVMP TIBVS ANTONII ATTENKHOVER
BIBLIOPEGI ACADEMICI

i 7 7 3.

**Tomus Secundus Iuris Civilis
Privati etc.**

Imprimatur.

**Sign. München, in dem
Churfürstlichen Bücher-
Censur-Collegium den
15. Julius 1772.**

**Wilhelm Wodiczka,
Secret.**

Von Gottes Gnaden Maximilian Joseph
in Ob- und Nideren Bayern, auch der
oberen Pfalz Herzog, Pfalzgraf bey Rhein des
heyl. Römisch. Reichs Erztzuchseß, und Churfürst,
Landtgraf zu Leichtenberg. 2c.

Unseren Grus zuvor, Hochgelehrter Lieber Ge-
treuer! Demnach bey unserem nachgesetzten Bücher-
Censur-Collegio der von dir gefertigte Tomus
2dus Iuris Civilis Privati mit vieler Gründlichkeit aus-
gearbeitet, und von allen Anstößigkeiten wider die
Religion, den Staat und gute Sitten entfernt be-
funden worden, als haben wir dir ein solches nach-
richtlich unverhalten lassen wollen, nebst angehäng-
ten Auftrag, daß du bey dem Druck desselben nicht
auffer Acht lassen wollest die mitkommende Appro-
bation auf dem Titelblatt rückwärts einzuschalten.

München den 15. Julius 1772.

Wilhelm Bodiczka,
Secret. mppia.

X 2

ILLVSTRISSIMO,
ATQVE
EXCELLENTISSIMO
DOMINO, DOMINO
MAXIMILIANO
EMANUEL, .
S. R. I. COMITI A TÖRING,

ET CRONSFELD, IN IETTENBACH, DENGling,
ASCHAV, MOEDLING, NEUBAV, WINHOERING, ARBING,
WALDBERG, ET BVRG, DOMINO IN FALCKENSTEIN, NEV-
HAVS, ZELL, STALLWANG, SCHRAGHOFEN, SIMBACH, ET
PERNSHAMB, DOMINO HOFMARCHIARVM PERTENSTEIN,
SONDERMAGNING, MOERWANG, EVRN - FOEHRN - TOE-
GERN - GEBL - ESHL - ET POERNBACH, RITTERS-
WOERTH, BVECH, LINDACH, NEVENBVRGSTALL,
ET BEBENHAVSEN RELIQ.

ELECTORALIS BAVARICIS, GEORGII
ORDINIS EQVESTRIS
COMMENDATORI,
AVGVSTISSIMI QVONDAM IMPERATO-
RIS CAROLI VII. GLORIOSISS. MEM.

N V N C
SERENISSIMI ET POTENTISSIMI ELE-
CTORIS BAVARIAE RELIQ. RELIQ.
CAMERARIO,
CONSILIARIO INTIMO ACTVALI

ET
CONFERENTIARVM MINISTRO,
CAMERAE ELECTORALIS, ATQVE COMMER-
CIORVM PRAESIDI, SVPREMO REI TOR-
MENTARIAE PRAEFECTO PROVINCIA-
LI, ET ARCHISATRAPAE IN
TROS BV RG.

Non ab operis huius nitore at-
que elegantia, sed ab argu-
menti quod tractat praestan-
tia, ac hereditaria TVAE GENTIS IL-
LUVSTRISSIMAE in scientias ac literatos

omnes animi præclivitate , audacia mihi venit , ut secundus hic vigiliarum mearum iuridicarum labor , non alio , quam ILLUSTRISSIMO TVO NOMINE inclaresceret , quæ quidem divina tantæ mentis adfectio TE movebat , ut curis perpetuis gravissimisque , quibus universam Boiorum Remp. complecteris , momentum quoddam subriperes , atque mihi NUMEN TVVM anhelanti clementissime adnueres. Sane cui nihil ad augendum fastigium superest , is uno modo crescere potest , si se ipse submittat , securus magnitudinis suæ. Foret hic , ubi

TIBI

TIBI ipsi de TE ipso verba facerem, nisi propria TVA verecundia, omni laude superior modestas clientum adulationes declinares. Ego vero quantum ad me pertinet, laborabo, ut orationem meam tuam ad modestiam moderationemque submittam, nec minus considerabo, quid aures TANTI VIRI pati possint, quam quid virtutibus debeatur: nec tam vereor, ne me in laudibus TVIS parcum, quam ne nimium putes. Ibit in secula, inter aulae Boicae primorum principes confedis-
se VIRVM, in quo tanta concordia, tantusque concentus omnium lau-

dum, omnisque gloriae confluit, ut nihil severitati eius hilaritate, nihil gravitati simplicitate, nihil maiestati humanitate detrahatur. Abiisti enim ex agro Boticico, atque ad componenda patriae cum extraneis negotia gentes externas legatus accessisti. Inde reducis in sinum confugit concussa Resp. Adsumtus es in laborum curarumque consortium a SERENISSIMO NOSTRO PATRE PATRIAE, nec Te laeta et prospera stationis istius, sed aspera et dura ad eam capeffendam impulerunt. Tuum est, quod cuivis quaesita e virtute dignitas offeratur, quod in hono-

honore hominum ac honore famae sint
litteratorum nomina obscurae oblivioni
TVA manu erepta. TVVM erat, VIR
ILLVSTRISIME, ista agere, nostrum
erat, gestorum TVORVM admiratione fa-
scinari, atque obstupefieri, qua nostra
taciturnitate atque sermonis impotentia
magis TIBI complaceas oportet, pro-
pterea quod meritorum tuorum vim at-
que praestantiam animo parumper, o-
ratione nunquam assequi valeamus.
Quod quum igitur talis sis tantusque in
patriae commodum atque familiae IL-
LVSTRISSIMAE gloriam ac felicitatem
ferus

ferus in coelum redeas, ac populo Bo-
riorum diu interfis - - ita ad aras confu-
gio

ILLVSTRISSIMI TVI NOMINIS.

Servus humillimus ac obsequiosissimus
Adamus Weishaupt.
Prof. Iur. Extraord.

CON-

CONSPECTVS TOMI SECVNDI.

Ius Rerum. Tom. II. III. et IV.

I.) Ius reale. Tom. II. et III.

A.) Ius reale ad rem. Tom. II.

1.) In genere. Sect. I. ubi tractantur

a.) Natura rerum, ac diversitas. Cap. I.

b.) Natura iuris realis ac diversitas. Cap. II.

2.) In specie. Sect. II.

a.) Ius occupandi in specie. Cap. I.

b.) Ius occupandi hereditatem seu ius hereditarium. Cap. II.

α.) In genere. Membr. I.

β.) In specie. Membr. II.

a.) Legitimum. Tit. I.

b.) Ex

b.) Ex ultima voluntate.
Tit. II.

N.) In genere. (I.)

1.) Specie. (II.)

aa.) Quae defertius
succedendi uni-
versale.

1.) Directum &
testamentari-
um (A.)

2.) indirectum f.
fideicommis-
sa. (B.)

aa.) Vulgaria.
(A.)

bb.) Gentili-
tia. (B.)

bb.) Singulare (III.)
legata.

cc.) Mixtum. (IV.)
Codicilli.

B.) Ius reale in re. Sect. III.
Tom. III.

II.) Ius personale. Tom. IV.

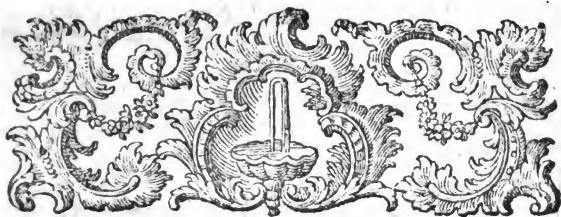

Liber

Liber II.
IVS REALE.

Seçtio I.
GENERALIA DE IVRE, QVOD
EST CIRCA RES.

Caput I.
RES, EARVM NATVRA,
AC DIVERSITAS.

§. I.

 Rei acceptio alia *Metaphysica* est
pro ente, alia *Physica*, pro
ente corporeo, alia denique
Iuridica, quo sensu *rei* nomine venit,
Tom. II. A quid-

quidquid nec factum est, nec persona, in hominum tamen bonis esse potest.

PROP. I. Rei nomine etiam non raro homines compellantur. *L. 1. §. 1. ff. de rer. divis.*

PROP. II. Sive quid actu in bonis nostris sit., sive solam in iis existendi aptitudinem habeat, perinde tamen res est, si conceptum rei generaliore consideres.

COR. *Pecunia*, seu id, quod actu in bonis nostris est, tanquam species in significato rei generico continetur.

§. 2.

In quavis re tria distinguimus I. id, quod in ea permanens est, seu eius *substantiam*. II. Utilitatem, quae ex re, vel eius occasione venit, seu *usum*. III. Rei *detentionem*. *Cel. NETTELBLADT Syst. Iurispr. Nat. Part. I. §. 102.*

§. 3.

I. Quatenus res omnis substantia est; 1.) numero definita est, seu, quod

quod idem, ei *quantitas* inest, sive multitudo eorundem. 2.) in re deprehendimus eius *qualitates*, seu ea omnia, quae praeter quantitatem rei insunt. 3.) eandem aestimamus, quod fit habita ratione *valoris rei*, quae est quantitas rebus imposita voluntate hominum, ut earum ratio ad se invicem in contractibus permutatoriis determinari queat. Valor autem qui rei intrinsecus est, est gradus utilitatis.

§. 4.

i.) Quatenus rei quantitas inest, eatenus illa *numerari*, *ponderari*, vel *mensurari* potest. *Numeratur* autem res determinando; quot in ea sint quantitates; *ponderatur*, quatenus quantitas gravitatis determinatur, rem vero *mensuramus*, si quantitatem longitudinis, altitudinis, magnitudinis in ea determinamus.

§. 5.

2.) Quatenus rem quamdam cogitamus in relatione ad qualitates, quae eidem insunt, eidem *colorem, formam, materiam, figuram etc.* tribuimus. Huc quoque pertinent omnes determinationes, quae rei cuidam insunt vel a loco, vel a tempore v. gr. vinum, quod ab aetate, regione, anno, modo majoris, modo minoris aestimationis est. Ratione qualitatum quoque, quae rei insunt, res vel *genus* est, vel *species*. *Speciem* Icti individuum dicunt, similitudinem autem individuum *genus* vocant. Sunt autem individua sibi *similia*, quatenus easdem habent qualitates.

De genere, et specie varia Ictis sunt axiomata.

1.) Quoties in iure mentio fit generis intelligitur species logica, et sub nomine speciei venit individuum logicum.

2.) Generi derogatur per speciem.

3.)

- 3.) Genus includit omnes species.
- 4.) Genus repraesentatur in qualibet specie.
- 5.) Genus in suo genere tantum operatur, quantum species in sua specie.
- 6.) Genus nunquam perit.
- 7.) Genus, quod non potest verificari nisi in una specie, habetur pro specie.
- 8.) Species semel praestita non amplius debetur.
- 9.) Plus est in specie, quam in genere.
- 10.) Extinctio rei obligationem ad speciem perimit.
- 11.) Debitor speciei obligatur ad speciem praecise praestandam.

§. 6.

3.) Valor substantiae est *pretium*, quod exprimitur per *pecuniam*, quae est res corpora, cuius determinata

A 3

quan-

quantitas sumitur pro mensura rerum rei cuiuscunque: pecunia autem divisa in partes, et signata *moneta* dicitur.

§. 7.

Pretium aliud *legale* est, aliud *conventionale*, pretium conventionale iustum fit oportet. Est autem pretium modo naturaliter, modo civiliter iustum, vel iniustum. Pretium *naturaliter iustum*, aut *iniustum* est, quod valori rei proportionatum, aut non, *civiliter vero iustum*, aut *iniustum* vocatur, quod non est infra dimidiam partem pretii naturaliter iusti, aut eam excedit.

PROP. Propterea, quod valor rei satis curate determinari nequeat, civitatis interfuit recedere a pretio naturaliter iusto, et iustitiam eius noviter determinare,

§. 8.

Pretium ulterius vel est *affectio-
nis*, quod rei tribuitur ob singularem
affe-

affectionem, vel *singularis interesse*, quod rei inest ob lucrum cessans, et damnum per eam emergens.

PROP. I. Ut res pretium affectionis habere valeat, talis sit oportet, ut in eam affectio, et quidem *rationabilis* cadere possit.

PROP. II. In iure pretii affectionis nulla habetur ratio, nisi ubi id leges speciatim volunt, v. gr. in iuramento in litem.

§. 9.

Si pretium tale est, quale enunciatur, *verum* vocatur, si vero pretium vel omnino non subsit, vel saltem maius, minusve eo est, quod enunciatur, *simulatum* audit.

PROP. I. Simulatio pretii, quatenus fit in dolum tertii, non toleratur.

PROP. II. Pretio nimis exiguo simulatio praesumitur.

§. 10.

Pretium rei expressum etiam valorem, et rei aestimationem exprimit.

mit. Determinatur autem pretium rei vel *venditionis causa*, sive eo fine, ut dominium rei aestumatae in alterum transeat, vel *taxationis causa*, ut tempore restitutionis faciendae deteriorationes rei eo facilius determinari queant.

PROP. I. Aestumatio venditionis causa facta rem aestumatam alterius propriam facit.

PROP. II. In quibus negotiis agitur de dominio rei transferendo, aestumatio in dubio venditionis causa facta censetur.

PROP. III. In quibus negotiis dominium rei non transit in alterum aestumatio censetur facta taxationis causa.

§. II.

Substantia rei non semper eadem est: mutatur ergo, vel in majus, et *augeri*, vel in minus, et *imminui* dicitur. Augetur res per *accessiones*, quae sunt res, quibus substantia rei nostrae accipit incrementum, quod commode separari nequit: fit autem hoc incrementum vel ex hominis, aut

aut legis dispositione, vel non, unde etiam accessiones vel *naturales* sunt, vel *civiles*; accessiones civiles etiam *pertinentiae* vocantur, quae in *substantiales*, si cum re principali ita cohaerent, ut sub eodem nomine contineantur, et *accidentales*, si sub diverso, abeunt.

PROP. I. Natura nullae dantur *pertinentiae*.

COR. I. Omnes *pertinentiae* supponunt praeviam dispositionem hominis, vel legis.

2. *Pertinentiae* sunt vel *legales*, vel *conventionales*.

3. *Pertinentiae* non praesumuntur.

PROP. II. Quaecunque partem rei cuiusdam constituunt, aut alicui intuitu rei competent, sunt *pertinentiae legales*.

PROP. III. Destinatio rei cuiusdam ad perpetuum usum vel expressa, vel tacita facit *pertinentias voluntarias*.

COR. I. In *pertinentiis voluntariis* debet constare de animo destinandi.

2. *Pertinentiae voluntariae accidentales* destinantis contraria voluntate a re principali separari queunt.

PROP. IV. Pertinentiae supponunt rem quamdam principalem, ad quam pertineant.

COR. I. Pertinentiae sequuntur naturam principalem.

2. Si principale alienari nequeat, neque pertinentiae eidem subsunt.

3. Occupata re principali etiam occupantur eius pertinentiae.

SCHOLION. Clausula: *Cum pertinentiis*, non respicit pertinentias substantiales ut quae ipso iure cum re fuerunt alienatae, sed solum accidentales.

§. 12.

Accessiones naturales vel noviter cum re cohaerere incipiunt, vel ex ea veniunt, quod fit, vel sola natura, vel industria hominis, vel natura et facto hominis simul, accessiones naturales ergo vel sunt *naturales in specie*, vel *industriales*, vel *mixtae*.

§. 13.

Qui curam habet, ut bonitas rei intrinseca semper maneat eadem, ille rem

rem *conservat*, qui rem mutat in peius, eam *deteriorat*, qui in melius, eam *meliorat*, et qui de re ita disponit, ut eius substantiam omnino destruat, illa *abuti* dicitur.

PROP. I. Re nostra abuti licet, quatenus alteri non fit iniuria.

PROP. II. Rem vero, quae est alterius, ut conservemus perfecte obligamur, minime vero ut eam melioremus, nisi lege, vel pacto aliter fuerit conventum.

§. 14.

Conservatur autem quaelibet res per erogationes, quae in eam fiunt, et *impensae* dicuntur, quae vel tendunt ad rei conservationem, *necessariae*, vel ut inde res fiat utilior, *utiles*, vel ad voluptatem ex re percipiendam, *voluptuariae*.

PROP. I. Impensarum onus ad eum ipso iure pertinet, ad quem fructus, et rei commoda pertinent.

PROP. II. Quoties possessori praesumptivo datur impensarum repetitio, toties hoc in-

intelligitur de impensis supra fructus perceptos in rem factis, quae fructuum, et impensarum compensatio in vero possessore locum non habet.

PROP. III. Impensae necessariae, et utiles, ac voluptariae quatenus restitui debeant ex bona, vel mala fide possidentis pendet.

PROP. IV. Impensae utiles, ac meliorationes aestumantur ex eo tempore, quo res restituenda est.

PROP. V. Impensae non debent superare rei valorem.

COR. Impensae immodicae non debentur.

PROP. VI. Impensae modicae non censentur factae.

§. 15.

Accessiones rei, eius fructus, meliorationes sunt *caussa rei in sensu generali*, in *sensu speciali* autem *caussa rei* dicitur possessio rei cum omni commodo, et incommodo.

PROP.

PROP. I. Si dicatur : *rem restituendam esse cum omni causa*, id de causa rei in sensu generali intelligitur.

PROP. II. Quatenus autem dicitur : *rem cum omni causa transire in novum possessorem*, causa rei in sensu speciali adest.

§. 16.

Res, quoad substantiam aut queunt percipi sensibus, et *corporales*, aut non, et *incorporales* sunt.

PROP. I. Ad res incorporales referuntur quantitates, praecipue vero iura, et obligationes.

PROP. II. Quae circa rem in genere §. 2. animadvertimus, ea quoque in re incorporali distingui possunt.

COR. In iuribus, et obligationibus, quatenus ut res incorporales considerantur, ius ipsum, et obligatio ipsa sunt loco substantiae.

PROP. III. Eadem res sub alia relatione modo corporalis, modo incorporalis est.

PROP. IV. Quidquid de re corporali vere ac proprie dicitur, id de re incorporali non nisi analogice praedicari potest.

COR.

COR. Inde res immobiles incorporeales *quasi possidentur, quasi traduntur, et earum quasi dominium est.*

§. 17.

Res ab alia quadam vel salva eius substantia separari potest, vel non: sunt ergo res vel *mobiles*, vel *immobiles*.

PROP. I. Res incorporeales sua natura nec ad res mobiles, nec immobiles referuntur, nisi necessitas id velit.

PROP. II. Res incorporeales necessitate ita suadente induunt naturam rei, cum qua conectuntur.

COR. 1. Res incorporealis cohaerens rei immobili est immobilis.

2. Res incorporealis cohaerens rei mobili habetur pro mobili.

§. 18.

Res immobiles salva substantia ab alia quadam re separari nequeunt (§. 17.) vel a natura, *naturaliter immobiles*, vel ex dispositione hominis, aut legis, *res civiliter immobiles*.

PROP.

PROP. I. Omnis res civiliter immobilis est sua natura mobilis, eius tamen separationi vel legis, vel hominis dispositio obest.

PROP. II. Mobile, quod cum re immobili ita cohaeret, ut sit destinatum ad perpetuum usum, fit immobile.

COR. Res armaria in fortalitiis, libri in bibliothecis publicis, lecti, et supellex in diuerforiis etc. sunt res immobiles civiliter tales.

PROP. III. Mobile cohaerens immobili tanquam pars fit immobile.

COR. Fenestrae, et portae aedium sunt res immobiles.

PROP. IV. Inter res mobiles contra numerantur pecunia, et quae circa eam versantur nomina, etsi quam maxime ratione eorum hypotheca in re immobili fuerit constituta. 2.) merces in tabernis publicis. 3.) animalia etc.

SCHOLION. Sub nomine: *Mobilium* stricto iure res omnes, quae moveri possunt, intelliguntur, praxis tamen solam supellectilem, et utensilia intelligit, sive quod Galli voce: *Meubles* efferunt.

§. 19.

Ratione substantiae res ulterius vel *fungibiles* sunt, si primo statim usu absumuntur, vel *non fungibiles*, si non. Res autem fungibiles vel quoad ipsam substantiam existere definunt, vel solum in hominum estimatione, res ergo fungibiles vel *naturaliter*, vel *civiliter tales* sunt.

PROP. Sub alio respectu eadem res modo fungibilis est, modo non fungibilis v. gr. vestes.

§. 20.

Res vel actu una res est, vel plures in se sub communi nomine complectitur, priori casu *res singularis*, posteriori vero *universalis* est.

PROP. Plura rerum individua simul sumpta dant rem universalem.

§. 21.

Denique aliae res partium separationem admittunt, aliae non, conf-

sequenter res vel *dividuae* sunt, vel *individuae*.

PROP. I. Partium, quæ res constat, separatio vel *physica* est, vel *logica*, prout vel corpore fit, vel intellectu.

PROP. II. Res individuae vel *naturaliter* vel *civiliter* tales sunt. v. gr. iura, quæ rei inhaerent.

PROP. III. Si res naturaliter inter plures, quibus æquale ius est, sint dividendae, non res ipsæ, sed earum pretium ex prævia adiudicatione redactum dividitur.

PROP. IV. Dantur etiam res ipso iure divisæ v. gr. actiones inter cohaeredes
L. 4. pr. ff. de act. fam. hercisc.

§. 22.

II. Alterum, quod in re distinguimus præter substantiam est eius *usus*, seu utilitas, quam res præstat. *Vsus* aut necessitate circumscriptus est, et *usus in specie*, vel non, et *usus fructus* adpellatur; emolumentum

Tom. II.

B

vero

vero omne, quod ex re venit, *fructus* dicitur.

PROP. I. Exercitium iuris est eiusdem usus.

PROP. II. Fructus sunt accessorium rei, ex qua veniunt.

COR. Vnde regulariter eius fiunt, cuius res est.

PROP. III. Fructus rei, quae alicuius praesumtive est, sequuntur bonam fidem, quatenus detentorem rei cum damno alterius locupletiores non reddunt.

COR. Per quod tollitur bona fides, per id tollitur adquisitio fructuum.

§. 23.

Fructus vel ex ipsa rei substantia veniunt, vel eius occasione, sunt ergo vel *naturales*, vel *civiles*. Ad fructus civiles pertinent etiam ea, quae propter usum alicuius rei praestantur, et si res fungibilis sit, aut omnino in pecunia consistat, *usurarum* nomine veniunt, si vero res non fungibilis sit, *merces* compellantur.

PROP.

PROP. I. Usura, et merces valorem usus rei determinant.

PROP. II. Usurae quidem aestumantur iure fructuum, minorem tamen in iure favorem habent, ac fructus.

PROP. III. Usurae sunt accessorium debiti.

COR. 1. Eo extincto extinguuntur.

2. Earum solutio inducit praesumptionem debiti.

3. In anteceßum solutae creditorem obligant, ne ante lapsum temporis sortem repetat.

PROP. IV. Usurae vel *punitoriae* sunt, vel *conventionales*.

COR. Usurae conventionales non praesumuntur.

PROP. V. Usurae conventionales non sint illicitae, seu debent exigi secundum modum, et qualitatem a legibus praescriptam; sint ergo.

1.) Usurae quincunces.

2.) Non praestentur ultra alterum tantum.

3.) Non sumantur usurae usurarum *qualium*.

4.) Non sint *palliatæ*.

B 2

SCHO-

SCHOLION. Dividunt etiam usuras in *vulgares*, et *nauticas*, de quibus uti et de usuris, et fructibus plura suo loco.

§. 24.

Fructus vero naturales vel sine hominum industria ex re veniunt, vel ea ita accedente, ut plus sit in hominum industria, quam natura, unde vel *naturales in specie*, vel *industriales* sunt: fructus rei ulterius vel adhuc cohaerent cum re, *pendentes*, vel iam sunt separati, *percepti*, hi vel adhuc extant, vel non, hinc percepti rursus vel *consumti* sunt, vel *extantes*, extantes, prout vel in natura, vel in aequivalenti extant, in *naturaliter*, et *civiliter tales* abeunt.

PROP. Non naturales solum fructus, sed etiam industriales vel pendentes sunt, vel percepti.

COR. Inde usurae, quae debentur ex certo die antequam dies ille non adest, sunt pendentes; percipiuntur autem, dum earum fit praestatio.

§. 25.

§. 25.

Fructus quoque sunt vel *ordinarii*, vel *extraordinarii*, percipiuntur enim statis temporibus, et quovis anno, vel non. Fructus illi, qui percipi potuissent, si debita industria fuisset adhibita, *percipiendi* audiunt.

§. 26.

III. Tertium denique, quod in redistinguiamus est eius detentio (§. 2.) detinemus autem rem vel corpore, vel non, vel cum animo eam nobis habendi, vel sine eo.

PROP. I. Detentio rei vel *corporalis* est, vel *incorporalis*, quae ulterius vel nuda detentio, vel possessio est.

PROP. II. Detentio corporalis rei modo possessio est, modo intra nudae detentionis limites, se continet.

PROP. III. Natura nemo possidet.

COR. Ad omnem possessionem vel detentionem requiritur actus; per quem res in nostram potestatem redigitur. qui *adprehensio* dicitur.

PROP. IV. Omnis detentio supponit detentorem.

§. 27.

Quum omnis detentio supponat subjectum, a quo detineatur (§. 26. Prop. iv.) res ratione huius subjecti in novas species abeunt. Vel enim in alicuius subjecti potestatem redactae sunt, vel non; res, quarum nullus est detentor, *nullius*, quarum vero aliquis detentor existit, *alicuius* sunt. Medium inter res nullius, et alicuius locum obtinent *res communes*, quae natura sua ita sunt comparatae, ut quoad substantiam in nullius potestatem redigi queant, quoad usum tamen omnibus sufficiant.

PROP. I. Omnes res, aut communes sunt, aut nullius, aut alicuius.

PROP. II. Res communes quoad substantiam sunt nullius.

PROP. III. Posito etiam res communes quoad substantiam in unius potestatem redigi posse, nulla tamen ostendi potest ratio, cur id fieri debeat.

COR.

COR. I. Res communis ita ad unum pertinet, ut ad alios eadem ratione pertineat.

2. A rei communis usu nemo iure excluditur.

PROP. IV. Quatenus res quaedam sufficientem omnibus utilitatem praestat, seu quatenus est usus inexhausti, eatenus est communis.

§. 28.

Rerum nullius nullus est detentor (§. 27.) sicque in res nullius nulli hominum ius proprium competit, vel ideo, quia nunquam in hominum potestate fuerunt *res naturaliter nullius*, vel ideo, quia in ea esse desierunt, *res facto hominum nullius*.

Inter res naturaliter nullius referuntur

1.) Res, quae in potestatem redigi nequeunt.

a.) Res, quae limites respuunt, ut Oceanus.

b.) Res usus inexhausti,

- 2.) Res, quae existere incipiunt, et quarum existentiae fundamentum nullius est proprium.
- 3.) Res existere incipientes, quarum existentiae fundamentum ignoratur.
- 4.) Res, quae ignorantur.
- 5.) Ferae.

Res veró facto hominum nullius sunt

- 1.) Res *derelictae*, quas earum dominus ita e potestate dimisit, ut eas sibi habere nolit.

COR. *Res amissae*, quae inadvertente, et invito domino ex eius potestate sunt, *abiectae*, quas dominus invitus quidem, sed sciens imminentis periculi causa e potestate dimisit, *res ablatae*, quae facto tertii incio, vel etiam conscio, invito tamen domino ex eius potestate abierunt, non sunt res nullius nec natura, nec facto hominis tales.

- 2.) *Res desertae*, seu res immobiles, quarum dominus ignoratur.
- 3.) *Thesaurus*, seu res mobilis pretiosa abscondita, de cuius domino non constat.

SCHO-

SCHOLION. Res istas omnes nullius esse dubio caret, quum circa eas sit ius occupandi. Interim non nego, eas civitatibus constitutis inter regalia principum referri, sed ea omittere hoc loco methodi ratio postulat, plura constabunt, ubi infra de iure occupandi sermo occurret. Id solummodo monere volo, res nunc primum recensitas nihilominus manere res nullius in se, quia occupatione adquiruntur. *At regalia sunt?* respondeo, regalia versantur circa res, quas occupandi ius non privatis, sed reipublicae competit. Verum de his suo loco.

§. 29.

Res alicuius (propriae) pro ratione subjecti, cuius sunt propriae, etiam sunt diversae: subjectum, cui res competunt, aut privatus est, aut respublica; hinc res propriae vel *publicae*, vel *privatae* sunt. Res publicae vel pertinent ad onera reipublicae ferenda, *domania*, *bona coronae*, vel destinantur ad splendorem aulae conservandum, *bona cameralia*, *fiscalia*.

SCHOLION. De variis fisci significatibus vide *Perill. ac Excell.* L. B. a KREITMAIER in not. ad *P. I. Cod. Max. Civ. Cap. I. §. 5. n. 6. L. b.*

PROP. Res publicae sunt penes eum, penes quem est cura civitatis.

COR. 1. In statu Monarchico res publicae sunt penes principem monarcham.

2. Bona publica princeps possidet, quatenus curam civitatis habet.

3. Bona publica non sunt, quae princeps qua privatus possidet, seu *bona principis patrimonialia*, Chatoul Gütter.

§. 30.

Res privatae aut ad universitatem quamdam pertinent, aut non, sunt ergo vel *universitatis*, vel *privatorum in specie*: res privatorum in specie vel unius tantum propriae, *res singulorum*, vel aequaliter ad plures collective sumtos pertinent, *res in communi-
one existentes*.

PROP.

PROP. Res in communione existentes differunt a rebus communibus (§. 27.).

SCHOLION. De rebus universitatis earumque divisione in *patrimoniales*, et res *universitatis in specie vide Partem nostram I, Sect. V. §. 3. § 1. et seq.*

Caput II.

IVS REALE.

§. 31.

Ius, quod circa res versatur, est *ius rerum*.

PROP. I. Ius rerum diversum est a iure personarum,

PROP. II. In iure rerum duo a se invicem distingui debent 1.) res 2.) ius, quod nobis circa eam competit.

§. 32.

Ius autem, quod circa rem nobis competit, duplicis est generis, vel
enim

enim praeter rem nihil aliud requiritur, ut ius illud circa rem habeamus, *ius reale*, vel ius illud aliter non competit, nisi factum quoddam praecedens eius fundamentum est, *ius personale*.

§. 33.

• Ius reale vel circa rem nobis iam adquisitam, vel primum acquirendam versari potest; circa rem acquirendam ius aliud nobis competere nequit, nisi facultas ius quoddam reale mediante rei acquisitione in eadem acquirendi, et quum porro hoc ius nobis competat ex sola rei acquirendae qualitate: Ius autem quod eo respectu nobis competit, reale sit (§. 32.) manifestum est, *eam facultatem mediante rei acquisitione ius quoddam reale ex sola rei qualitate acquirendi pariter esse reale*. Vnde summa cum ratione geminam iuris realis speciem statuimus, *ius reale* sc. *ad rem*, quod est ius ex sola rei qualitate acquirendi ius in re quadam reale, nec non *ius in re*, quod est ius in re nobis iam adquisita.

PROP.

PROP. I. Obiectum iuris realis in re est ipsa, et sola res, iuris ad rem vero obiectum est facultas acquirendi ius quoddam reale per acquisitionem rei.

PROP. II. Non omne ius acquirendi est ius reale, sed illud solum, quod ex rei qualitate nobis competit.

COR. Datur etiam ius acquirendi personale, quod se fundat in facto.

PROP. III. Quotiescunque res quaedam natura sua eius qualitatis est, ut sine laesione in potestatem nostram recipi queat, toties adest ius reale ad rem.

COR. I. Ius reale ad rem consistit in iure acquirendi rem nullius.

2. Ius reale ad rem vel commune est, vel proprium, prout res sua natura talis, ut ab omnibus, et singulis, vel a quibusdam tantum adquiri possit.

SCHOLION. Quae inferius occurrent, maius lumen doctrinae huic abstractiori adferent; interim notet sibi lector benevolus illustrationis causa in hoc corollario *ius in re iacente*, et *ius occupandi* fundamentum suum habere.

PROP. IV. Ius ad rem reale inhaeret rei qualitati, et cum ea perit.

Cor.

COR. I. Quoties res quaedam definit esse nullius, toties expirat intuitu rei illius ius ad rem reale.

2. Ius acquirendi commune re ab uno occupata expirat.

3. Ius reale ad rem proprium illi, cuius est proprium tribuit ius excludendi alios a rei acquisitione.

§. 34.

Praeter ius ad rem reale datur etiam ius reale in ipsa re (§. 33.) ad quod, ut adsit praeter solam rem nil aliud requiritur (§. 32.) *inhaeret ergo rei*

PROP. I. Adquiritur cum re, et cum ea perit.

PROP. II. Cum re transit ad quemvis possessorem.

PROP. III. Regulariter potest exerceri contra quemvis rei detentorem.

PROP. IV. Est fortius iure personali.

PROP. V. Quotiescunque res quaedam causa est, cur hoc ius mihi competat, toties illud reale est.

COR.

COR. Natura iuris realis non ex effectu , sed ex causa aestimari debet.

PROP. VI. Quotiescunque ius quoddam exercemus circa rem , cui factum quoddam causam dat , toties ius illud est personale.

PROP. VII. Quotiescunque ius quoddam exercemus, cuius exercitio factum quoddam non causam , sed tantum occasionem praebet , toties est ius illud reale in re.

SCHOLION. Cui haec obscura videntur , ille naturam remediorum possessionis , actionis confessoriae , actionis in rem scriptae cum dictis conferat.

PROP. VIII. Natura nulli hominum ius in re reale competit.

COR. I. Ius in re reale est acquisitum.

2. Ius in re supponit factum , per quod acquiritur.

PROP. IX. Ius ad rem reale commune , si res illa , circa quam competit , actu sit acquisita , contra neminem potest exerceri.

PROP.

PROP. X. Ius ad rem proprium in re quadam iacente contra quemvis potest exerceri, cuius respectu res illa non iacet.

§. 35.

Natura nulli hominum ius in re reale competit, sed factum quoddam supponit, per quod sit acquisitum (§. 34. Prop. VIII.) factum autem, per quod ius in re adquirimus, est *modus acquirendi ius in re*: ex quo manifestum est, *nullam dari iuris in re acquisitionem sine modo*.

PROP. I. Quot sunt modi rem quamdam acquirendi, tot quoque concipiuntur modi, ius quoddam in re acquirendi.

PROP. II. Ex modo cognoscitur, rem esse acquisitam, minime vero eam acquisitionem effectus iuris in re producere.

COR. 1. Ex solo modo, vel facto nondum acquiritur ius in re.

2. Ad acquisitionem iuris in re acquiritur tale factum, cui leges quoad effectum iuris in re acquirendi specialiter adfistunt.

§. 36.

§. 36.

Factum, cui leges quoad effectum iuris in re acquirendi adfistunt, dicitur *titulus acquirendi ius in re*.

PROP. Titulus efficit, ut modus existat.

COR. 1. Absque titulo nulla datur iuris in re adquisitio.

2. Ad iuris in re acquisitionem requiritur titulus cum modo.

3. Posita re, titulo, ac modo ponitur ius in re.

SCHOLION. Non tamen necessario titulus ac modus diversa sunt, sed quandoque in modo titulus est, uti et modus in titulo.

§. 37.

Quot dantur modi acquirendi rem quamdam, tot etiam sunt modi iuris in re acquirendi (§. 35. Prop. 1.) summa autem rerum divisio est, quod vel nullius sint, vel alicuius (§. 27. Prop.) quot ergo modis acquiruntur res vel nullius vel alicuius,

Tom. II.

C

iis-

iisdem etiam acquiritur ius in re, quod circa eas versatur, adquirimus autem rem nullius *occupatione*, quae est rei nullius adprehensio cum animo eam sibi habendi; *adprehendimus* autem rem, quum eam in potestatem nostram redigimus.

PROP. I. Occupatio est modus acquirendi rem ipsam, ac etiam ius in re.

PROP. II. Occupatio absque titulo nulla est.

PROP. III. Titulus occupationis est haec propositio: *rem nullius iuris realis capacem quoad eum effectum adprehendere licet.*

PROP. IV. Occupatio quatenus est modus acquirendi ius in re supponit 1.) rem nullius 2.) actualem eius adprehensionem. 3.) animum adprehendendi quoad effectum iuris realis.

COR. I. Res alicuius non occupantur.

2. Nec res abiectae, amissae, vel ablatae.

3. Nec solus animus, nec sola adprehensio in ea re dant ius reale.

4. Pro

4. Pro diversitate rerum nullius diversa etiam sunt occupationis nomina.

§. 38.

Res alicuius sunt, quæ alicuius sunt propriæ; quamdiu ergo illius sunt, nostræ esse nequeunt: necesse ergo est, ut illius esse definant, et ut alter ex possessione abeat, quod fieri nequit, nisi mediante *traditione*, seu possessionis in alterum translatione.

PROP. I. Traditio est modus acquirendi ius in re.

PROP. II. Traditione non adquiruntur, nisi res alicuius.

PROP. III. Traditio sola absque titulo nulla est.

PROP. IV. Titulus traditionis est propositio: *rei detentionem ab uno in alterum, primo detentore volente, vel ex iustis causis eo nolente transferri non implicat.*

PROP. V. Nec sola traditio, nec factum alterius solum dant ius in re, sed utrumque simul adesse debet, si per negotii naturam hoc fieri possit.

COR. Cessat ergo actualis traditio in ultimis voluntatibus, servitute negativa, et hypotheca.

PROP. VI. Vt traditio operetur ius in re requiritur a.) actualis possessionis translatio. b.) causa translationis legitima. c.) potestas transferendi in primo detentore e.) potestas denique acceptandi in novo detentore.

SCHOLION. Inter causas traditionis seu titulos referuntur 1.) Status personae. 2.) promissio. 3.) laesio. 4.) ultima voluntas, 5.) denique praescriptio.

§. 39.

Ius reale vel eo tendit, ut alter ab usu eius et exercitio excludatur, *negativum*, vel est coniunctum cum iure de re quadam disponendi, *affirmativum*.

PROP. I. Ius negativum continetur in affirmativo, minime vero ius affirmativum in negativo.

PROP. II. Qui habet ius alios ab usu iuris cuiusdam realis excludendi, nondum habet rem ipsam.

PROP.

PROP. III. Qui habet ius negativum, illi competit facultas ius illud in alterum transferendi, minime vero rem ipsam.

PROP. IV. Qui habet ius negativum, habet etiam ius rem illam in suam potestatem recipiendi.

COR. Cuius est ius negativum in eius potestate est, ut ius illud fiat affirmativum.

PROP. V. Ius negativum dat ius a possessore eius rei exigendi, ut nobis illam rem salvam restituat, et ab ulteriori usu absteineat.

PROP. VI. Qui habet ius reale affirmativum, non solum alios ab usu rei excludit sed etiam de re disponit.

COR. I. Ius reale negativum continetur in affirmativo.

2. Ius affirmativum est maius, et fortius negativo.

PROP. VII. Qui habet ius reale affirmativum, ei non solum competit facultas ius hoc alienandi, sed etiam rem ipsam, quatenus sua est.

PROP. VIII. Ius reale ad rem semper non nisi negativum est.

PROP. IX. Ius reale in re non solum negativum, sed quoque affirmativum est.

§. 40.

Ius reale vel ad rem est, vel in re (§. 33.) et quidem ius ad rem reale non tam ex re, quam eius qualitate oritur (§. cit. Prop. iv.) si ea talis sit, ut sine alterius laesione in potestatem nostram recipi queat; quod quum maxime in rebus nullius obtineat, manifestum est, *objectum iuris realis ad rem non nisi res nullius esse*. Porro quoniam circa res nullius aliud ius habere non possumus, nisi ius rem illam nobis acquirendi, ac alios ab usu rei excludendi, quod ius occupandi dicitur: itidem manifestum est, *iuris realis ad rem nomine non nisi ius occupandi contineri*.

PROP. I. Ius occupandi non est ius in re.

PROP. II. Ius occupandi est ius negativum.

PROP. III. Pro diversitate rerum nullius iuris occupandi variae sunt species.

§. 41.

§. 41.

Circa res nullius nobis ius solum negativum competit (§. 40.) res autem, circa quas ius negativum competit, sunt res iacentes: *iuris occupandi igitur objectum res iacentes sunt.* Rerum, quae iacent gemina est species, aut enim illae sunt bona a defuncto relicta, quae possessorem non habent, seu *haereditas*, aut aliae quaedam res; iuris ergo occupandi geminam speciem statuimus, ius occupandi haereditatem, seu *ius haereditarium*, et ius occupandi res, quae non sunt haereditas, *ius occupandi in specie.*

SCHOLION. Poterant etiam alio modo conceptus isti formari: Ius occupandi versatur circa rem iacentem; res illa iacens vel singularis est, *ius occupandi in specie*, vel universalis, *ius haereditarium.*

PROP. I. Tam ius occupandi in specie, quam ius hereditarium non sunt iura in re, sed ad rem.

PROP. II. Ius occupandi in specie , et ius haereditarium sunt iura negativa.

PROP. III. Iuris occupandi plures sunt species , non item iuris haereditarii,

§. 42.

Ius reale in re non solum negativum, sed quoque affirmativum est (§. 39. Prop. ix.) adeoque coniunctum cum iure de re illa disponendi, quatenus nostra est (§. cit. Prop. vi.) quum autem in omni re tria distinguamus, sc. a.) eius substantiam, b.) usum, et c.) detentionem (§. 2.) in aperto est, *omne ius reale in re vel substantiam rei adficere, vel usum rei, vel denique eius detentionem.* Porro itidem manifestum est, dari species iuris in re, quae unam alteramve ex his rei proprietatibus adficient, dari itidem aliam, in qua tam ius circa rei substantiam, quam etiam usum, et detentionem contineatur: quae uti re distinctae sunt, ita etiam nomine distinguere debent. Vnde prius

ius

ius reale in re minus plenum, alterum vero *plenum* compellamus.

§. 43.

Ius reale in re vel eius substantiam adficit, vel usum, vel denique detentionem (§. 42.) ius disponendi de rei substantia est *dominium*, ius vero circa utilitatem, quam res praestat, prout illa res vel nostra est, vel aliena, modo *ususfructus causalis* est, modo *servitus*. Ius autem circa detentionem rei vel est coniunctum cum custodia rei illius in securitatem crediti, *pignus*, vel non: quod ulterius vel detentio rei est, quae ad nos pertinet, *possessio causalis*, vel detentio rei, quae nostra esse praesumitur, coniuncta cum animo eam nobis habendi, *ius possessionis*.

PROP. I. Regulariter solum dominium non nisi ius in re plenum est.

COR. I. Dominium tanquam ius plenum continet in se usum fructum et possessionem causalem.

2. Fieri tamen potest, ut vel possessio vel usus fructus a dominio separetur, unde dominium quoque modo plenum est, modo minus plenum.

PROP. II. Servitus, pignus, et ius possessionis semper sunt iura realia minus plena.

PROP. III. Dominium, servitus, pignus et ius possessionis iura non negativa solum sed affirmativa sunt.

PROP. IV. Iuris realis sex sunt species, *Ius occupandi stricte dictum, Ius haereditarium, Dominium, servitus, pignus, ius possessionis.*

PROP. V. Dominium, servitus, pignus, et ius possessionis non adquiruntur sine modo, ac titulo.

§. 44.

In omni iure reali duo distinguimus, rem ipsam, et ius, quod circa eam habemus (§. 31. Prop. II.) ex quo ultimo fundamento concipimus facultatem de iure illo disponendi, uti et ius illud contra refractarios persequendi; persequimur autem ius nostrum

nostrum vel in iudicio, vel extra illud. Remedium, quo ius nostrum reale in iudicio persequimur, *vindicationem* dicimus, seu *actionem realem*.

PROP. I. Iura realia non condicuntur, sed vindicantur.

PROP. II. Actiones reales descendunt ex iure reali.

COR. I. Differunt ab actione praeiudiciali, et personali.

2. Quotiescunque res quaedam causa est, cur hoc ius, quod persequor, mihi competat, toties actio illa realis est.

3. Natura actionis realis non ex effectu determinari debet, sed ex causa.

4. Actiones reales regulariter quidem a quovis, et contra quemvis rei detentorem instituuntur, illud tamen necessario non fit, sed quandoque etiam institui valent contra eum, qui rei possessor non est.

5. Transeunt ad, et contra haeredes pro rata possessionis.

PROP. III. Actiones reales in foro rei sitae proponi debent.

PROP.

PROP. IV. Praescribuntur cum re , quae earum fundamentum est.

PROP. V. In iis sufficit allegatio causae generalis , et proximae.

PROP. VI. Actiones reales pro rei , ac iuris realis , ex quo descendunt , diversitate etiam sunt diversae.

§. 45.

Actiones reales vel rem solum persequuntur , vel etiam simul concernunt praestationes personales , quae posteriores *actiones mixtae* dicuntur.

PROP. I. Actiones mixtae reales sunt , quatenus rem persequuntur , personales vero , quatenus factum quoddam , ex quo nova obligatio nascitur , concurrunt.

PROP. II. In actionibus mixtis actio realis est principalis , personalis vero accessoria.

COR. Instituenda est in foro rei sitae.

PROP. III. Factum , quod in actionibus mixtis adest , est concomitans , non causam dantem.

SCHO-

SCHOLION. Ad actiones mixtas referunt actionem finium regundorum, familiae heriscundae, communi dividundo.

§. 46.

Actiones reales pro rei, ac iuris realis, quod persequuntur, varietate sunt diversa (§. 44. Prop. vi.) in omni autem re tria distinguimus, substantiam, usum et detentionem (§. 2.) ergo etiam actiones reales vel tendunt ad rem ipsam persequendam, vel solum ad rei detentionem: hinc in *petitorias*, et *possessorias* abeunt, quae etiam *interdicta* audiunt, et vel *recuperandae*, vel *retinendae*, vel *adipiscendae possessionis* sunt.

PROP. I. Quoties non de possessione, sed de ipso iure in rem competente agimus, toties remedio petitorio utimur.

PROP. II. In arbitrio actoris est, utrum rem, an vero solam possessionem persequi velit.

PROP. III. Qui de iure sibi competente certus est, utilius rem persequitur, quam

quam possessionem, cuius vero ius non adeo in aperto est, ille utilius possessionem petit,

PROP. IV. Actio petitoria absorbet possessionem.

COR. Ea finita non datur regressus ad remedia possessionaria.

PROP. V. In dubio actio petitoria mota censetur, ne lites ex praesumptione iuris in longius trahantur.

PROP. VI. Non omnia interdicta sunt remedia realia, de quo infra constabit.

§. 47.

Actiones petitoriae non solum rei detentionem, sed rem ipsam, et ius in ea re persequuntur (§. 46.) ergo vel substantiam rei, vel eius utilitatem: substantiam porro rei vel universalis, vel singularis.

SCHOLION. Inde ortum habent *petitio haereditatis, querela inofficiosa, nullitatis, actio familiae*

familiae erciscundae, actio rei vindicatoria, actio publiciana.

§. 48.

Actiones petitoriae etiam substantiam rei singularis persequuntur (§. 47.) res autem illa singularis vel corporalis esse potest, vel incorporalis (§. 16.) actio realis quae tendit ad persequutionem rei incorporalis, *negatoria*, vel *confessoria in genere* dicitur, prout ius illud, quod persequimur, alteri negamus, vel nobis affirmamus; utraque porro vel *utilis* est, vel *directa*, prout vel ex verbis legum, vel ex earum ratione nobis competit.

PROP. Ius occupandi in specie, aliaque iura, quae servitutes non sunt, petimus actione confessoria, et negatoria utili.

§. 49.

Res singulares vel nostrae sunt, vel alienae: in re vero aliena, quatenus

tenus est aliena, aliud ius habere non possumus, nisi utilitatem inde percipiendi, aut eam detinendi v. gr. in crediti securitatem. Vnde actiones, quae circa eas versantur, vel utilitatem ex re aliqua percipiendam persequuntur, vel crediti securitatem; actiones ergo inde oriuntur *confessoria*, et *negatoria*, et quidem *directa*, ac denique *actio hypothecaria*, de quibus omnibus suo quovis loco.

Sectio II.

IVS AD REM REALE

SEV

IVS CIRCA RES IACENTES.

Caput I.

IVS CIRCA REM IACENTEM,
QVAE NON EST HAE-
REDITAS,

SEV

IVS OCCVPANDI IN SPECIE.

§. 50.

Natura omnibus hominibus quidem ius quoddam in res competit, ius tamen illud diversum non est, sed idem. Status, in quo cuiusvis hominum idem ius in res competit, dicitur *status primævæ communionis*, et res, quæ in ea communione existunt, *communes* sunt, seu *nullius*.

PROP. I. Natura nulla res alterius est propria.

PROP. II. Natura omnibus hominibus competit ius ad usum rerum, quatenus illae ad sustentationem, vel commoditatem sunt necessariae.

§. 51.

Natura omnibus hominibus competit ius ad usum rerum necessarium (§. 50. Prop. II.) Quum vero usus rerum quarundam omnibus hominibus aequaliter haud sufficiat; natura etiam cuiusvis hominum competit ius res quasdam usus necessarii causa in suam potestatem redigendi, quatenus usus ille omnibus non sufficit; quod quum *ius occupandi* dicatur, *natura omnibus hominibus competit ius rem quamdam occupandi.*

PROP. I. Res, circa quam nobis competit ius occupandi, est *occupabilis*.

COR. I. Natura omnes res sunt occupabilis.

2. Non nisi res nullius sunt occupabiles.

PROP.

PROP. II. Ius occupandi est etiam res nullius, sed incorporalis.

COR. 1. Etiam ius occupandi potest occupari.

2. Ius occupandi est res occupabilis.

PROP. III. Ius occupandi dat facultatem rem quamdam in nostram potestatem redigendi.

PROP. IV. Ius occupandi est ius commune connatum, universale.

PROP. V. Ius occupandi connatum neque ad locum, vel districtum, neque etiam res certi tantum generis est restrictum.

COR. Ius occupandi connatum est ius infinitum, cui a natura certi limites praescripti non sunt.

PROP. VI. Posito iure occupandi connato res adhuc manet nullius.

§. 52.

Non nisi res nullius sunt occupabiles (§. 51. Prop. 1. Cor. 2.) res autem nullius multiplicis sunt classis: aut enim in hominum proprietate nunquam fuerunt, *res originarie nullius*,

D 2

aut

aut fuerunt, quidem, sed esse defuerunt, *res derelictae, facto hominis nullius, derivative nullius.*

Ad res nullius originarie tales refero cum *Ilust. NETTELBLADT. System. Iur. nat. P. I. §. 207.* res omnes

I. Quas homines non potuerunt occupare, quia deficit

1.) *physica* eas occupandi *possibilitas.*

a.) res incognitas.

b.) nunc primum existere incipientes, quae alterius rei fructus non sunt.

c.) Res, quae limites non habent, et quarum proprietas tueri nequit.

2.) *Moralis.*

Res usus inexhausti.

II. Quas

II. Quas homines noluerunt occupare propterea, quod eas libertati naturali relinquunt.

Animalia fera, aves, pisces.

Ad res nullius vero derivative tales pertinent

1.) Res desertae.

2.) Res derelictae.

3.) Thesaurus, vide supra §. 28.

PROP. I. Ius occupandi versatur tam circa res originarie, quam derivative nullius.

COR. Tam res originarie, quam derivative nullius sunt occupabiles.

PROP. II. Res amissae, ablatae, ac abiectae non subsunt iuri occupandi, res tamen amissas, vel abiectas ui iuris occupandi licet recipere in custodiam, si dominus eam non reposcit, nec omni adhibita diligentia potuit inveniri *Idem NETTELBLAT. System. iur. nat. P. II. §. 128.*

PROP. III. Ius occupandi pro diversitate rerum nullius, quas occupare licet, est diversum.

D 3

§. 53.

§. 53.

Ius occupandi dat facultatem rem quamdam in nostram potestatem recipiendi (§. 51. Prop. III.) quod fit mediante occupatione (§. 37.)

PROP. I. Ius occupandi dat ius ad actualement rei adprehensionem.

PROP. II. Si iuris occupandi occupans rem nullius habet ius ab altero exigendi, ne eum in rei nullius occupatione impediat.

PROP. III. Posito nudo occupandi iure res nondum est propria, sed manet adhuc nullius.

PROP. IV. Per ius occupandi, res quae adhuc nullius est, constat, quod possit fieri propria.

COR. I. Ius occupandi est titulus acquirendi rerum proprietatem.

2. Ius occupandi non est modus acquirendi dominium.

3. Occupatio actualis est iuris occupandi exercitium.

4. Occupatio est modus acquirendi dominium.

5. Oc-

5. Occupatio legitimatur per ius occupandi.

6. Rerum omnium dominia originem habent ex occupatione.

7. Ius occupandi differt ab occupatione.

8. Ius occupandi non semper necessario est coniunctum cum rei occupatione.

§. 54.

Etiam ius occupandi potest occupari (§. 51. Prop. II. Cor. I.) quatenus vero ius occupandi est occupatum, eatenus *ius occupandi occupatum*, seu *proprium* audit.

PROP. I. Ius occupandi proprium non est connatum, sed acquisitum.

PROP. II. Est res alicuius.

PROP. III. Occupato iure occupandi, ius occupandi, quod fuit commune, fit alicuius.

PROP. IV. Res, in quas alicui competit ius occupandi proprium, manent nullius.

PROP. V. Pro diversitate rerum nullius, quas occupare licet, abit in diversas species.

SCHOLION. Nota, in iure Romano quotiescunque de iure occupandi sermo occurreret, illud non nisi commune intelligi, minime vero proprium; aliud de iure Germanico obtineri, sequentia docebunt.

§. 55.

Ius occupandi proprium non est connatum, sed acquisitum. (§. 54. Prop. I.)

PROP. I. Nullum datur ius occupandi proprium, nisi illud sit occupatum.

PROP. II. Ius occupandi commune fit proprium occupatione iuris occupandi.

COR. I. Fit proprium, quatenus est occupatum.

2. Occupatur iisdem modis, quibus res nullius occupantur.

§. 56.

Ius occupandi commune fit proprium occupatione iuris occupandi
(§. 55.)

(§. 55. Prop. II.) occupatur autem ius occupandi commune vel *in totum*, si omnes res, ac in omni loco occupari possunt, vel *in tantum*, quod fit, si tantum res certi generis, vel res quidem omnis generis in certo tantum districtu, possint occupari, vel denique, si res tam certi generis tantum, quam etiam in certo solum districtu sint occupabiles.

PROP. I. Ius occupandi non necessario afficit certum fundum, sed adest, quatenus est occupatum.

PROP. II. Potest cogitari cum, vel sine fundo.

COR. I. Posito fundo proprio, nondum ponitur ius occupandi res eius fundi.

2. Posito iure occupandi, nondum adest dominium fundi.

3. Ius tamen occupandi non raro etiam cum fundo nostro, vel alieno coniunctum est.

4. Ius tamen occupandi ideo, nec servitus est, nec dominii effectus, sed ius ab his plane distinctum.

PROP. III. Si ius occupandi in tantum sit occupatum, res omnes, quae eius generis, vel in eo districtu non sunt, in quo ius occupandi nobis proprium est, sunt adhuc res communes.

COR. I. Circa eas adhuc obtinet ius occupandi commune.

2. Non obstat tamen, quin ius occupandi etiam ratione earum fiat proprium, quatenus tale nondum est.

3. Si ius occupandi in tantum sit occupatum, fieri potest, plures in eodem districtu habere ius occupandi, quin ius illud sit commune.

§. 57.

Ius occupandi commune fit proprium, quatenus est occupatum.
(§. 55. Prop. II. Cor. I.)

PROP. Ius occupandi proprium habet limites suos ex quanto occupationis.

COR. I. Modo maius, modo minus est,

2. Non est ius infinitum,

§. 58.

§. 58.

Ius occupandi proprium non est res incorporalis nullius, sed alicuius. (§. 54. Prop. II.)

PROP. I. Ius occupandi proprium ab alio nequit occupari.

COR. Tribuit ius alios a iuris istius occupatione excludendi.

PROP. II. Est in bonis, seu dominio.

COR. Potest alienari, donari, vendi, locari, in feudum concedi.

PROP. III. Qui ius occupandi proprium alterius exercet, id nullo suo iure facit, sed alterum graviter laedit.

§. 59.

Occupato iure occupandi ius, quod omnium fuit commune, fit unius. (§. 54. Prop. III.)

PROP. I. Ius occupandi proprium tollit ius occupandi aliorum.

PROP. II. Posito iure occupandi proprio, quod-

quodcunque iuris fuit omnium hominum,
fit occupantis.

COR. I. Res occupabiles vi iuris occupandi proprii manent nullius.

2. Ius occupandi proprium tribuit ius rem ipsam occupandi.

3. Tribuit ius alios excludendi a rei occupatione.

a.) Est ius negativum.

4. Tribuit ius ab omnibus reliquis exigendi, ne nos in exercitio iuris nostri turbent.

5. Vti et ius petendi restitutionem rei sine iure occupatae.

§. 60.

Posito iure occupandi proprii res adhuc manent nullius (§. 54. Prop. iv.) ita tamen, ut eas occupandi ius sit alicuius (§. cit. Prop. iii.) quae res dicuntur *secundum quid nullius*, his contradictorie opponuntur *res absolute nullius*, quarum occupandi ius nondum est occupatum; priores etiam alio nomine dicuntur *res iacentes*.

PROP.

PROP. I. Ius occupandi proprium versatur circa res iacentes, commune circa res absolute nullius.

PROP. II. Res, in quas alicui competit ius occupandi proprium, tantum respectu eius sunt occupabiles, cuius hoc ius est proprium.

COR. I. Res nullius iacentes non sunt res nullius absolute tales.

2. Non sunt occupantis, sed eius, cuius est ius occupandi.

3. Subsunt restitutioni.

PROP. III. Titulus rem iacentem in dominium redigendi ita iam penes unum existit, ut penes alterum perinde non existat.

PROP. IV. Respectu aliorum perinde est, ac si res iacens in dominio completo iam existeret.

COR. I. Res iacentes in dominio incomplete existunt.

2. Qui res iacentes occupat, furti reus est.

3. Res iacentes ab alio occupatae vindicari possunt.

§. 61.

Ius occupandi pro diversitate rerum nullius, quas vi eiusdem occupare licet, varia sortitur nomina (§. 54. Prop. v.) inter quae praecipua sunt ius occupandi metalla, *ius metallifodinae*, ius occupandi res animatas, seu *ius venandi in genere*, quod ulterius est vel *ius venandi in specie*, seu *fericapii*, vel *piscandi*, vel *aucupii*, prout res animatae, quas occupare licet, vel ferae sunt, vel aves, vel pisces.

PROP. I. Ius metallifodinae, vel ius venandi aut proprium esse potest, aut commune.

PROP. II. Cui competit ius metallifodinae, vel venandi proprium, in eius dominio metalla, uti et ferae incomplete existunt.

PROP. III. Licet ius metallifodinae, aut venandi natura sit ius commune, non tamen repugnat, ius illud fieri proprium.

PROP. IV. Posito fundo nondum ponitur ius metallifodinae, vel venandi.

PROP.

PROP. V. Posito iure metallifodinae, vel venandi, nondum ponitur dominium fundi.

PROP. VI. Ius metallifodinae, et venandi sunt distincta a fundo.

PROP. VII. Quaecunque supra de iure occupandi in genere dicta sunt, ea etiam de eius speciebus iure venandi, et metallifodinae valere debent.

SCHOLION. Plura praesertim de iure venandi, si scire cupis, consule *Illustr. ac Exc. ICKSTADII diff. de iure venandi.*

§. 62.

Ius occupandi proprium est ius reale. Ius enim occupandi tribuit ius alios excludendi ab occupatione rei (§. 59. Prop. II. Cor. 3.) consequenter est ius negativum (§. 39.) et quum praeterea hoc ius negativum versetur circa res nullius (§. 51. Prop. I. Cor. 2.) nullo facto alterius interveniente; ius autem, quod circa rem versatur, nullo alterius facto interveniente, sit ius reale (§. 32.) in aperto est, ius occupandi proprium esse reale.

Aliter.

Aliter. Ius occupandi proprium acquiritur occupatione (§. 55. Prop. II.) occupatione autem non nisi iura realia adquiruntur (§. 37. Prop. I.) sequitur etc.

PROP. Quaecunquae de iure reali in genere dicta sunt, etiam de iure occupandi valere debent.

§. 63.

Ius occupandi proprium est ius ad rem reale. Ius enim occupandi proprium est ius mere negativum (§. 59. Prop. II. Cor. 3.) Ius autem mere negativum est ius ad rem reale, non vero in re (§. 39. Prop. VII.) propterea, quod iura in re sint semper coniuncta cum iure disponendi (ibid.) ergo etc.

PROP. Quaecunque de iure reali ad rem dicta sunt, illa etiam de iure occupandi proprio valere debent.

§. 64.

Ius occupandi proprium est ius reale a dominio, et servitute distinctum.
Est

Est enim ius ad rem reale (§. 63.) dominium vero, uti et servitus sunt iura realia, sed in re (§. 43. Prop. III.) differentia ergo dominii, et servitutis, a iure occupandi proprio in aperto est.

PROP. Aliud ergo est ius, quod nobis competit vi iuris occupandi proprii, quod est semper negativum; aliud vero ius disponendi de iure occupandi, quae duo curate a se invicem sunt distinguenda.

§. 65.

Ex iure occupandi proprio oritur actio confessoria, et negatoria, sed utilis. Ius enim occupandi proprium est res incorporalis (§. 51. Prop. II.) alicuius (§. 54. Prop. II.) res vero incorporales nostras persequimur actione confessoria, et negatoria (§. 48.) oritur ergo ex iure occupandi proprio actio confessoria, et negatoria. q. c. a.

Quum autem ius occupandi non sit servitus, sed ius a servitute distinctum (§. 64.) actio vero, confes-

Tom. II.

E

soria,

foria, et negatoria, quae non ex servitute, sed iure analogo descendat, utilis dicatur (§. 48.) actio confessoria, et negatoria, quae descendit ex iure occupandi proprio, non nisi utilis est. q. e. a.

§. 66.

Ius occupandi proprium adest, quatenus est occupatum (§. 55. Prop. II. Cor. 1.) competit ergo solummodo illi subiecto, quod illud occupavit, quod quum vel privatus in specie, vel communitas, vel res publica esse possit, *ius occupandi proprium pariter, vel singulorum, seu privatorum in specie est, vel universitatis, vel publicum.*

PROP. Ius occupandi proprium privatorum, universitatis, reipublicae est res privatorum, universitatis, reipublicae.

COR. 1. Est in dominio privatorum, universitatis, reipublicae.

2. Non est necessario cum fundo conexum.

3. Est ius acquisitum praeter fundum.

§. 67.

§. 67.

Ius occupandi proprium privatorum, universitati, aut reipublicae est ius adquisitionum (§. 66. Cor. 3.) quare quum omnis iuris realis adquisitio supponat titulum, ac modum (§. 36. Cor. 2.) ad hoc ut ius occupandi proprium fiat vel privatorum, vel universitatis, vel reipublicae, *requiritur, ut adsit adquisitionis titulus cum modo.*

PROP. I. Si a privatis, vel universitate, vel republica adquiratur ius occupandi commune, id non nisi occupatione iuris occupandi communis fieri potest (§. 55. Prop. II.)

PROP. II. Si ius occupandi proprium aliorum acquiritur a privatis, universitate vel republica, illud iisdem modis acquiritur quibus res alicuius adquiruntur.

COR. 1. Modus acquirendi ius aliorum occupandi proprii est quasi traditio.

2. Titulus vero acquirendi continetur in iis, quae (§. 38. in Schol.) dicta sunt.

PROP. III. Ius occupandi fit proprium reipublicae modo vel originario, vel derivativo.

§. 68.

Si cuilibet in Republica existenti competat ius occupandi liberum, periculum foret, ne cives otio adsuescant, agricultura, et res pecuaria cultoribus destituantur, ferae, ac sylvae, metalla, aliaque usui hominum necessario inservientia vel extirpentur penitus, vel saltem inutilia reddantur, caedes, ac rapinae inter homines oriantur: quod quum fini reipublicae maxime sit contrarium, adeo ut cum salute, et tranquillitate in ea viventium omnino subsistere nequeat, quumque praeterea Imperanti ius competat, ea tollendi, per quae salus reipublicae impeditur (per. princ. Iur. Publ. Univerf.) per hoc autem maxime istae in republica inordinationes tolli queant, si libertas occupandi restringatur, patet *ius occupandi commune*

mune a solo Imperante summa cum ratione posse occupari.

PROP. Allegatae modo Iur. Publ. Vniuers. rationes summo imperanti dant ius, ac titulum occupandi ius occupandi commune subditorum.

SCHOLION. Vtrum imperans ius occupandi commune occupare queat, tanta inter DD. controversia non est; major se exserit lis circa quaestionem, an ius occupandi proprium privatorum a summo Imperante, iis etiam nolentibus, possit adquiri, quod etiam fieri posse, ostendetur.

§. 69.

Ius occupandi proprium privatorum est res privatorum (§. 65.) Circa res privatorum autem imperanti aliud ius non competit, nisi quantum, et quatenus solus reipublicae cum iisdem subsistere nequit, quod *dominium eminens* vocant; quum autem, posito iure occupandi proprio, eadem inordinationes §. 68. allegatae inveniantur, quae aliter tolli nequeunt, nisi ablatione iuris occupandi proprii: in

E 3

casu

casu vero necessitatis vi dominii eminentis hoc ius imperanti conveniat; in aperto est, *vi dominii eminentis ius occupandi proprium privatorum fieri posse publicum.*

PROP. I. Dominium eminens imperanti dat titulum acquirendi ius occupandi proprium subditorum.

PROP. II. Ius occupandi publicum tollit illud privatorum.

PROP. III. Existit in dominio publico.

COR. I. De eo nequit disponere nisi, qui habet imperium civile.

2. Privatis illud sine iure possidere praesumuntur, nisi titulum possessionis edant, qui tamen in possessione immemoriali se fundat, titulum praesumptive probavit.

3. Ius occupandi concessum semper subordinatum intelligitur imperio civili.

PROP. IV. Est ius majestaticum.

COR. Qui sibi in civitate quadam ius occupandi arrogat, laesae majestatis reus est.

PROP. V. Ius occupandi in dubio semper praesumitur occupatum in totum.

Non

Non obstat tamen, quod ex speciali causa in quodam regno, vel provincia ius hoc vel ratione generis, vel ratione loci in tantum sit acquisitum.

COR. 1. Si ius occupandi in totum sit publicum, non amplius in eo regno dantur res absolute nullius.

2. Si vero in tantum, aliquae res adhuc sunt absolute nullius.

3. Si in tantum sit publicum, datur adhuc ius acquirendi commune, uti et privatum.

SCHOLION. Haecenus allata ostendunt in omni civitate ponendum esse ius occupandi publicum, inde merito *universale* dicitur, quod diversum ab illo est, quod pacto vel expresso, vel tacito initur, utpote quod iis tantum in regionibus obtinet, ubi pactum illud obtinuit: ac de titulo quidem iuris occupandi ex haecenus dictis satis constat. *Quid vero de modo sentiendum?* Sane ille in quasi traditione consistit, quae fit per hoc, quod subditus non habeat ius resistendi.

§. 70.

Praeter praegnantissimas I. P. V. rationes in Germania reges Stirpis Carolin-

E 4

rolingicae, ac reliqui Germaniae Imperatores hoc ius occupandi publicum praesertim in occupatione ferarum constanter cum exclusione subditorum exercebant. *Excell. ac Perill. L. B. ab ICKSTATT in diss. de eo, quod iure P. circa venationes iuris est. Cap. II. §. 38. et 39.* Germaniae vero principes ac imperii Status tanquam annexum Iuris territorialis, quod eis competit, quiete sibi solis habuerunt, et hodiernum habent, id quod tum observantia quotidiana, tum etiam litterae investiturae satis ostendunt.

PROP. Ius occupandi in Germania, quod obtinet, non nisi publicum est.

COR. I. Si quod subditis competere videamus, illud non nisi praevia, ac legitima concessione, vel infeudatione intelligitur.

2. Vtrum hoc occupandi ius in territoriis statuum vel in totum, vel in tantum sit publicum, nulla regula generali determinari potest, sed statuta provincialia probe sunt inspicienda, regulariter tamen in universum publicum est

a.) Ius venandi.

b.) Piscandi.

c.) Au-

c.) Aucupium, et

d.) Ius Metallifodinae.

SCHOLION. Neque etiam tuto dici poterit, ius venandi in totum esse publicum, si feras, uti et aves minus notabiles, nec non pisces in stagnis non privatis, neque tamen publicis fluminibus consideres, sed haec intimius perscrutanda iis relinquimus, qui de regalibus principum ex professo tractant, nostrum hic erat, legitimitatem, ac titulum regalium ostendere. Vide ulterius eundem *Excell. ac Perill ab ICKSTATT in cit. dissert. de iure venandi.*

Inter res vero, quae plerumque adhuc in iis etiam regionibus, ubi ius occupandi publicum est, adhuc inter res absolute nullius referuntur, sunt 1.) res minus pretiosae, ac quarum usus adeo necessarius non est, nec non 2.) res derelictae, uti etiam 3.) de Iure Romano thesaurus, de quo ultimo tamen statuta provincialia mire vacant. Denique, quae hoc de iure occupandi publico dicta sunt, tuto etiam ad Bavariam adplicari possunt: quae de iure Minerarum, et iure circa feras peculiaria sunt, docent notae *Excell. ac Perill. L. B. de KREITMAIER ad P. II. COD. MAX. CIV. Cap. I. §. 7. n. 4.* ubi simul
E s de

de bonis vacantibus, agris incultis, ac desertis amplior occurrit mentio, quam libri huius angustiae permittunt: De thesauro vero suo loco dicitur.

Caeterum hanc materiam, quam de iure occupandi inscriptimus, nemo, me quidem sciente, inter iuris realis species praeter *Illustr. NETTELBLADIVM* referre ausus est, licet iuris occupandi nomine tum *Carol. Frid. PAVLI in diss. de rebus nullius*, maxime vero *Excellentissimus ICKSTADIVS in suis de iure venandi Lucubrationibus* frequenter utantur, quibus uiris me in hac materia plurimum debere profiteor; licet L. B. me in ea re haud infimam navasse operam facile, ut spero, largietur.

Caput II.

IVS CIRCA REM IACENTEM,
QVAE EST HAEREDITAS.

Membrum I.

NATVRA, AC IVRA, QVAE EX IVRE
HAEREDITARIO ORTVM
HABENT.

§. 71.

Quum Dominium fit ius de re quada-
dam pro arbitrio disponendi (§. 43.)
hoc autem ius post domini mortem
ab eo exerceri nequeat, manifestum
est, rem in dominio existentem do-
mini morte ex eius dominio abire.

PROP. Res defuncti sunt res nullius.

COR. Circa eas versatur ius occupandi.

§. 72.

Circa bona defuncti versatur ius
occupandi (§. 71. Cor.) post mortem
vero defuncti vel tales existunt per-
sonae,

sonae, ad quarum felicitatem promovendam defunctus ex nexu quodam speciali fuit obligatus, vel non.

PROP. I. Si post mortem defuncti tales existant personae, ad quarum perfectionem promovendam defunctus fuit obligatus, illae ius proprius habent, bona defuncti occupandi, quam ii, qui tales non sunt.

COR. Hoc casu ius occupandi erit proprium eorum, quorum perfectionem defunctus promovere debuit.

POP. II. Sin vero tales personae non existant, omnium hominum in defuncti bona ius erit idem, ac aequale.

COR. I. Dicto casu circa bona defuncti obtinebit ius occupandi commune.

2. Ius occupandi commune est res occupabilis.

3. Fieri potest proprium, quod plerumque a fisco, et republica exerceri videmus.

§. 73.

Patrimonium defuncti dicitur
Haereditas,

PROP.

PROP. I. *Viventis non est haereditas.*

PROP. II. *Ad haereditatem pertinent omnia, quae tempore mortis in dominio defuncti fuerunt.*

COR. 1. *Omnes res tam corporales, quam incorporales, iura, et obligationes.*

2. *Ad haereditatem non pertinent res alienae, aut restitutioni obnoxiae.*

3. *Ad haereditatem non pertinent quaecumque defuncto expirant, v. g. iura et obligationes personalissimae.*

4. *Haereditas repraesentat personam defuncti.*

PROP. III. *Haereditas est res nullius, modo absolute (§. 72. Prop. II.) modo secundum quid talis (§. cit. Prop. I.)*

COR. *Circa eam modo obtinet ius occupandi commune, modo proprium, immo quandoque etiam publicum.*

SCHOLION. *Significatus haereditatis diversus adhuc in iure occurrit, dum 1.) pro iure haereditario 2.) pro rebus haereditariis, et 3.) denique pro successione in bona defuncti sumitur.*

§. 74.

Ius occupandi haereditatem est
ius haereditarium.

PROP. I. Ius haereditarium vel commune est, vel proprium, vel publicum.

PROP. II. Non intelligitur sine haereditate, non tamen ideo necessario afficit totam haereditatem.

COR. Ius haereditarium, quod afficit totam haereditatem, est *ius ex asse*, quod vero partem, *ius haereditarium pro quota.*

PROP. III. Ius haereditarium dat titulum universalem.

PROP. IV. Ius haereditarium alicui competit, quatenus habet ius occupandi.

§. 75.

Ius haereditarium alicui competit, quatenus habet ius occupandi haereditatem (§. 74. Prop. iv.)

PROP. I. Si haereditas sit res nullius absolute talis, ius haereditarium est ius conatum, et haereditas, quatenus circa
cam

eam obtinet ius occupandi commune, dicitur *vacua*.

COR. I. Haereditas *vacua* cedit occupanti, nisi fiscus ius eam occupandi occupavit.

2. Titulus iuris haereditarii connatus est qualitas rei nullius.

PROP. II. Si ius haereditarium versetur circa rem secundum quid nullius, ius haereditarium dicitur proprium.

COR. I. Ius haereditarium proprium est res alienius.

a.) Existit in dominio.

b.) Potest alienari, et de eo disponi.

c.) Non potest ab alio occupari.

d.) Tribuit ius excludendi.

e.) Est ius reale negativum.

f.) Est ius reale ad rem.

g.) Non tamen 1.) dominium, nec 2.) ius occupandi, neque etiam 3.) servitus, sed ius ab his omnibus distinctum.

2. Res, circa quam obtinet ius haereditarium proprium est *res iacens*.

a.) Qui

a.) Qui haereditatem iacentem occupat, *crimen expilatae haereditatis* commisisse dicitur.

3. Ius haereditarium proprium est ius ad-
quisitum.

a.) Eatenns competit, quatenus est ad-
quisitum.

b.) Supponit titulum, ac modum.

§. 76.

Haereditatem alicui deferre idem est, ac ius haereditatem occupandi proprium concedere.

PROP. I. Delatio haereditatis tribuit ius excludendi alios ab occupatione iuris haereditarii.

COR. I. Ius haereditarium fit proprium mediante delatione.

2. In delatione consistit titulus iuris haereditarii proprii.

PROP. II. Omnis delatio est alienatio.

COR. I. Qui non habet ius alienandi; neque habet ius deferendi.

2. Bona, quae nequeunt alienari; nequeunt deferri.

3. Qui

3. Qui prohibetur adquirere res alienatas ei nequit deferri haereditas.

PROP. III. Ius haereditarium deferitur eo momento, quo defunctus moritur.

PROP. IV. Ius haereditarium alicui competit, quatenus est delatum.

§. 77.

Ius haereditarium alicui competit, quatenus est delatum (§. 76. Prop. IV.) eatenus autem deferitur, quatenus ille, penes quem est ius alienandi, illud deferat.

PROP. Ius haereditarium non eodem modo alicui potest deferri, sed diverso: hinc ipsum ius haereditarium differt, et 1.) quidem ratione voluntatis, ex qua deferatur. 2.) ratione modi. 3.) ratione objecti, ac 4.) denique ratione subiecti, cui deferatur.

§. 78.

Ius haereditarium proprium eatenus deferitur, quatenus ille, penes quem ius alienandi existit, illud de-

Tom. II.

F

ferre

ferre voluit (§. 77.) a voluntate ergo deferentis unice dependet, quae quum vel expressa, vel praesumpta sit, patet, *omne ius haereditarium alicui deferri ex voluntate defuncti vel expressa, vel praesumpta.*

PROP. I. Quotiescunque adest voluntas defuncti expresse declarata, toties delationi praesumptae locus non est.

PROP. II. Deficiente vero delatione expressa intrat praesumpta.

PROP. III. Delatio tam expressa, quam praesumpta excludunt ius haereditarium privatum connatum, seu commune, uti etiam publicum.

SCHOLION. Excipe infra, si haereditas sit *a)* caduca, aut *b)* indignis auferatur a fisco.

PROP. IV. Quotiescunque deficiente expressa voluntatis declaratione adest talis persona, quam defunctus prae aliis maxime amare debuit ex lege: toties adest delatio haereditatis defuncti praesumpta, quae etiam *legitima* vocatur.

PROP.

PROP. V. Si defunctus voluntatem suam ita declaraverit, ut ius acceptandi statim in alterum velit translatum, et ille alter acceptet, ius haereditarium dicitur translatum per pactum; et haec delatio *pactitia* audit.

PROP. VI. Si defunctus ius acceptandi voluntatis suae declarationem primum in eventum mortis voluerit translatum, delatio fit *per ultimam voluntatem*.

COR. 1. Ius haereditarium vel defertur ex lege, vel ex pacto, vel ex ultima voluntate.

2. Ius haereditarium delatum ex pacto, ac ultima voluntate est exclusivum legiti-
mi.

§. 79.

Ius haereditarium etiam non eadem ratione alicui defertur ratione modi, quo est delatum (§. 77. Prop.) defertur, autem vel sub conditione, vel non; unde vel *purum* est, vel *conditionatum*.

PROP. I. A lege ius haereditarium semper pure defertur.

PROP. II. Ex pacto vero, vel ultima voluntate ius haereditarium sub conditione quadam transferri eatenus cuiusvis est liberum, quatenus legum dispositio non obstat.

SCHOLION. Vfus axiomatis infra se ostendet, quum quaestio occurret, *utrum legitima sub conditione relinqui possit?*

PROP. III. Delatio iuris haereditarii, quae fit sub conditione, sequitur, et determinatur per naturam conditionis.

COR. I. Delatio conditionata, quae fit sub conditione impossibili in favorem ultimarum voluntatum est pura. *L. 9. 14. et 15. ff. de condit. Inst.* secus vero, si delatio fiat per pactum, quod tamen etiam cessat

a.) in conditionibus ad tempus impossibilibus,

b.) in iis, quae in se sunt impossibiles, quas tamen defunctus ut possibiles agnovit.

c.) in conditionibus perplexis *L. 16. ff. de Cond. Inst.*

2. Si ius haereditarium defertur sub conditione possibili ad hoc, ut ea delatio pura sit, adimpleri debet, nisi conditio habeatur pro impleta, quod fit

a.) Quoties per eum, cuius interest, implementum impeditur.

b.) Si

b.) Si ille, cui conditio adiecta est, omnimodo eam studuit adimplere, nec tamen propter impedimentum quoddam superveniens adimplere potuit.

3. Cui sub conditione negativa ius hereditarium defertur, statim acquirit illud ius praestita prius cautione de haereditate restituenda, si contra conditionem egerit.

§. 80.

Ius haereditarium non eadem ratione alicui defertur ratione objecti (§. 77. Prop.) unde alicui ius haereditarium competit vel *circa totam haereditatem*, vel *circa quotam*.

PROP. I. Si ius haereditarium alicui competit circa totam haereditatem, ille habebit ius haereditarium solitarium.

PROP. II. Si vero circa quotam tantum, et delatio fiat ex ultima voluntate, leges volunt, ut nemo pro parte testatus, pro parte intestatus decedat. §. 7. *Inst. de hered. inst.*

COR. I. Vnde si unus tantum sit nominatus haeres in ultima voluntate, ille non in quotam solum, sed universam substantiam ius haereditarium acquirit.

2. Sin vero plures sint expressi in quota, quisvis eorum habet ius haereditarium.

§. 81.

Porro ius haereditarium vel ita alicui defertur, ut penes eum actu maneat, vel ut ulterior haereditatis restitutio sit facienda; Vnde ius haereditarium vel *vulgare* est, vel *fideicommissarium*.

PROP. Delatio fideicommissaria semper supponit dispositionem defuncti.

COR. I. Ab intestato, seu ex lege nulla dantur iura fideicommissaria.

2. Ius haereditarium fideicommissarium vel ex pacto est, vel ex ultima voluntate.

§. 82.

Ius haereditarium vel alicui statim defertur, vel in eum tantum eventum, si ille, cui prius est delatum, id non acceptaverit: hinc ius haereditarium vel *primum* est, vel *secundum*.

PROP.

PROP. I. Ex lege ius haereditarium semper primum est, quum secundum sine dispositione expressa locum habere nequeat.

PROP. II. Ius haereditarium secundum semper est conditionatum.

COR. Nunquam pure defertur, nisi primum locum habere nequeat.

§. 83.

Ille, cui ius haereditarium delatum est, dicitur *haeres*.

PROP. I. Haeres omnis vel legitimus, vel pactitius, vel ex ultima voluntate est. (§. 78.)

PROP. II. Vel pure, vel sub conditione institutus (§. 79.)

PROP. III. Vel ex asse, vel pro quota, haeres solitarius, vel cohaeres. (§. 80.)

PROP. IV. Vulgaris, vel fideicommissarius (§. 81.)

PROP. V. Primus, vel secundus, seu quod idem est, institutus, vel substitutus (§. 82.)

PROP. VI. Haeredi competit ius haereditatem acquirendi.

PROP. VII. Haeredi competit ius eum, qui non est haeres, excludendi ab occupatione tam iuris haereditarii, quam hereditatis.

PROP. VIII. Haeredi competit ius portionem vacantem cohaeredis acquirendi.

SCHOLION. Significatus haeredis praesenti §. positus sedulo distinguatur ab eo, vi cuius haeres est, qui habet dominium haereditatis. Prior significatus haeredem considerat, quatenus ei solum ius haereditarium competit, et de eo hoc solum loco sermo est: in posteriori significato haeredi tribuuntur iura, quae ei non qua haeredi, sed qua domino competunt, de quibus infra, ubi de dominio sermo erit, plura occurrent. DD. eius generis haeredes, utpote re diversos, etiam diversis distinguunt nominibus: priorem enim *haeredem in actu primo*, alterum *in actu secundo* compellant. Sunt ergo iura, quae hic tractamus, iura haeredis in actu primo considerati.

§. 84.

Haeredi competit ius haereditatem sibi delatam acquirendi (§. 83. Prop. vi.) ius haereditatem sibi delatam acquirendi est *ius adeundi haereditatem*.

PROP. I. Ius adeundi haereditatem non infert obligationem ad actualement eius acquisitionem.

PROP. II. Haereditas potest adiri, quatenus est delata.

PROP. III. Competit haeredi, qua haeredi.

PROP. IV. Ius adeundi haereditatem differt ab actuali haereditatis acquisitione.

§. 85.

Ius adeundi haereditatem non infert obligationem ad actualement eius acquisitionem (§. 84. Prop. ii.) pendet ergo ab arbitrio haeredis, an eandem adquirere velit, nec ne; sed potius, uti infra constabit, si haeres acquisitione

F 5

tione

tione haereditatis actuali magnam lacionem incurrat, leges eundem ab obligatione adeundi immunem volunt: ad id tamen tenebitur, ut voluntatem suam declararet, utrum haereditatem delatam acceptare velit, nec ne. Vnde haeredibus *suis*, seu iis, qui existunt sub patria potestate defuncti, et successores eius proximi sunt, *beneficium abstinendi* concedunt, prout iidem ex fictione, quod dominium parentum continent, haereditatem adeunt, sed eidem se *immiscent*.

PROP. I. Omnes haeredes, qui sui non sunt, sensu iuris Romani pro *extraneis* habentur.

COR. Liberi respectu matris, emancipati, uti et qui in potestate patria avi existunt, respectu patris sunt extranei.

SCHOLION. Ab haeredibus suis distinguuntur *necessarii*, qui necessario haeredes scribi debent, omnes enim sui sunt haeredes *necessarii*, non vero *vicissim*.

PROP.

PROP. II. Quoad effectus iuris immiscere se et ab haereditate abstinere idem est, ac haereditatem adire vel repudiare.

§. 86.

Quia haeres per haereditatis acquisitionem facillime graviter laedi potest, leges haeredem liberant ab absoluta adeundi necessitate (§. 85.) erit ergo partium haeredis, ut sibi de laesione, quantum fieri potest, maxime prospiciat, quod fit vires haereditatis examinando. Constat autem de statu haereditatis per hoc, quod bona defuncti tam activa, quam passiva designentur. Designatio bonorum defuncti legitime facta dicitur inventarium.

PROP. I. Haeredi competit beneficium inventarii.

PROP. II. Per inventarii confectiorem haeres sibi prospicit de laesione.

PROP. III. Inventarium tamen hos effectus non producit, nisi legitime sit confectum.

§. 87.

§. 87.

Per inventarii confectiōnem sibi praecavet de laesione futura haeres (§. 86. Prop. II.) inde qui haereditatem acquirit cum beneficio inventarii, non censetur se obligare ultra vires haereditatis.

PROP. I. Per inventarium evitatur confusio bonorum defuncti.

PROP. II. Haeres creditoribus, atque aliis, qui ex haereditate quidquam capiunt, si haereditas iam sit exhausta, non amplius tenetur.

PROP. III. Fieri non potest, ut quis per beneficium inventarii in acquisitione haereditatis laedatur.

PROP. IV. Inventarium conficitur in favorem haeredis.

COR. Ad confectiōnem inventarii haeres cogi nequit: eatamen necessaria est.

I.) Si inventarium sit fundamentum divisionis, aut redditionis rationum, ergo

a) Si

- a.) Si adsint cohaeredes; et unus exigat confessionem inventarii.
- b.) Si adsint inter cohaeredes minores.
- c.) Si adsit executor testamenti.
- 2.) Quotiescunque praeiudicium tertii exigit, ut inventarium conficiatur, toties confessio ea est necessitatis, ergo
  - a.) Si adsit substitutus.
  - b.) Si haereditas sit obaerata.
  - c.) Si sit litigiosa, aut restitutioni obnoxia.
- 3.) Ex dispositione COD. MAX. CIV. P. III, Cap. I. §. 18. n. 9. etiam in Bavaria, et confessio inventarii praecipitur
  - a.) Rusticis, ne ex ignorantia amittant beneficium inventarii.
  - b.) Si adest suspicio defraudationis der Steuer, Siegel, und Mauthgebühr.

SCHOLION. Dantur plura adhuc inventarii commoda, de quibus tamen hic sermo fieri non potuit, quum principia, ex quibus fluunt, nondum sint praestructa.

§. 88,

Inventarium, ut hos effectus producat, legitime sit confectum (§. 86. Prop. III.) forma autem inventarii de Iure Romano haec est :

- 1) Incipiatur intra 30. dies, a die delationis computandos.
- 2) Citentur omnes, quorum interest, loco absentium vero adhibeantur tres testes.
- 3) Adhibeantur tabellarii.
- 4) Ab iis fiat designatio universi patrimonii.
- 5) Absolvatur haec designatio proximis 60. diebus, vel si bona longius sint dissita, intra annum a die scientiae delationis computandum.
- 6) Subscribatur a haerede, vel si hic scribere ignoret, a tabellario eius nomine.

Iure

Iurē Germanico certa inventario forma non constat, sed pro ratione provinciarum etiam diversa est: in omnibus tamen locis tempus confectioni inventarii a Iustiniano praefixum ab usu recessit, aliaque, de quibus vide STRYCKIUM *in Vj. Modern. Pand. L. 28. Tit. 8. §. 6. et 7.*

Ius Bavaricum vi COD. MAX. CIV. P. III. Cap. I. §. 18. hanc inventario formam dat:

- 1) Praecedat obsignatio bonorum, et referatio.
- 2) Incipiatur intra 30. dies a die obsignationis.
- 3) Citentur non nisi haeredes, quorum si qui minores sunt, eorum tutores, vel curatores adhibeantur una cum gemino teste.
- 4) Absentes citati tamen repraesentantur per geminos testes, si vero de domicilio haeredis cuiusdam non constet, citatio edictalis

dictalis necessario non requiritur, sed datur procurator ad hunc actum specialis.

5) In horum praesentia inscribantur chartae sigillatae (auf Siegel-Papier) omnia defuncti bona mobilia, et immobilia, corporalia, et incorporalia, debita tam activa quam passiva.

6) Finiatur inventarium, quam fieri potest citissime.

7) Accedat subscriptio eorum solum, qui scribere sciunt.

PROP. I. Inventario eo modo confecto, haeres liberatur ab obligatione ultra vires hereditatis.

PROP. II. Si haec sollemnia adhibeantur, pro inventario militat praesumptio, omnia rite esse consignata.

COR. Si creditores adserant, inventarium non legitime esse confectum, aut in eo esse quidpiam omissum, id probare debent.

§. 89.

Haeredi, ne ex acquisitione haereditatis laedatur, competit ius in statum haereditatis inquirendi (§. 86.) de quo tum ex inventario constat, tum vero praeter inventarium, etiam ex eo, si haeredi certum quoddam spatium concedatur ad consultandum, utrum haereditatem adire proficuum sit, nec ne, quod *beneficium deliberandi* dicitur.

PROP. I. Haeredi competit beneficium deliberandi.

PROP. II. Per solum *deliberandi beneficium* status haereditatis non adeo exacte determinari potest, quam per confectionem inventarii,

PROP. III. Qui haereditatem adit, post solum deliberandi beneficium etiam ultra vires haereditatis tenetur.

COR. Beneficium inventarii pinguius est beneficio deliberandi.

PROP. IV. Beneficium deliberandi haeredi largitur spatium ad consultandum, et ex-

Tom. II. G aminan-

aminandum vires haereditatis, quod vel a iudice conceditur, vel a lege, vel ab Imperante.

COR. Spatium deliberandi vel *legale* est, vel *iudiciale*, vel *principale*.

§. 90.

Beneficium deliberandi continet certum spatium, intra quod haereditas vel agnosci debet, vel omitti, uti et intra quod haeres vires haereditatis examinat (§. 89. Prop. iv.)

- **PROP. I.** Si nulli creditores urgeant haereditatis aditionem, vel omissionem, spatium est, legale, ac 30 annorum seu durat tamdiu, quamdiu haereditas ab alio praescriptione nondum est adquisita. *L. 7. C. de Pet. haered. COD. MAX. CIV. P. III. Cap. I. §. 5. n. 8.*

- **PROP. II.** Si creditores, et alii, qui ex ultima voluntate commodum sperant, urgent aditionem, vel omissionem haereditatis, de iure commune spatium principale est annus, iudiciale vero novem mensium. *L. 22. §. 3. C. de Iur. delib. De Iure Bava-*
nico vero vi COD. MAX. CIV. Prop. III.
Cap. I.

Cap. I. §. 5. n. 8. hoc spatium semper est iudiciale, eritque terminus ille peremptorius unius vel plurium mensium.

PROP. III. Finito deliberandi spatio, si adfit haeres secundus, nec haeres primus se declaraverit, haeres primus cadit iure suo haereditario: si vero creditores urgeant, nec eam adierit, haereditas censetur adita. *LAVTERBACH, Colleg. Pand. L. 28. tit. 8. §. 7.*

SCHOLION. De Iure Bavarico vi *COD. MAX. CIV. P. III. Cap. I. §. 5. n. 8.* poena semper est amissio iuris haereditarii, si haeres declarationem omiserit, sive haereditatis additionem creditores urgeant, sive haeres secundus.

§. 91.

Ius adeundi haereditatem competit haeredi, qua haeredi (§. 84. Prop. iv.) est ergo ius haereditarium ius haeredis personalissimum. Quare quum iura personalissima cum defuncti persona expirent (§. 73. Prop. ii. Cor. 3.) neque *ius haereditatem adeundi regulariter ad haeredes transit.*

Dantur tamen ex singulari LL. dispositione casus, ubi ius adeundi, defuncto haerede, ad eius quoque haeredes transit, quo casu ius adeundi *transmitti* dicitur.

PROP. I. De Iure naturali nulla datur transmissio iuris haereditarii, sed iuri civili ortum debet.

PROP. II. Transmissio iuris haereditarii supponit, illud a defuncto nondum fuisse occupatum, sed nuda eius delatio ad effectum transmittendi ponenda est.

COR. Haereditas nondum delata non transmittitur.

PROP. III. Persona, in quam ius haereditarium transmittitur, sit capax iuris haereditarii.

PROP. IV. Si ius haereditarium transmittitur, haeres haeredis potest acquirere haereditatem.

PROP. V. Ius haereditarium alia ratione transmitti nequit, quam in legibus civilibus determinatum est.

COR. I. Quoties haeres suus decedit iure haereditario nondum occupato, toties in quoscunque

cunque haeredis haeredes ius haereditarium transmittitur (§. 85.) *L. 8. C. de suis, et legit. quae transmissio dicitur vetus.*

2. Quoties non occupato iure haereditario decedit haeres non suus, sed tamen descendens, toties ius haereditarium non ad quoscunque haeredes sed solum ad descendentes transmittitur, ac dicitur *transmissio Theodosiana L. unic. C. de his, qui ant. apert. tab.*

3. Quoties intra tempus deliberandi decedit haeres qualiscunque, toties ius deliberandi eo, quod defuncto residuum est, tempore, in quoscunque haeredes transmittitur. *L. 19. in fin. C. de iur. delib.* ac dicitur *transmissio Iustiniana.*

SCHOLIUM. Aliud obtinet de iure Bav. vi COD. MAX. CIV. *Part. III. Cap. I. §. 4. n. 5.* quod ius transmittendi non ex persona transmittentis sed transmissarii aestimat: unde in Bavaria

1. In haeredes necessarios, suos, aut descendentes semper transmittitur ius haereditarium.

2. In eos vero, qui neque sui, descendentes, aut necessarii sunt, solum ex iure deliberandi transmittitur.

De ratione huius differentiae vide *Per-
illustr. ac Excell. L. B. de KREITMEIER in
notis ad P. III. Cap. I. §. 4. n. 14.*

§. 92.

Haereditas ab haerede vel adquiri potest, vel omitti (§. 85.) ius autem illud haeredi competit, quatenus ius haereditarium est delatum (§. 84. Prop. III.) haeres ergo haereditatem quatenus est delata, vel omittere debet, vel adquirere, priori casu haereditatem *repudiare*, posteriori *adire* dicitur.

PROP. I. Haeres haereditatem adit, vel repudiat, quatenus ei est delata.

PROP. II. Ius adeundi, vel repudiandi competit tam haeredi pactitio, legitimo, quam etiam illi ex ultima voluntate.

PROP. III. Ius adeundi, vel repudiandi incipit a die delationis.

COR. 1. Haeredi conditionato competit a die purificatae conditionis.

2. Haeredi secundo, deficiente primo.

3. Hae-

3. Haeredi legitimo deficiente petitio ,
vel ex ultima voluntate.

PROP. IV. Si haereditas tota sit delata , pro
parte adiri , aut repudiari nequit.

COR. I. Agnita parte , etiam acquiritur reliqua
pars,

2. Haeres ex ultima voluntate , qui simul
est proximus legitimus , haereditatem
adire potest , vel ex voluntate alterius ,
vel ab intestato , modo hoc non fiat in
praeiudicium aliorum.

§. 93.

Declaratio haeredis , quod haere-
ditatem sibi delatam sibi quoque ha-
bere velit , dicitur *aditio haereditatis*;
quum autem haeres voluntatem suam
tam verbis declarare possit , quam
factis: DD. geminam aditionis spe-
ciem statuunt , *aditionem in specie* ,
et *pro haerede gestionem*.

PROP. I. Tam aditio in specie , quam et-
iam pro haerede gestio efficit , ut haeres
adquirat haereditatem.

PROP. II. Aditio haereditatis in specie, uti et pro haerede gestio tribuit haeredi dominium haereditatis.

PROP. III. Potest adiri, quatenus quis est capax successionis.

§. 94.

Tam aditio in specie, quam pro haerede gestio efficit, ut haeres adquirat haereditatem (§. 93. Prop. I.) haereditas autem complectitur universam defuncti substantiam, quatenus defuncti fuit, et cum eius persona non expirat (§. 73. Prop. II.) *haeres ergo per aditionem adquirit omne ius, et omnes defuncti obligationes.*

PROP. I. Per aditionem haereditatis haeres se tacite obligat creditoribus, et omnibus, qui ex voluntate defuncti sunt honorati, ad solvenda ea, quae ipsis debentur.

COR. I. Vnde aditio haereditatis refertur inter quasi contractus.

2. Ille solum potest haereditatem adquirere, qui se alteri obligare valet, ergo

a) Non

a.) Non pupilli.

b.) Neque minores.

c.) Qui adhuc sub patria potestate existunt, nec maiores annis sunt.

3. Haeres obligatur ad omnes defuncti obligationes explendas, quae non sunt personalissimae: hinc non obligatur

a.) Ad poenam propter defuncti delictum subeundam.

PROP. II. Haeres per additionem acquirit omnia iura defuncti, quae non sunt personalissima.

COR. I. Facta non transeunt in haeredes.

2. Neque possessio, sed ea noviter apprehendi debet.

PROP. III. Haeres et defunctus fiunt una persona (§. 73. Prop. II. Cor. 4.)

§. 95.

Aditio in specie, et pro haerede gestio tribuunt dominium haereditatis (§. 93. Prop. II.)

PROP. I. Est modus acquirendi dominium, cuius titulus est ius haereditarium.

G 5

PROP.

PROP. II. Per additionem cessat haereditas talis esse, et fit patrimonium haeredis.

COR. I. Facit haeredem in actu secundo.

2. Tribuit haeredi ius de haereditate pro arbitrio disponendi.

3. Haereditas adita semper, et in quoscunque haeredes transmittitur.

§. 96.

Haereditatem potest adire, qui est capax successionis (§. 93. Prop. III.) prohibentur autem acquirere haereditatem alii, secundum quid.

Absolute incapaces sunt

1) Haeretici, ac apostatae, ubi probe attendendum, quoniam in Imperio vi Instrumenti Pacis Os-nabrugensis pro talibus sint habendi.

2) Filii eorum, qui criminis laesae majestatis rei sunt.

3) Collegia illicita.

4) Mo-

4) Monasteria bonorum incapacia.

5) Banniti, ac damnati ad mortem.

Secundum quid incapaces sunt

1) Ii, quibus obstant poenae secundarum nuptiarum vi P. I. huius operis §. 184.

2) Illegitimi, alique, de quibus infra plura suo loco.

§. 97.

Haereditas etiam tacite adiri potest, siue datur etiam pro haerede gestio (§. 93.)

PROP. I. Pro haerede gestio se fundat in facto haeredis.

PROP. II. Factum haeredis tale sit oportet, ut inde constet de eius voluntate, quod haereditatem sibi delatam habere velit.

COR. I. Supponit scientiam, quod, et ex qua causa ipsi haereditas sit delata.

2. Non constet de mente haeredis contraria. Unde, si a haerede doceri queat, haec

haec facta a haerede non fuisse posita animo adeundi haereditatem, cessat.

a.) Ex iis ergo, quae fiunt ex mandato, negotiorum gestione, mera amicitia, uti et ex inventarii confectio-
ne ad gestionem pro haerede conclu-
di nequit.

3. Factum non sit dubiae interpretationis,
hinc non gerunt se pro haerede

a.) Domestici, qui suppellectile de-
functi utuntur,

b.) Vxor, quae bona mariti possidet
iure retentionis,

4. Factum debet esse tale, quod nemo
praeter haereditem ponendi ius habet.

**PROP. III. Pro haerede gestio est praesum-
ta aditio.**

COR. I. Cedit veritati.

2. Non adest, si factum fuerit positum
sub protestatione de non adeundo.

**PROP. IV. Aditionis in specie, quam etiam
pro haerede gestionis idem effectus iuris
est.**

§. 98.

Declaratio haeredis, quod haereditatem sibi delatam habere nolit, dicitur *repudiatio*.

POP. I. Qui haereditatem repudiat, ius sibi delatum in alium transfert.

COR. 1. Est alienatio.

2. Qui possunt alienare, possunt repudiare,

3. Si ad alienationem requiruntur solemnia, etiam ad repudiationem,

PROP. II. Solum haereditas delata repudiat.

COR. 1. Haereditati nondum delatae, sed tamen futurae renunciamus, minime vero eam repudiamus.

2. Haereditas adita repudiari nequit, nisi sit edita

a.) Sub conditione.

b.) Cum beneficio inventarii.

c.) Aut minor contra eam restituatur.

PROP. III. Haereditas pro parte repudiari nequit.

PROP.

PROP. IV. Repudiatione respectu haeredis tollitur omne ius haereditarium, et transit aut ad eum, qui aut ius aequale, aut eventuale habet.

COR. 1. Repudiata haereditas transit vel ad cohaerem, vel haerem secundum, vel fiscum.

2.-Ad haereditatem repudiatam non datur regressus, nisi repudians sit minor, qui utitur via restitutionis in integrum.

§. 99.

Haeredi competit ius eum, qui non est haeres, excludendi ab occupatione haereditatis (§. 83. Prop. VII.) ac eo casu, quo non haeres haereditatem detinet, eam ab altero repetendi. Competit igitur haeredi contra haereditatis possessorem facultas tum ius haereditarium, tum haereditatem ipsam persequendi. Actio realis, qua haereditatem iuste nobis delatam a quocunque eius possessore repetimus, cum omni causa *haereditatis petitio* dicitur.

PROP.

PROP. I. Haereditatis petitio est actio realis.

COR. Supra §. 44 de actione reali in genere dicta etiam huc adplicari debent.

PROP. II. Competit haeredi.

PROP. III. Per eam petitur restitutio haereditatis.

PROP. IV. Cum omni causa.

PROP. V. A quocunque eius possessore.

§. 100.

Petitio haereditatis est remedium haeredi competens (§. 99. Prop. II.)

PROP. I. Competit haeredi tam pactitio, quam legitimo, ex asse, et pro rata, uti etiam ex ultima voluntate vulgari testamentario.

COR. Vtiliter eam instituit emptor haereditatis.

PROP. II. In petitione haereditatis haeres tenetur probare, se esse haeredem.

COR. I. Haeres ex ultima voluntate, aut pacto tenetur producere pactum, vel ultimam voluntatem.

2. Haer-

2. Haeres legitimus tenetur probare cognationem, si sit solus, si ad sint cohaeredes, tenetur probare proximitatem gradus.

§. 101.

Petitione haereditatis haeres adserit, sibi competere ius haereditarium (§. 99. Prop. III.)

PROP. Nequit instituti vivo testatore.

COR. Qui petit haereditatem, tenetur probare mortem testatoris, si ea notoria non sit.

2. Praesumitur etiam mors, si de maioris 70. annis vita non constet. STRYCK in Vsf. Mod. Pand. L. V. Tit. 3. §. 4.

§. 102.

Haereditatis petitio datur adversus quemvis haereditatis possessorem (§. 99. Prop. v.) possessor autem haereditatis vel *verus* est, qui actu possidet, vel *fictus*, qui etsi actu non amplius possideat, a legibus tamen possidere fingitur: possessor verus vel possidet, quia haeres est, et *pro haerede possidere*, vel quia possidet, et *pro*

pro possessore possidere dicitur : fictus vero possessor est 1) qui liti se obtulit. 2) qui dolo malo possidere desiit.

PROP. I. Haereditatis petitio tam contra verum, quam fictum possessorem, sive pro haerede, sive pro possessore possideat, institui potest, modo titulo singulari v. g. emtionis non possideat.

COR. Inde in petitione haereditatis reus obligatur ad titulum possessionis suae edendum, ut constet, utrum titulo universali, an singulari possideat.

PROP. II. Possessor fictus tenetur ad litis aestimationem.

PROP. III. Haeres tenetur probare possessionem alterius vel veram, vel fictam.

§. 103.

Vi petitionis haereditatis possessor obligatur, ut rem restituat cum omni causa (§. 99. Prop. III. et IV.) quum autem causa rei sub se complectatur non solum omnes res haereditarias, sed etiam fructus accessiones rei, uti

Tom. II.

H

et

et deteriorationes (§. 15.) *possessor haereditatis obligatur, ut haereditatem restituat cum omnibus fructibus, accessionibus, et ut deteriorationes, ac damna data refundat.*

SCHOLION. Quum autem restitutio accessio-
num, et fructuum, refusio damni, uti et
ex parte haeredis refusio impensarum ad-
modum diversa sit, prout possessionis bo-
na vel mala fides fuit, nec principia ad
id decidendum necessaria adhucdum ad-
sint, methodi ratio postulat, ut de his
infra, ubi de possessione agetur, sermo
occurrat.

PROP. Haeres a possessore haereditatis iure
exigit editionem inventarii, et reddi-
tionem rationum.

§. 104.

Haeres quoque possessionem hac-
reditatis persequitur (§. 99.) unde in-
terdictis utitur, quae, prout vel ad con-
servandam, vel recuperandam, vel ad
adipiscendam possessionem tendunt,
diversa sunt (§. 46.) *haeres igitur, ex
interdictis vel ad adipiscendam, vel
ad*

*ad retinendam, vel ad recuperandam
haereditatis possessionem agit.*

SCHOLION. Quoad retinendam, vel recuperandam haereditatis possessionem specialia interdicta vi iuris haereditarii non dantur, sed solum respectu adipiscendae possessionis, quorum pertinet *interdictum quorum bonorum*, *edictum Carbonianum*, *edictum D. HADRIANI*, si mulier ventris nomine in possessionem mittatur. De interdicto quorum bonorum, uti et D. HADRIANI infra occurret sermo: huius loci sunt Carbonianum, uti et si mulier. Nota tamen, non quemvis haeredem ex his remediis immissionem in bona defuncti petere posse, sed illum tantummodo, in cuius favorem id latum est.

§. 105.

Posthumi, vel impuberes, quibus durante impubertate quaestio status movetur, iure petunt, ut interea in bona imittantur, quaestione status usque ad annos pubertatis rejecta, *tot. Tit. C. et ff. de Carbon. Edict.* quae immissio *Carboniana* vocatur.

H 2

PROP.

PROP. I. Ex edicto Carboniano immittuntur impuberes, ii solum, quibus fit quaestio status.

COR. I. Fundamentum edicti Carboniani est impubertas, et quaestio status, quae impuberi movetur.

2. Vbi haec duo simul sumpta non adsunt, ibidem nec edicto Carboniano locus est.

3. Vbi haec duo simul adsunt, edictum hoc semper habet locum, cuicumque etiam impubes succedat.

4. Non datur usque ad annos majorennitatis, sed pubertatis solum.

5. Impuberes, quibus litigiosum est ius haereditarium, sed non ex quaestione status, non immittuntur ex hoc edicto.

PROP. II. Vi edicti Carboniani impubes immittitur, quaestio status differtur ad annos pubertatis, excipe

1.) Si probatio per evidentiam facti contrarii, in continenti fieri valeat.

2.) Cautio ab impubere, vel tutore si pupillo utilius sit, quaestionem status nunc statim definiri.

PROP. III. Vi edicti Carboniani impubes immittitur in bona, praecedat tamen

1) Caus-

- 1.) *Causae summaria cognitio.*
- 2.) *Cautio ab impubere, vel tutore de haereditate in lapsum succumbentiae restituenda, alias cohaeredes committuntur, aut curator bonorum datur.*

PROP. IV. Durante immissione haeres immissus ex haereditate percipit alimenta.
L. 6. §. 5. de Edict. Carbon.

§. 106.

Ammittitur ius haereditarium vel propterea, quod quis nolit esse haeres, vel quod non possit.

PROP. I. Ius haereditarium expirat repudiatione.

PROP. II. Si ius haereditarium in alterum voluntate haeredis transiit.

PROP. III. Ius haereditarium expirat morte tam naturali, quam civili.

PROP. IV. Si haeredi haereditas ut indigno auferatur, ius haereditarium non perit, sed dominium haereditatis, consequenter inter modos ius haereditarium amittendi referri nequit.

Membrum II.

IVS HAEREDITARIUM IN SPECIE.

Titulus I.

IVS HAEREDITARIUM LEGITIMUM.

§. 107.

Ius haereditarium alicui defertur vel ex defuncti voluntate expressa, vel praesumta (§. 78.) et ius haereditarium, quod alicui defertur ex voluntate defuncti praesumta, dicitur *legitimum*.

PROP. I. Ius haereditarium legitimum semper supponit defectum dispositionis expressae.

COR. 1. Dispositio expressa deficit, si neque ultima voluntate, neque pacto haereditas deferatur.

2. Si ex ultima voluntate, et pacto quidem defertur, sed invalide.

3. Si expresse voluntatem suam declarare non potuit.

PROP.

PROP. II. Dispositio defuncti expressa facti est, ac probari debet.

COR. I. Pro iure haereditario legitimo tamdiu adest praesumptio, donec voluntatis expressae existentia probetur.

2. Defunctus indubio voluntatem suam iuri communi conformasse censendus est.

PROP. III. Ius haereditarium legitimum iis solum defertur, quibus defunctum prae aliis bona sua largiri voluisse praesumi potest.

COR. Fundamentum iuris haereditarii legitimi est praesumptio, - cuius adsit ratio quaedam oportet.

§. 108.

Ius haereditarium legitimum iis solum defertur, quibus defunctus pro aliis bona sua largiri voluisse praesumi potest (§. 107, Prop. III.) praesumitur autem testator eos honorare voluisse, queis certo nexu coniunctus est: nexus vero ille, quo defunctus certis personis coniunctus est, vel nexus cognationis est, vel alia ratio civilis.

PROP. I. Fundamentum , cur alicui ex voluntate defuncti praesumta haereditas deferatur, vel nexus sanguinis est , vel alia ratio.

PROP. II. Nexus sanguinis cognationis fortior esse solet eo , qui ex ratione civili oritur.

COR. I. Cognati iure excludunt eos , qui sola ratione civili defuncto coniunguntur.

2. Qui ratione civili defuncto iuncti sunt, in eum eventum solummodo succedunt, si cognati deficient.

§. 109.

Ius haereditarium defertur ex voluntate defuncti praesumta, cuius praesumptionis ratio cognatio est (§. 108. Prop. i.) fit autem, ut alii defuncto magis cognati sint, alii minus: inde major etiam erit praesumptio pro magis, quam minus cognato defunctum voluisse, ut ille haereditatem sibi habeat.

PROP. I. Quo magis quis defuncto est cognatus , eo propius etiam ius habebit eundem succedendi.

COR.

COR. Cognatus proximior excludit remotiorem, quam diu leges aliter non statuunt.

PROP. II. Aequaliter cognati aequaliter succedunt.

PROP. III. Cognati a successione excludunt non cognatos.

§. IIO.

Quo magis quis defuncto cognatus est, eo propius etiam habet ius eidem succedendi (§. 9. Prop. I.) cognati autem vel consanguinei sunt, vel affines (P. I. §. 15.) et quum porro cognatio, quae oritur ex propagatione sanguinis fortior sit illa, quae ex nuda copula carnali: *patet, affines a consanguineis iure excludi a successione.*

§. III.

Consanguinei sunt, qui mediante generatione inter se cognati sunt (P. I. §. 15.) generatio autem vel talis est, ut per eam unus sit ratio existentiae alterius, vel ut plures in uno

H 5

ex-

existentiae suae fundamentum agnoscant; priores *consanguinei recti* sunt, posteriores vero *collaterales*; recti vel *adscendentes* sunt, vel *descendentes*, tam collaterales vero, quam recti vel *primi gradus* sunt, vel *ulteriorum graduum*.

PROP. I. Nulla arctior consanguineorum coniunctio cogitari potest, quam ea per quam una persona ex altera descendit.

COR. I. Defunctus consanguineos rectos prae collateralibus praesumitur honorare.

2. Naturali iure spectato consanguinei recti semper recludunt collaterales.

SCHOLION. Immutavit hunc ordinem IUSTINIANVS in Nov. 118. dum adscendentibus negat ius excludendi collaterales, sed germanos, vel germanorum liberos una cum adscendentibus ad successionem vocat.

PROP. II. Amor maxime descendit.

COR. I. Si defunctus descendentes, cuiuscunque gradus illi sint, relinquat, eos maxime amasse praesumitur,

2. Descendentes cuiuscunque gradus omnes

nes omnino, etiam consanguineos, excludunt.

3. Quotiescunque gradu sint descendentes, succedunt omnes, modo nemo ex parentibus eos antecedit.

4. Descendentes succedunt propter derivationem sanguinis,

§. 112.

Tam descendentes, quam ascendentes, quam etiam collaterales in varias abeunt species, prout generatio vel vera est, vel ficta, vel ex concubitu illegitimo fit: inde consanguinei vel *veri* sunt, vel *ficti*, vel *illegitimi*: veri vel *legitimi* sunt (P. I. §. 20.) vel *illegitimi* (P. cit. §. 21.) vel *legitimati per subsequens matrimonium* (ibid. §. 137.) vel *per rescriptum principis* (eod. loc. §. 140.) vel *plene*, vel *minus plene tales* (§. 141.) *eiusdem*, vel *ulterioris gradus*, *uniti*, vel *non uniti*, *eiusdem* vel *diversi matrimonii*, *nati*, vel *nascituri*, seu *posthumi*. *Ficti* sunt vel *arrogati* (§. 148.) vel *adoptivi in specie*, *plene*, vel *minus plene tales*

tales (§. 150.) Illegitimi vero vel *naturales*, vel *vulgo quaesiti*, vel *nati ex damnato coitu* (§. 21.) qui posteriores vel *incestuosi* sunt, vel *nefarii*, vel *sacrilegi*, vel denique *adulterini*. Collaterales vero quod attinet, illi praeterea vel *germani* sunt, vel *con-sanguinei*, vel *uterini*.

PROP. I. Descendentes legitimi non solum illegitimos excludunt, sed etiam adscendentes, et collaterales legitimos.

PROP. II. Iure legitimorum quoque descendendum et ii veniunt, qui iis in omnibus aequiparantur, legitimati per subsequens matrimonium (§. 139. P. 1.) uti et arrogati (§. 149. n. 3.) nec non plene adoptati, ut et minus plene tales (§. 150. Cor.)

PROP. III. Deficientibus legitimis, certo modo veniunt illegitimi, uti infra patebit.

PROP. IV. Deficientibus descendentibus Nov. 118. vocat adscendentes una cum collateralibus germanis, eorumque liberis.

PROP. V. Si adscendentes vel collaterales germani, eorumve liberi non existant, veni-

veniunt uterini, ac consanguinei, qui tamen et, germanis existentibus, ad patris communis successionem admittuntur.

PROP. VI. In defectu horum veniunt collaterales remotiores, habita proximitatis gradus ratione.

PROP. VII. Deficientibus consanguineis nemo ex adfinibus admittitur nisi, uxor, vel maritus.

§. 113.

Ius haereditarium legitimum est species iuris haereditarii in genere (§. 78.) quare quum dicta de genere, etiam de specie valere debeant: ius autem haereditarium iis solum deferri possit, qui iuris haereditarii sunt capaces (§. 93. Prop. III.) sequitur, *ius haereditarium legitimum semper supponere personam habilem, cui defertur, casu autem opposito transire ad proximum habilem.*

PROP. Si inter personas, quae defuncto ex praesumpta eius voluntate ius succedendi habeant, talis existat persona, qui vi

§. 96.

§. 96. iuris haereditariū est incapax . idem est , ac si non existeret , et ius illud transibit ad proximum habilem.

§. 114.

Haeredes *iure proprio ad successionem veniunt* , si ipsis .ex sua persona ius haereditarium fuit delatum , *iure alieno* vero , seu *repraesentationis veniunt* , si illis ex persona defuncti cum sanguine deferatur.

PROP. I. Descendentes cuiuscunque sint gradus perpetuo sanguinem trahunt ab eo , cui succeditur.

COR. Inter descendentes ius repraesentationis in infinitum locum habet.

PROP. II. Adscendentes nunquam sanguinem trahunt a descendantibus , consequenter in eos ius parentum cum sanguine devolvi nequit.

COR. Inter adscendentes iuri repraesentationis locus esse nequit.

PROP. III. Inter collaterales nulla sanguinis obtinet derivatio , hinc nec successionis devolutio.

COR.

Si lineae sunt dispaes, lineae pares
veniunt in capita c. g. z. dōfur doman
in capita bij lno. Kyfuzel ifnē dūtrō.

COR. I. Ius repraesentationis inter collaterales vel omnino non, vel modo valde restricto obtinet.

2. Vnde est, quod soli liberi Germanorum primi non vero ulterioris gradus veniant iure repraesentationis, si concurrunt cum adscendentibus, vel germanis, non vero, si sint soli.

PROP. IV. Quicumque veniunt iure proprio, excludunt reliquos omnes eiusdem lineae.

§. 115.

In capita fit successio, si haereditas dividatur pro numero haeredum, *in stirpes* vero, si plures veniunt iure repraesentationis, *mixta* est successio, si aliqui haeredum veniunt iure proprio, alii repraesentationis: *in lineas* vero *succeditur*, si adscendentes utriusque lineae sint gradu aequales.

PROP. I. Quoties haeredes veniunt iure proprio, toties successio fit in capita.

COR. Collateralium liberi, qui germanorum liberi non sunt, vel liberi germanorum ulterioris gradus semper succedunt in capita.

PROP. II. Descendentes primi gradus succedunt in capita.

PROP.

PROP. III. Descendentes legitimi omnes ulteriorum graduum succedunt in stirpes.

PROP. IV. Descendentes primi, et ulterioris gradus mixtim succedunt.

PROP. V. Inter adscendentes, et collaterales remotiores proximior excludit remotiores, nisi adscendentes adsint utriusque lineae, ac aequalis gradus, ubi succeditur in lineas.

COR. Successio adscendentium semper vel in capite fit, vel in lineas.

§. 116.

Descendentes legitimi non solum illegitimos excludunt, sed etiam collaterales, et adscendentes (§. 112. Prop. I.)

PROP. I. Legitimi five in patria potestate adhuc existant, five ex ea sint dimissi; five mares sint, five feminae, five nati five nascituri, aequali iure succedunt, modo successionis non sint incapaces *Nov. 118. Cap. I.*

PROP. II. Descendentes legitimi diversi matrimonii, quatenus sunt uniti aequaliter paren-

parentibus suis succedunt, quatenus vero unio liberorum non subest, communitantum parenti succedunt.

PROP. III. Descendentes primi gradus omnes succedunt in capita (§. 115. Prop. II.)

PROP. IV. Descendentes ulteriorum graduum gaudent iure repraesentationis in infinitum (§. 114. Prop. 1. Cor.)

SCHOLION. I. Ius Bavaricum vi COD. MAX. CIV. P. III. Cap. 12. §. 2. n. 8. seniori masculo haeredi laico quidquam *praecipuum* tribuit den Mannes Vorthell, vi cuius eidem in actione familiae erciscundae bona immobilia pro moderato pretio gegen einen leidentlichen Anschlag sunt adiudicanda, si reliquis cohaeredibus pro rata possit satisfacere.

In familiis, quae gaudent privilegio nobilitatis Bavaricae, deficiente dispositione parentum expressa, si non nisi bona allodialia existant, seniori haeredi masculo pariter praecipuum quoddam tribui debet, quod pro bonorum ratione vel fratres eius, vel arbitri, vel denique iudex determinat, notandum tamen probe, id non nisi in successione, quae fit in bona parentum, locum habere.

Tom. II.

I

SCHO-

SCHOLIION. II. De Iure Saxonico datur etiam praecipuum filiarum, quod *gerada* dicitur, ac utensilia complectitur: cum hac non confundenda est *bergewetta*, quo nomine veniunt res expeditoriae, quas filii familiae equestris habent praecipuas.

§: 117.

Iure legitimorum etiam veniunt, qui iisdem in omnibus, praesertim quoad successionem, exaquantur, adoptivi, et legitimati (§. 112. Prop. II.)

PROP. I. Arrogati eo modo, quo veri descendentes succedunt Patri, non vero matri; idem valet de adoptiuis in specie (P. I. §. 149. 150.)

PROP. II. Legitimati per subsequens matrimonium quoad omnes effectus, ergo etiam quoad successionem, veniunt iure legitimorum.

PROP. III. Legitimati per rescriptum principis, antequam alii liberi legitimi adfunt, succedunt ut legitimi.

PROP. IV. Legitimati per rescriptum principis, liberis legitimis iam existentibus, pariter

riter succedunt, si legitimatio contineat casum successionis (P. I §. 141. Prop. i. et II.)

SCHOLION. In Bavaria legitimati per rescriptum principis parentibus solum in alimentâ succedunt, nisi deficient omnes consanguinei legitimi.

§. 118.

Deficientibus legitimis certo modo etiam veniunt illegitimi (§. 112. Prop. III.)

PROP. I. Nati ex damnato coitu de iure civili vi Nov. 89. nihil omnino ex bonis parentum capiunt: Iure tamen Canonico C. 5. X. de eo, qui duxit, uti et iure hodierno alimenta capiunt, quamdiu se ipsos sustentare nequeunt.

PROP. II. Naturales, et vulgo quaesiti cum omnibus ex matre legitime natis matri, atque omnibus adscendentibus maternae lineae succedunt. LAVTERBACH *Colleg. Theor. Pract. Pand. L. 38. Tit. de success. ab intest.* §. 18. et 19.

SCHOLION. Dissentit Ius Bavaricum, quod expresse statuit, si alii descendentes legitimi

timi ex matre adsint, naturales, vel vulgo quaesitos tam matri, quam etiam adscendentibus maternae lineae solum in alimenta succedere. COD. MAX. CIV. P. III. Cap. 12. §. 2. n. 11.

PROP. III. Naturales patri, si habeat uxorem, et liberos legitimos solum in alimenta succedunt, sin minus, succedunt una cum matre in sextantem, vulgo quaesiti vero, quum de patre non constet neque ad eius successionem admitti possunt §. 12. *Inst. de Nupt.*

SCHOLION. Ius Bavaricum naturales patri eo solum casu ultra alimenta in sextantem succedere permittit, si nec liberi legitimi, nec alii consanguinei adsint. COD. MAX. CIV. Prop. III. Cap. 12. §. 2.

PROP. IV. A successione in bona avi paterni tam naturales, quam vulgo quaesiti excluduntur.

§. 119.

Deficientibus descendantibus Nov. 118. Cap. II. adscendentes vocat. una cum germanis, ac germanorum liberis (§. 112. Prop. IV.)

PROP.

PROP. I. Si adscendentes soli sint , proximior excludit remotiorem , five remotior sit eiusdem lineae five non.

PROP. II. Si soli adsint descendentes eiusdem lineae v. g. paternae, succedunt in capita.

PROP. III. Si adsint diversae lineae , successio fit in lineas.

PROP. IV. Si adscendentes concurrunt cum germanis , ac germanorum liberis , in gradu primo germanorum liberi succedunt in stirpes , reliqui vero in capita.

PROP. V. Si adscendentes concurrant cum solis germanorum liberis , adscendentes succedunt in capita , etiamsi adscendentes diversae lineae , ac eiusdem gradus fuissent , ut adeo ex persona aliorum capiant , quod ex sua non habuissent : germanorum vero liberi primi gradus succedunt in stirpes.

COR. I. In concursu germanorum cum adscendentibus adscendentes non succedunt in lineas.

2. Collaterales , qui cum adscendentibus concurrant , semper veniunt in capita.

3. Germanorum liberi five soli sint , five non , in concursu cum adscendentibus semper veniunt in stirpes.

1 3

4. Ger-

4. Germanorum nepotes, uti et fratres, ac sorores unilaterales, eorumque liberi semper ab ascendentibus excluduntur.

PROP. IV. Ascendentes, qui tales fiunt per legitimationem, adoptionem, vel etiam ascendentes illegitimi eodem modo liberis suis succedunt, quo hi ascendentibus.

COR. I. Mater illegitima naturalibus, et vulgo quaesitis succedit in totum, pater vero naturalibus in sextantem.

2. Natis ex damnato coitu neuter parentum succedit.

3. Pater adoptivus succedit filio adoptivo, si adoptio fuerit plena, non vero si adoptio ab extraneo fuerit facta.

4. Arrogans succedit arrogato puberi, non vero impuberi. (P. I. §. 148. Cor. lit. d.)
§. 2. *Inst. de adq. per arrog.* §. 3. *Inst. de adopt.*

SCHOLION. Ius Bavaricum vi COD. MAX. CIV. P. III. Cap. 12. §. 3. nullatenus a dispositione iuris communis discedit, nisi quod successionem ascendentium in lineas *successionem in stirpes* compellet.

§. 120.

Si ascendentes, vel germani, eorumve liberi non existant, veniunt uterini,

uterini, ac consanguinei, qui tamen, germanis existentibus, a successione patris communis non excluduntur (§. 112. Prop. v.)

PROP. I. Si adsint soli germanorum liberi, excludunt fratres, ac sorores unilaterales, non tamen succedunt in stirpes, sed in capita (§. 114. Prop. II. Cor. 2.)

PROP. II. In defectum germanorum, et adscendentium veniunt fratres, ac sorores unilaterales, sive uterini sint, sive consanguinei,

PROP. III. Liberi unilaterialium primi gradus, si soli sint, in capita, si cum unilaterialibus concurrunt, succedunt in stirpes.

PROP. IV. Qua ratione illegitimi parentibus, et parentes illegitimis, eadem ratione collateralibus illegitimis ius sibi invicem succedendi competit.

§. 121.

In defectu fratrum, vel sororum, uti et liberorum primi gradus ex fratribus tam uni, quam bilateralibus

veniunt collaterales remotiores. (§. 112. Prop. vi.)

PROP. Collaterales remotiores, si plures sint aequalis gradus, succedunt in capita, si gradu sint inaequales, proximior excludit remotiorem, siue masculi sint, siue faeminae, siue agnati, siue cognati.

COR. Fundamentum in successione collateralium remotiorum est proximitas gradus: ea ergo cessante, illis non prodest.

- 1.) Duplicitas vinculi.
- 2.) Ius repraesentationis.
- 3.) Distinctio bonorum.
- 4.) Diversitas sexus, aut cognationis.

§. 122.

Deficientibus consanguineis nemo ex adfinibus admittitur, nisi uxor, aut maritus, qui adfinitatis fundamentum sunt. (§. 112. Prop. vii.) quo casu sequentes nota propositiones.

PROP. I. Quoties coniux in successione cum liberis concurrat, toties habet ius postulandi

stulandi usumfructum quartae portionis omnium bonorum, si liberi adsint tres, vel pauciores, si vero plures, portionis virilis.

PROP. II. Quoties in successione coniuges cum aliis consanguineis concurrunt, toties etiam proprietatem quartae partis adquirunt.

PROP. III. Ius autem succedendi coniuges non habent, nisi a) matrimonium indotatum fuerit, vel b) coniux praemoriens locuples, superstes vero pauper sit.

POP. IV. Cognatis nullis existentibus, coniux superstes sive inops, sive locuples, ad totam haereditatem admittitur iure praetorio. §. 4. *Inst. de Bon. poss.*

SCHOLION. De coniugum secundum ius Bavaricum successione vide *P. I. §. 243. sqq.*

§. 123.

Fundamentum, cur alicui ex praesumpta defuncti voluntate succedatur, vel in sanguine est, vel in alia ratione civili (§. 108. Prop. I.) Illi autem, qui ratione civili defuncto sunt coniuncti,

excluduntur ab iis, qui defuncto sanguine sunt connexi (loc. cit. Prop. II. Cor. I.) *In defectum ergo sanguine iunctorum veniunt, qui defuncto ratione civili connectuntur.*

PROP. I. Deficientibus sanguine iunctis iure praesumi potest, defunctus voluisse, ut bona sua cedant societatibus licitis, quorum membrum fuit,

PROP. II. Inter socios alii succedunt in omnia defuncti bona, alii in quaedam tantum,

PROP. III. In certa tantum bona succedit socius liberalitatis imperialis, seu ille, quem una cum defuncto Imperans re quadam honoravit.

COR. Socius liberalitatis imperialis in eam solum rem succedit, quam cum defuncto ex liberalitate Imperantis adquisivit.

PROP. IV. In omnia bona succedunt de iure Romano

1) Ecclesia in bonis clericorum iure collegii,

2) Academiae in bonis professorum, vel academicorum.

3) Vexil-

- 3) Vexillatio: ad alia vero collegia, quibus hoc speciali privilegio ab imperante concessum non est, extendi non debet. LAUTERBACH. *Colleg. Pand. L. 38. de success. ab Intest. §. 56.*

SCHOLION. De Iure Bavarico omnia collegia licita ad successionem aliter non admittuntur, nisi hoc moribus introductum docere possint. COD. MAX. CIV. P. III. C. 12. §. 5. n. 2.

§. 124.

In defectu omnium haeredum haereditas fit res nullius absolute talis (§. 72. Prop. II.) consequenter circa eam obtinet ius occupandi commune, quamdiu illud a fisco non est occupatum (l. c. Cor. I. et. 3.)

PROP. I. Si omnes haeredes deficiant, ius haereditarium vel res nullius est, vel fisci.

COR. I. Per occupationem iuris haereditarii vel ille fit haeres, qui vi libertatis naturalis haereditatem occupat, vel fiscus.

2. Fiscus occupando haereditatem, cuius nullus est haeres, obligatur ad onera haereditatis ferenda, ex singulari tamen dispositi-

positione *L. II. ff. de Iur. fisc.* non ultra vires haereditatis tenetur, in contrarium etiam habet omnia commoda haeredis.

PROP. II. Si plures fisci concurrant, quivis ex iis acquirit bona, quae sibi subsunt.

COR. Fiscus domicilii acquirit bona mobilia, immobilia cedunt fisco loci, ubi sunt sita.

PROP. III. Fiscus est haeres in subsidium.

COR. Ergo praecedat necesse est *citatio editalis*.

§. 125.

Ius haereditarium legitimum praetorium est, quod alicui competit ex edicto praetorio, dicitur etiam *bonorum possessio*. Fiebat enim, ut lex civilis quosdam ad successionem non admitteret, quos tamen admitti aequitas suadet: hunc in finem praetor, ubi ex iuris civilis rigore successioni locus non erat, eandem sub nomine possessionis bonorum concessit.

PROP. Bonorum possessio est haereditas.

COR. I. Bonorum possessor effectū iuris est haeres.

2. Di-

2. Dicta de haerede in genere valent etiam de bonorum possessore.

3. Incapax haereditatis est etiam incapax bonorum possessionis.

SCHOLION. Datur tamen bonorum possessio, quae est quæta tantum, usque dum id, de quo dubium est, sit decisum, haereditatis possessio ex praesumpto iure haereditario ad effectum alimenta ex haereditate percipiendi concessa, quae etiam *decretalis* dicitur, quum fiat mediante decreto praevia causae cognitione, atque huc pertinent *immissio Carboniana*, uti et *illa, quae fit ventris nomine*: opponitur etiam edictali §. praes. definitae. Edictalis vero vel *contra tabulas* datur, vel *secundum eas*, vel *ab intestato*, quae ultima huius loci est, ac quatuor edicta continet, unde *liberi*, unde *legitimi*, unde *cognati*, unde *vir*, et *uxor*, de quibus nota, usum horum edictorum per successionem ex Nov. 118. vel omnino sublatum, vel saltém ratiorem esse.

*Membrum III.*IVS HAEREDITARIUM EX VLTIMA
VOLUNTATE.

I.

VLTIMA VOLUNTAS IN GENERE.

§. 126.

Actus voluntatis nostrae declaratorii vel eius sunt naturae, ut alteri statim ius hanc declarationem acceptandi tribuant, vel non nisi in eventum mortis. Vnde hominum dispositiones, vel *actus inter vivos* sunt, vel *mortis causa*.

PROP. I. Actus inter vivos, eo, quo peraguntur, momento sunt perfecti, et alteri dant ius praesens, seu quaesitum: actus vero mortis causa perfectionem suam primum a momento mortis consequuntur.

COR. 1. Actus mortis causa sunt revocabiles, non item actus inter vivos.

2. Non omnis mentio mortis, quae fit in ipso negotio, dat actum mortis causa.

3. Ut

3. Ut actus sit mortis causa, debet constare de voluntate disponentis, quod ius acceptandi primum in eventum mortis velit translatum.

4. Actus mortis causa differt ab actu, in quo mortis mentio fit per modum conditionis.

PROP. II. Negotium quoddam imperfectum praesumi nequit.

COR. Ergo actus mortis causa in dubio non praesumuntur, bene vero inter vivos.

PROP. III. Necessitas solemnitarum in actibus mortis causa ex earum natura demonstrari nequit, sed vel in voluntate legislatoris positivi, vel rationibus legum historicis sita est.

COR. I. Actus mortis causa aut *solemnes* sunt, aut *minus*.

2. Natura nulli actus mortis causa *solemnes* sunt.

3. Actus sine solemnitate positus, qui tamen legum dispositione sub ea ponendus fuerat, est ipso iure nullus.

4. Si ad actum mortis causa testes requirantur, testes illi ex natura actus non nisi duo sunt, ac probationis causa requiri videntur.

§. Si

§. Si ad actum mortis causa ex legum dispositione testes requiruntur, illi semper et necessario quinque sunt, cuius ratio in antiquo testandi ritu quaerenda est.

§. 127.

Actus mortis causa dicitur *ultima voluntas*.

PROP. I. Ultima voluntas est actus mortis causa.

COR. De ea valent, quae §. praec. exposita sunt.

PROP. II. Ultima voluntas est declaratio voluntatis.

COR. 1. Ultimam voluntatem recte condit, cuius est voluntatem declarandi.

2. Quaecunque obstant declarationi voluntatis, obstant etiam ultimae voluntati.

3. In ultima voluntate debet constare de voluntate (intentione) disponentis, seu sit *clara ac certa*.

4. In dubio doceri debet, hanc esse defuncti voluntatem.

PROP. III. In ultima voluntate defunctus declarat, quid post mortem suam fieri velit.

COR.

COR. Ultima voluntas debet esse *propria* disponentis, non alterius.

PROP. IV. In ultima voluntate defunctus disponit de rebus suis.

COR. 1. Bonae alterius non sunt obiectum ultimae voluntatis.

2. Ultima voluntas est species alienationis.

PROP. V. Ultima voluntas differt a conatu disponendi, uti et omni alia dispositione, quae ad finem perducta non est.

COR. Ultima voluntas sit *perfecta*.

PROP. VI. Ultima voluntas ei, qui in ea honoratus est, dat ius succedendi.

COR. Unde etiam iis, qui in ea sunt honorati, manifestari debet.

PROP. VII. Voluntati ultimae defuncti, ut fiat satis, leges volunt.

SCHOLION. Dubitatum fuit, *an citra legis positivae dispositionem homini ius competat in eum eventum, ubi bonorum suorum respectu sui dominium cessat, disponere valeat?* Respondeo, defunctum de bonis suis disponere eo tempore, quo actu penes eundem dominium existit. Quare quum pro illo tem-

Tom. II.

K

pore

pore Domino facultas competat de rebus suis quomodocunque disponendi non pure solum, sed et conditionate, tam pro praesenti, quam in futurum; patet adferti veritas: accedit, quod rerum dominia tristes fortirentur exitus, quum homines sic ab ipsis adeo naturae legibus ad prodigalitatem, et bonorum dissipationem invitarentur, si praeviderent, bona sua tanto labore conquistata post mortem primo occupanti cessura, illi forsitan, cui ea defunctus in vita maxime invidisset. Necessario tamen supponendum, dispositionem eius generis non esse contra ius perfectum alterius: unde etiam naturali iure concipitur obligatio perfecta in ultimis hominum dispositionibus certis personis quidpiam relinquendi, atque iis maxime ad quorum perfectionem promovendam maxime obligamur; quumque inter has personae referri debeant, quae se ipsas alere nequeunt, a nobis tamen descendunt, in earum praeiudicium disponi nequit: *legitima ergo iuris naturalis est, habetque rationem alimentorum.*

§. 128.

Ultima voluntas est actus mortis causa: (§. 127.) iam autem actus mortis

mortis causa sua natura sunt revocabiles ; (§. 126. Prop. I. Cor.) inde sequitur, *voluntatem defuncti debere esse ultimam*, ita ut non detur posterior, ac contraria voluntas eiusdem defuncti.

PROP. I. Per hoc, quod quis supremum suum elogium revocat, neminem laedit.

PROP. II. Nemo sibi in actibus mortis causa legem ita dicere potest, ut a priori voluntate recedere non liceat. *L. 22. princ. ff. de Legat.*

COR. I. Clausula posterioris voluntatis derogatoria, ac cassatoria ultimae voluntati inserta eandem non efficit irrevocabilem.

Excipe donationes mortis causa, quae per hanc adjectionem degenerant in donationes inter vivos. *L. 27. ff. de donat. mort. caus.*

2. Neque etiam revocabilitati obstat iuramentum, utpote quod actui cuidam adiectum eius naturam sequitur.

3. Etiam si res in ultima voluntate relictae fuerint traditae, nihilominus revocari possunt, quum traditio ex titulo revocabili facta etiam sit revocabilis.

4. Conventio de non mutanda ultima voluntate eidem inserta non obstat revocabilitati, modo negotium, de cuius irrevocabilitate conventum, non fuerit singulariter celebratum.

5. Fieri non potest, ut quis per ultimam voluntatem laedatur, unde non datur contra eam restitutio in integrum,

PROP. III. Ultima voluntas posterior semper derogat priori.

COR. I. Supremum hominis elogium ita sit ultimum, ut non detur posterius legitime conditum.

2. Quaelibet voluntas praesumitur ultima, usque dum constat de posteriore.

3. Voluntas posterior, sed dubia, non tollit antecedentem claram.

§. 129.

Ultimam voluntatem valide condit, cui voluntatem suam declarandi plena est facultas. (§. 127. Prop. II. Cor. I.)

PROP. I. Omnes, qui non gaudent usu intellectus, et rationis, nequeunt condere ultimam voluntatem.

PROP.

PROP. II. Vti etiam omnes, qui ex lege prohibentur voluntatem suam declarare.

§. 130.

Quaecumque obstant declarationi voluntatis, ea quoque obstant ultimae voluntati: (§. 127. Prop. II. Cor. 2.) unde omnis ultima voluntas sit immunis ab omnibus motivis extrinsecis, quae vim voluntati inferunt, seu *sit libera*.

PROP. I. Ultima voluntas, quae laborat defectu ex parte voluntatis, neque naturali neque civili iure subsistit.

COR. Si vitium ex parte voluntatis se exferat circa totam dispositionem, aut partem eius principaliorē tota corrui, sin vero tantum caput singulare adficiat, corrui dispositio quoad illam partem.

PROP. II. Solus metus reverentialis, blanditiae, preces, admonitiones non importunae non obsunt libertati voluntatis.

PROP. III. Importunae sollicitationes, falsae, ac dolosae repraesentationes, quae ad disponendum inducunt, obsunt libertati voluntatis.

PROP. IV. Dolus, error, vis, ac metus non praesumuntur.

§. 131.

Posita etiam ultima voluntate debet constare de vera intentione disponentis, seu ultima voluntas sit *actu* declarata, *clara*, ac *intelligibilis*, (§. 127. Prop. II. Cor. 3.)

PROP. I. Voluntas defuncti in animo re-tenta nil operatur.

COR. Vel in scriptura, vel verbis ore prolatis declarari debet; unde vel *scripta* est, vel *nuncupativa*.

SCHOLION. Ius BOICVM *P. III. cap. 2. §. 8.* ab omni ultima voluntate nutum, aut alia signa excludit, sed ea solum in scriptis, vel oretenus declarari potest; Ius Romanum vero idem in testamentis praecipit *L. 29. C. de testam.*, non item in legatis, et fideicommissis.

PROP. II. Ultima voluntas, quae legi, aut intelligi nequit, idem est, ac si non existeret.

COR.

COR. 1. Dispositiones ultimae in lingua nulli cognita, uti et perplexae, contradictoriae, et nimis generales non subsistunt.

2. Quoties non adparet, quis sit honoratus, toties non valet dispositio.

3. Demonstratio tamen non raro fungitur vice nominis.

4. Si aliunde de testatoris mente legitime constet, error scribentis non vitiat testamentum.

5. Si voluntas ultima sit inintelligibilis circa partem substantialem, tota corrumpitur, si circa accidentalem, illa solum pars corrumpitur.

PROP. III. Sensus ultimae voluntatis obscurae determinari debet.

§. 132.

Sensus ultimae voluntatis obscurae determinari debet, (§. 131. Prop. III.) quod idem est, ac eandem *interpretari* :- ergo *ultima voluntas obscura interpretatione salvari debet.*

PROP. I. Circa interpretationem ultimae voluntatis obtinent omnes regulae de interpretatione grammatica supra (§. 53. cap.

K 4

pro-

prooem, P.I.) suppeditatae in terminis tamen non nisi habilibus.

PROP. II. Si sensus ultimae voluntatis obscurae verborum declaratione salvari nequeat, intrat logica, ubi maximeerviunt coniecturae, quae colliguntur

- 1.) Ex declarationibus anterioribus,
- 2.) Ex causis, quae defunctum impulerunt ad testandum,
- 3.) Ex adfectione, praedilectione, aliisque.

PROP. III. In dubio interpretatio magis fieri debet ut valeat, quam corruat actus.

PROP. IV. Saepe etiam ordo scripturae declarat ordinem intellectus.

PROP. V. In dubio interpretatio semper magis pro tenore iuris communis, ac statutarii est facienda.

PROP. VI. Si dubium sit super quantitate summae relictæ, minimum sequimur.

PROP. VII. In apertis contradictionibus, uti et claris dispositionibus cessat officium interpretis.

PROP.

PROP. VIII. In casu, quo plures dispositiones sibi contradicunt, si de postrema indubitato constet, illa tollit priorem.

§. 133.

In dubio doceri debet hanc esse defuncti voluntatem, seu ultima voluntas sit etiam *demonstrabilis*. (§. 127. Prop. II. Cor. 4.)

PROP. I. Ultima voluntas non praesumitur.

COR. Qui ad ultimam voluntatem provocat, ei probatio incumbit, defunctum vel verbis ore prolatis, vel in scripturam a se, vel ejus voluntate ab alio redactis, mentem suam declarasse.

PROP. II. Ultima voluntas, quae conditur per modum instrumenti publici, vel cui auctoritas iudicialis accessit, probatione non indiget.

PROP. III. Aliae ultimarum voluntatum species probantur per duos testes, qui ramen in ultima voluntate solemni et de solemnibus testari debent.

§. 134.

Ultima voluntas fit *propria testatoris*. (§. 127. Prop. III. Cor.)

PROP. Ultima voluntas in alienam conferri nequit.

COR. I. Minores in ultimis voluntatibus consensu curatorum non indigent.

2. Adhibitio consilii alieni, uti si ab alio ultimae voluntatis projectum fuerit factum, ac nostro consensu confirmatum, voluntas ultima non est in alienum arbitrium collata.

3. Vti etiam si collatio in arbitrium alienum non directe, et expresse, sed indirecte fuerit facta.

SCHOLION. Exceptiones vide infra de substitutione pupillari, ac exemplari, aut ubi ex arbitrio tertij tantum summa determinari debet.

§. 135.

Ultima voluntas est *species alienationis*, ac *eiusdem objectum bona defuncti sunt*, non item alterius. (§. 127. Prop. IV. Cor. I. et 2.)

PROP.

PROP. I. Defunctus nequit disponere de iis bonis, ratione quorum non nisi usufructuarius est.

PROP. II. Neque etiam de iis, quae ulterius restituendi obligatio eidem incumbit.

PROP. III. Neque de iis, quorum alienatio vel ex lege, vel aliunde interdicitur.

PROP. IV. Aut rebus alienis, nisi dominus consentiat,

PROP. V. De propriis eatenus recte disponit, quatenus inde non laeditur ius perfectum aliorum,

PROP. VI. Ultima voluntas ratione bonorum, circa quae disponitur, vel *universalis est*; vel *singularis*.

SCHOLION. Exceptiones vide infra de substitutione pupillari, ac exemplari, de rebus haeredi propriis, uti etiam de effectu istius dispositionis in legatis, quoad aestimationem.

§. 136.

Ultimam voluntatem *perfectam* esse oportet; (§. 127. Prop. v. Cor.)
est

est autem ultima *voluntas perfecta*, si ea omnia fuerint observata, quae a legibus ad eius valorem requiruntur.

PROP. I. Ultima voluntas perfecta est, si omnia eius requisita tam intrinseca, quam extrinseca sint observata, quae pro ultimarum voluntatum diversitate pariter variant.

PROP. II. Animus disponendi non est ultima voluntas.

PROP. III. Conceptum proiectum, vel exemplum solum cui reliqua desunt, non sunt ultima voluntas perfecta.

PROP. IV. Ultima voluntas caepta, non tamen finita, perfecta dici nequit, si illud quod est residuum, sit pars substantialis.

PROP. V. In dubio ultima voluntas, semper praesumitur perfecta potius, quam imperfecta, nisi circumstantiae contrarium doceant.

PROP. VI. Ultima voluntas imperfecta idem est, ac si non existeret.

§. 137.

Ultima voluntas ei, qui in illa honoratus est, *tribuit ius succedendi.* (§. 127. Prop. VI.)

PROP. I. Eatenus quis succedit ex ultima voluntate, quatenus defunctus eum voluit honoratum.

COR. Quantitas iuris succedendi determinatur ex ultima voluntate.

PROP. II. Is, qui in ultima voluntate est honoratus, quatenus illud factum, excludit omnes successores legitimos.

§. 138.

Eatenus quis succedit, quatenus defunctus eum voluit esse honoratum; (§. 137. Prop. I.) quare quum fieri possit, defunctum voluisse, ut ad determinatum quoddam subiectum deferatur ius haereditarium, vel res solum singularis, vel utrumque; varias concipimus ultimarum voluntatum species, quarum prior aut ius haereditarium directum defert, et
testa-

testamentum dicitur, aut ius hæreditarium primum per personam intermediam delatum vult, et *fideicommissum universale* audit. Ultima voluntas autem, quæ ius succedendi titulo solum singulari tribuit illud vel directe defert, *legatum*, vel per personam intermediam, *fideicommissum singulare*. Denique ultima voluntas, in qua legata, vel etiam ius hæreditarium solum fidei commissarium deferretur, non vero directum, *codicilli* nomine venit.

PROP. I. Testamentum, fideicommissum universale, et singulare, legata, codicilli sunt species ultimæ voluntatis: addunt etiam donationes mortis causa, de quibus alio loco.

COR. Dicta de genere, etiam de specie valent.

PROP. II. Non omnis ultima voluntas tribuit ius hæreditarium.

§. 139.

Voluntas defuncti iis, quibus interest, manifestari debet: (§. 127. Prop.

Prop. vi. Cor.) haec ultimae voluntatis manifestatio vel fit cum certis solemnibus, v. gr. praevia recognitione manus, ac sigillorum a testibus, *apertura sollemnis*, *Publicatio ultimae voluntatis*, vel sine iis nuda tabularum refectione absolvitur, *minus sollemnis*, *apertura simpliciter*, quae ulterius vel *ordinaria* est, vel *extraordinaria*, prout aut eo fine fit, ut de omnibus tabularum capitibus constet, vel de certo tantum.

PROP. I. Ultimam voluntatem aperiri, non vero publicari necessitatis est.

PROP. II. Ultima voluntas ideo debet resecari, ut iis, quorum interest, indubitato de voluntate defuncti constet.

COR. 1. Per publicationem minus de voluntate defuncti dubitari potest, quam si fiat per modum aperturae simpliciter.

2. Ultimae voluntates, quae habent vim instrumenti publici, publicatione non indigent.

3. Ultimae voluntates mediante publicatione publicam adquirunt auctoritatem.

Inde

Inde ultimas voluntates privatae tutius publicantur, quam aperiuntur.

4. Effectus tam aperturae, quam publicationis in eo est, ut haeredes declarent, utrum voluntatem defuncti pro tali habeant, nec ne, seu *effectus est agnitio tabularum*.

PROP. III. Aperturam, vel publicationem tabularum exigunt omnes, qui sua interesse docent.

PROP. IV. Ei, cui ius est obsignandi tabulas, est etiam ius illas aperiendi, et publicandi.

SCHOLION. Quantum ad formam publicationis, illa pro provinciarum diversitate mire variat: regulariter tamen ita fit, ut iudex 1.) inspiciat, an sigilla sint integra, 2.) in praesentia eorum, quorum interest, tenorem tabularum distincte praelegat, 3.) desuper protocollum conficiat; obligatur tamen, ut partibus ad petitionem tabulas inspiciendi copiam faciat. Ordinarie quoque tam publicatio, quam apertura post trigesimum diem fieri solet.

§. 140.

Effectus publicationis est agnitio tabularum. (§. 139. Prop. II. Cor. 4.)

PROP.

POP. I. Ultimam voluntatem agnoscens omnibus exceptionibus, quas contra tabularum valorem opponere posset, renunciat; minime vero per eam solam declarat voluntatem adeundi haereditatem.

COR. I. Agnitio differt ab additione.

2. Etiam ultimae voluntates invalidae possunt agnosci.

3. Agnitio testamenti post se trahit agnitionem reliquorum capitum, non vero vicissim.

PROP. II. Qui ultimam voluntatem agnoscit, hoc possit, et velit necesse est.

COR. I. Ignorans, et errans nil agnoscit.

2. Agnitio debet esse spontanea.

PROP. III. Ultima voluntas semel agnita amplius nequit.

§. 141.

Ultimae voluntati ut satisfiat leges volunt (§. 127. Prop. VII.) ille vero, cui haec cura incumbit, est *executor ultimae voluntatis*.

PROP. I. Executor ultimae voluntatis gerit curam bonorum defuncti.

PROP. II. Disponit de iis secundum defuncti voluntatem.

Tom. II.

L.

PROP.

PROP. III. Est vel *testamentarius*, vel *legitimus*, vel *dativus*, vel *pactitius*.

PROP. IV. Gerit officium personalissimum.

§. 142.

Executor ultimae voluntatis gerit curam bonorum defuncti. (§. 141. Prop. I.)

PROP. I. Qui res suas ipse curare valet, etiam ultimae voluntatis executor esse potest : alia qualitas in executore non desideratur.

PROP. II. Officium administratoris in terminis habilibus convenit officio executoris.

COR. I. Nullam habet iurisdictionem.

a.) Si successio haeredum sit litigiosa, quiescit officium executoris, permittitur tamen ei arbitrium, cui partes, at non nisi voluntario, obediunt.

2. Tenetur ad inventarium conficiendum,

3. Ad haereditatem conservandam,

a.) Persequitur lites iam coeptas.

b) Quan-

b.) Quantum tendit ad conservationem bonorum, etiam novas inchoat sine mandato.

c.) Nil potest alienare, nisi necessitas id exigat, aut executio alia ratione fieri nequeat, quo casu ea primum aggrediatur, quibus haeredes facilius carent. Ius Boicvm equidem praeviam subhastationem non desiderat, P. III. Cap. II. §. 18. bene tamen eorum, quorum interest, voluntatem.

d.) Solvit passiva, et exigit activa debita.

4. Tenetur ad agendum, quidquod ad suppleendam haereditatem, si dolo, aut culpa lata quid perierit.

5. Tenetur ad rationes executionis suae reddendas.

§. 143.

Executor ultimae voluntatis de rebus defuncti eo modo disponit, quo defunctus voluit, uti etiam ille, qui potestatem exequendi commisit. (§. 141. Prop. II.)

PROP. I. Executoris est curare, ut in ultima voluntate honorati, quod ipsorum est, sibi habeant.

L 2

PROP.

PROP. II. Alium sibi substituere nequit, nisi sit legitimus.

PROP. III. Executio ultimae voluntatis ita facienda, ut nihil sit sine exitu.

PROP. IV. Executor observet modum, tempus, locum executionis in ultima voluntate, vel commissorio determinatum. In defectu determinationis locus executionis est forum domicilii, aut rei sitae. Tempus vero ius commune in causis piis dimidium, in profanis integrum annum determinat, a die insinuatæ ultimæ voluntatis computandum. *LAVTERBACH de execut. testam.* Ius Bavaricum quidem *P. III. Cap. II. §. 18. n. 12.* certum tempus non determinat, festinationem tamen iniungit, et in casum moræ vel adimitur administratio, et lucrum competens, vel datur coexecutor.

PROP. V. Exequenda autem alicui aut omnia ultimæ voluntatis capita, aut certa tantum dantur.

COR. I. Executor est vel particularis, vel universalis.

2. Particularis ultra sibi commissæ executioni se immiscere nequit.

3. Par-

2. Particularis habet potestatem exequendi ab universali.

§. 144.

Executor ultimae voluntatis vel testamentarius, vel legitimus, vel datus, vel pactitius est. (§. 141. Prop. III.)

PROP. I. Executores legitimi sunt ipsi haeredes, et in defectu reliquorum magistratus ordinarius defuncti.

COR. Legitimi non obligantur, ut haec negotia in persona expediant.

PROP. II. Executor testamentarius non in testamento solum, sed et qualibet ultima voluntate dari potest.

PROP. III. Pactitius aut pacto defuncti, aut eorum, quorum interest, constituitur.

PROP. IV. Nemo cogi potest, ut fiat executor, nisi magistratus, cui tamen facultas substituendi denegari nequit: caeterum susceptum semel executoris munus declinari nequit.

§. 145.

Officium Executoris est personalissimum. (§. 141. Prop. iv.)

PROP. Exspirat cum morte executoris , nec obligatio ad id persequendum transit in eius haeredes , licet hi ex facto executoris semper conveniri queant.

SCHOLION. Cessat etiam officium executoris cum negotio exequendo , uti etiam privatione ex iustis causis a iudice decerni potest , si tamen executoris munus alicui non tam intuitu suae personae , quam officii , cui praeest , sit collatum , obligatio ad exequendum ad successores in officio transit,

II.

ULTIMA VOLUNTAS IN SPECIE QVAE
TRIBVIT IVS HAEREDITARIVM.

A.

IVS HAEREDITARIVM VOLVNTARIVM VUL-
GARE, SEV TESTAMENTARIVM.

§. 146.

Cuivis hominum ius est in even-
tum mortis de bonis suis disponendi,
quatenus inde ius perfectum aliorum
non laeditur: (§. 127. Schol.) eadem
igitur ratione et limitatione homini-
bus competet ius titulo universali in
unum, vel plures, ac directe quidem
bona post mortem suam transferen-
di: quumque ultima voluntas, per
quam ius haereditarium vulgare de-
fertur, sit testamentum; (§. 138.)
*natura cuilibet competit ius testamenti
factionis, quatenus inde ius aliorum
perfectum non laeditur.*

PROP. I. Testam entum est ultima volun-
tas.

L 4

COR-

COR. I. Testamentum sua natura nullas requirit solemnitates.

2. Testari potest, qui voluntatem suam declarare valet.

3. Quaecunque obstant voluntatis declarationi, obfunt quoque testamento.

4. Testamentum sit proprium testatoris.

5. Probatione indiget.

6. Sit clarum, certum, ac perfectum.

7. Testamentum tribuit ius succedendi.

8. Ei satisfieri debet.

PROP. II. In omni testamento haeredem scribi oportet.

COR. Differt ab ultima voluntate in genere, et legato.

PROP. III. In omni testamento haereditas directe defertur.

COR. Ergo differt a fidecommisso tam universali quam particulari, codicillis.

§. 147.

Testamentum sua natura nullas requirit solemnitates (§. 146. Cor. i.)
 si

si ergo sollemnia in testamento adhiberi videmus, illa ex iurium civilium dispositione accedunt, (§. 126. Prop. III.) ita, ut per ea natura testamenti naturaliter validi sic determinetur, ut, sollemnitatibus omissis, testamentum in foro civili nullo modo subsistat. *Ea igitur testamenti civilis natura est, ut praeter requisita naturalia, et civilia sedula adhibeantur, nisi ea a legibus specialiter fuerint remissa.* Naturalia testamenti DD. interna, civilia requisita ut plurimum externa compellant.

PROP. I. In omni testamento civiliter valido eius interna, et externa observari debent.

PROP. II. Testamentum, in quo remittuntur vel omnia, vel certa sollemnia, est *privilegiatum*.

COR. I. Natura nulla dantur testamenta privilegiata, aut sollemnia.

2. Ius sollemnitates testamentorum remittendi est ius majestaticum.

3. Nulla dantur testamenta privilegiata, nisi

L 5

nisi quae in lege aut scripta , aut non scripta fundantur.

PROP. III. Non solum externa testamenti , sed quoque non raro eius interna per leges civiles magis sunt determinata.

PROP. IV. Interna testamenti sunt 1.) facultas disponendi de bonis suis , 2.) facultas haereditatem acquirendi , 3.) institutio haeredis.

PROP. V. Testamentum neglectis eius internis conditum *nullum* audit.

§. 148.

Ad interna testamenti refertur facultas disponendi de bonis ; (§. 147. Prop. iv.) quare quum haec dicatur testabilitas activa ; *ad omne testamentum requiritur essentialiter testabilitas activa* : qui testabilitate activa non gaudet, est *active intestabilis*.

PROP. I. Omnis intestabilitas activa vel a natura est, vel ex lege civili.

COR. Intestabilitas activa vel naturalis est, vel civilis.

PROP.

PROP. II. Intestabilitas activa praesumi nequit, sed impedimenta sive naturalia, sive civilia docenda sunt.

PROP. III. Intellectus, ac rationis usu destituti sunt naturaliter intestabiles.

COR. Inde furiosi, mente capti, summe ebrii, infantes, et impuberes nulla gaudent testamenti factione,

PROP. IV. Vitio corporis vel omnino, vel in tantum a voluntatis declaratione impediti eatenus etiam natura sunt intestabiles, vel saltem LL. majoris securitatis causa plures sollemnitates adhiberi postulant.

COR. Vnde testamenti factione certa ratione destituuntur

a.) Surdi,

b.) Muti,

c.) Coeci, de quibus infra.

PROP. V. Ratio vetitae certis personis a LL. civilibus testamenti factionis vel in statu, vel in delicto sita est.

COR. Omnis status, qui tollit facultatem disponendi de bonis nostris, simul etiam infert intestabilitatem activam: hinc Iure Romano intestabiles sunt

a) Servi,

- a.) Servi,
- b.) Ab hostibus capti,
- c.) Peregrini,
- d.) Maximam, et mediam capitis diminutionem passi,
- e.) Dammati ad mortem,
- f.) Filiusfamilias qua talis, ne quidem consentiente patre.

SCHOLION. Notes heic loci velim, iure hodierno fervis, peregrinis, (nisi ius albinagii obtineat) captis ab hostibus, relegatis ex certa non nisi provincia, dammati ad mortem iure Germanico liberam esse testamenti factionem. STRYCK *Vf. Mod. Pand. L. 28. tit. I. De filio familias* autem dissentiunt Ius commune et Bavaricum, posterius eidem quoque ratione peculii adventitii irregularis testamenti facultatem tribuit. *Perill. ac Excell. L. B. a KREITMEIER in not. ad COD. MAX. CIV. P. III. Cap. 3. §. 2. n. 7.* Ius commune contra filiumfamilias in peculio castrensi, vel quasi ad testamenti factionem admittit, minime vero ratione irregularis. *Idem STRYCK. Caut. test. Cap. III. §. 35.* De testabilitate activâ Religiosorum, et Clericorum remittimus Lectorem ad ius Canonicum.

PROP.

PROP. VI. Quodcunque delictum post se trahit confiscationem bonorum, illud adimit quoque testabilitatem.

PROP. VII. Testamentum ab eo conditum, cui non conceditur libera de bonis disponendi facultas, non subsistit.

COR. I. Vnde non subsistit testamentum prodigi, quia talis.

2. Testamentum eius, cuius bona sunt proscripta.

3. Testamentum monachorum post professionem religiosam.

§. 149.

Ad omne testamentum essentialiter requiritur testabilitas activa (§. 148.), et testamentum ab active intestabili conditum *nullum* dicitur. (§. 147. Prop. iv. et v.)

PROP. I. Tempore conditi testamenti testabilitas activa semper et necessario adest.

PROP. II. Tempore intermedio inter conditum testamentum, et mortem testatoris non obest.

PROP.

PROP. III. Testamentum recte conditum furor interveniens (uti et alia impedimenta naturalia) non perimit, licet tempore mortis testatoris adhuc existant, *L. 6. §. 1. ff. qui test. fac.*

PROP. IV. Omne impedimentum civile, quod post se trahit mutationem status, tempore mortis testatoris adhuc durans testamentum recte conditum reddit nullum.

COR. Prodigus, uti et monachus per professionem religiosam non patiuntur capitis diminutionem, unde eorum testamenta semel rite condita perpetuo valent.

PROP. V. Intestabilitas activa naturalis nulla lege civili, civilis autem publica, non item privata auctoritate tolli potest.

§. 150.

Omne testamentum recte conditum fit invalidum per hoc, quod testator capitis diminutionem passus sit, ac in eo impedimento decedat: (§. 149. Prop. iv.) hoc singulari nomine vocatur *irritum*.

PROP.

PROP. I. Testamentum hodie fit irritum per Bannum Imperii, arrogationem, damnationem ad perpetuos carceres.

PROP. II. Si testator ante mortem iterum restituatur, reconvalescit testamentum, si constet de voluntate, ac adprobatione testatoris.

PROP. III. Testamentum irritum corrumpit quoad omnia capita.

§. 151.

Ad omne testamentum requiritur in herede facultas acquirendi ex ultima voluntate, (§. 147. Prop. iv.) quae est *testabilitas passiva*; est autem *passive testabilis*, qui iuris haereditarii capax est. (§. 96.)

PROP. I. Testabilitas passiva vel *naturalis*, vel *civilis*, vel *absoluta*, vel *respectiva* est. (§. 96.)

PROP. II. Deficiente testabilitate passiva deficit haeredis institutio.

COR. Vnde haec tempore conditi testamenti, mortis testatoris, ac aditae haereditatis requiritur,

PROP.

PROP. III. Ex defectu testabilitatis passivæ testamentum nullum est, et quoad omnia capita corrui,

§. 152.

Omne testamentum continet hæredis institutionem, (§. 147. Prop. IV.) est autem *hæredis institutio* declaratio voluntatis, cui testator ius hæreditarium velit esse delatum.

PROP. I. Hæredis institutio est basis, et fundamentum testamenti.

PROP. II. Est declaratio voluntatis.

PROP. III. Dependet unice a testatoris arbitrio, quatenus inde ius perfectum aliorum non laedetur.

COR. I. Unus vel plures simul hæredes esse possunt,

2. Hæres hæredis denominari valet

3. Iure, vel conditionate.

4. Institutio hæredis sit legitima, ita ut

a.) De omni substantia disponatur.

b.) Constet de persona hæredis.

c.) Non

c.) Non fit captatoria.

d.) Directa.

PROP. IV. Haerede quidem instituto, sed
deficiente corrumpitur testamentum.

§. 153.

Haeredis institutio est basis, ac
fundamentum testamenti. (§. 152.
Prop. I.)

PROP. I. Per haeredis institutionem testa-
mentum differt a.) ab ultima voluntate
in genere, b.) legato, c.) codicillo, d.)
fideicommissio particulari.

PROP. II. Posita haeredis institutione, ac
quidem directa, ponitur testamentum,
ea vero sublata tollitur.

§. 154.

Haeredis institutio est declaratio
voluntatis: (§. 152. Prop. II.) quare
quum omnis voluntas vel tacita sit,
vel expressa; haeredis institutio quo-
que vel tacita erit, vel expressa.

PROP. I. Haeredis institutio expressa eiusmodi verba desiderant, ex quibus titulo universalis, quid relinquendi animus, concludi valet.

COR. In haeredibus voluntariis non praecise requiritur expressa haeredis denominatio, sed sufficit etiam relatio ad certam schedam, qua nomen haeredis scriptum sit.
L. 10. pr. de cond. Inst. L. 77. de hered. Inst.

SCHOLION. Securius tamen est ad omnem ambiguitatem tollendam, ut testator consuetis testandi formulis utatur.

PROP. II. Institutioni tacitae locus non est in haeredibus necessariis. *PERILL. ac EXCELL. L. B. de KREITMEIER in not. ad COD. MAX. CIV. P. III, cap. 3. §. 9. n. 3.*

§. 155.

Haeredis institutio dependet a libera voluntate disponentis, quatenus non repugnat iuri aliorum perfecto: (§. 152. Prop. III.) Ius perfectum autem aliquibus est in bona defuncti vel ex lege naturali, vel civili.

PROP. I. Descendentes, quibus bona sufficientia non sunt ad educationem, vel sustent-

sustentationem, ipsa naturali lege habent ius perfectum exigendi, ut in eventum mortis tantum ipsis ex defuncti facultatibus relinquatur, quantum sufficit ad vitae sustentationem necessariam.

COR. Ius haereditarium descendentium ex lege naturali non est absolutum, ac illimitatum, sed certo tantum modo competit.

PROP. II. Adscendentes eodem modo, quo descendentes, natura ius habent, ut haeredes scribantur.

PROP. III. Ex legum civilium dispositione non descendentes solum, ac adscendentes, sed certo quoque modo collaterales haeredes scribi debent.

§. 156.

Qui ex legum dispositione haeredes scribi debent, *haeredes necessarii* vocantur.

PROP. I. Haeredes necessarii vel naturales sunt, vel ex lege civili, vel utroque iure.

COR. I. Parentes, ac liberi sunt haeredes necessarii, quatenus vitae sufficientiam non habent, naturales.

M 2

2. Paren-

2. Parentes, ac liberi, posita etiam vitae sufficientia, sunt haeredes necessarii civiliter tales. *Nov. 115. Cap. 3. et 4.*

3. Collaterales natura nunquam sunt haeredes necessarii, sed sola lege civili certa ratione ad successionem vocantur. *L. 27. C. de inoff. Test.*

PROP. II. Haeredes necessarii vocantur *ex lege.*

COR. Pure, ac sine omni onere etiam minimo institui debent, quod si adjectum fuerit, partem suam sine onere adiecto capiunt.

§. 157.

Liberi ex lege civili semper sunt haeredes necessarii. (§. 156. Prop. 1. Cor. 2.)

PROP. I. Omnes liberi legitimi ea ratione, qua parentibus ab intestato succedunt, sunt etiam eorundem haeredes necessarii civiles.

PROP. II. Omnes illegitimi non sunt haeredes necessarii civiliter, sed naturaliter tales.

PROP.

PROP. III. Si adsint liberi, excludunt omnes reliquos tam adscendentes, quam collaterales.

§. 158.

Adscendentes sunt quidem Iure civili haeredes necessarii, (§. 156. Prop. I. Cor. 2.) non tamen, nisi liberis deficientibus. (§. 157. Prop. III.)

PROP. I. Adscendentes illegitimi sunt haeredes naturaliter solum, non civiliter necessarii.

PROP. II. Adscendentes illegitimi excludunt omnes collaterales.

SCHOLION. Vnde falsum est argumentum a iure succedendi ab intestato ad legitimam, quod *ILL. DARIUSIVS* in *Inst. Iur. Rom. Germ.* tantopere urget, ita, ut *Parte Spec. Sect. II. de Iurib. real.* §. 875. fidenter pronunciet, legitimam iis deberi, quibus competit ius ab intestato succedendi, quod evidenter est contra Prop. II. nunc primum stabilitam; quin etiam ulterius pergit, eodem itaque ordine descendentes, adscendentes, ac collaterales, quo habent ius ab intestato succedendi, legitimam petere possunt.

§. 159.

Collaterales sola lege civili certa ratione ad haereditatem necessario vocari debent. (§. 156. Prop. I. Cor. 3.)

PROP. I. Collaterales vocantur in defectum adscendentium, ac descendantium.

POP. II. Soli collaterales primi gradus sunt haeredes necessarii.

SCHOLION. I. Vnde denuo fallit argumentum universale a successione ab intestato ad legitimam.

PROP. III. Germani semper sunt haeredes necessarii, consanguinei tum, si ipsis persona turpis fuerit praelata, excipe, si ipsi inter personas turpes referantur, uterini nunquam. *L. 27. C. de inoff. test.*

SCHOLION. II. Ius BOICVM *P. III. Cap. 3. §. 14. n. 3.* collaterales primi gradus, sive germani sint, sive uterini, sive consanguinei sint, ad eum solum casum admittit, si persona turpis fratri non turpi fuerit praelata.

PROP. IV. De Iure Communi etiam titulo singulari vocari possunt. LAVTERBACH
Colleg.

Colleg. Pand. L. 5. tit. 2. §. 39. minime vero de iure Bavarico. vi COD. MAX. CIV. P. III. cap. 3. §. 15. n. 6.

PROP. V. In eorum exclusione caussa non necessario est exprimenda, et fratribus incumbit onus probandi, se non ingratos fuisse. *LVDOVICI Doctr. Pand. L. V. tit. II. §. 15. Cessat hoc itidem DE IURE BAVARICO, quum id P. III. cap. 3. §. 16. n. 7. generaliter expressionem causae in omni exhaeredatione desiderat.*

§. 160.

Portio, quae debetur haeredibus necessariis, *legitima* vocatur.

PROP. I. Legitima alia est iuris naturalis, alia civilis.

PROP. II. Legitima est certa portio, quae debetur haeredibus necessariis.

PROP. III. Vi legis.

PROP. IV. Ex bonis defuncti.

PROP. V. Relinquenda titulo institutionis.

§. 161.

Legitima alia est juris naturalis, alia civilis. (§. 160. Prop. I.)

PROP. I. Naturalis habet rationem alimentorum.

PROP. II. Debetur liberis, adscendentibus etiam illegitimis, qui se alere nequeunt.

PROP. III. Qua ratione quis est haeres necessarius civilis, eatenus ei debetur legitima civilis. (§. 157. - 60.)

§. 162.

Legitima est certa portio, quae debetur haeredibus necessariis. (§. 160. Prop. II.)

PROP. I. Legitima naturalis se conformat quanto alimentorum.

PROP. II. Quot sunt descendentes, vel adscendentes, qui se ipsos alere nequeunt, tot petunt legitimam.

PROP. III. Legitima civilis determinatur ex numero haeredum. Nov. 118. cap. I.

I. Qua-

1. Quatuor, aut infra natis dant iura trientem,
2. Semissem vero dant natis quinque vel ultra.

COR. I. Qui succedere non potest, non venit in computationem legitimæ.

2. Incapaces, legitime exclusi, repudiantes nec partem faciunt, nec capiunt.
L. 10. §. 5. ff. de bon. poss. contra tab. COD. MAX. CIV. P. III. Cap. 3. §. 15. n. 3.

3. Renunciantes ante delationem partem quidem faciunt, sed non accipiunt.

4. Qui veniunt iure proprio in legitimam, succedunt in capita, reliqui in stirpes.

§. 163.

Legitima relinquitur ex lege (§. 160. Prop. III.)

PROP. I. A testatore neque directe, neque indirecte diminui potest.

PROP. II. Est species iuris hæreditarii legitimi.

COR. Debet relinqui titulo institutionis, exceptionem de iure communi vide supra (§. 159 Prop. IV.)

M 5

PROP.

PROP. III. Relinquenda est sine omni onere.

PROP. IV. Actus in praeiudicium legitimae tendentes sunt *inofficiosi*.

PROP. V. Legitima refertur inter debita haereditaria.

COR. Vnde et fiscus haeres ad eam exsolvendam obligatur.

§. 164.

Legitima facto testatoris neque directe, neque indirecte diminui nequit. (§. 163. Prop. I.) secus competit haeredibusius exigendi, quod ipsis deest in legitima. Remedium, quo haeredes necessarii petunt, quod sibi in legitima deest, dicitur *Condictio de supplemento ad legitimam*, aut etiam *condictio ex L. 30. C. de inoff. test.*

PROP. I. Condiçãoe ad supplementum legitimae agunt omnes, quibus quid in legitima deest.

COR. I. Non competit iis, quibus legitima non debetur.

2. Ne-

2. Neque iis, qui haeredes quidem necessarii sunt, sed a tota haereditate vel iuste, vel iniuste exclusi.

3. Neque iis, quibus legitima integra est.

4. Neque ipso iure renunciatis.

PROP. II. Eo tendit, ut ex rebus haereditariis praestetur, quod in legitima deest.

COR. I. Instituitur contra haerodem in subsidium contra legatarios, et quemvis haereditatis possessorem, quin obstat prohibitio testatoris.

2. Est actio in rem scripta, et durat 30. annos.

PROP. III. Eidem ab haeredibus necessariis rennuciari potest.

PROP. IV. Non vitiat testamentum ipsum.

§. 165.

Legitima debetur ex bonis defuncti. (§. 160. Prop. IV.)

PROP. I. Vivo testatore non debetur, neque bis exigitur.

PROP. II. Legitima computatur ex eo, quod superest, deducto omni aere alieno, eo ex-

excepto, quod tanquam inofficiosum est contractum.

COR. I. Haereditate tota obaerata nulla debetur.

2. Ex fidelcommisſis familiae, feudis, uti omnibus bonis alienis relinqui nequit.

PROP. III. Legitima computatur ex ſubſtantia defuncti, prout eſt tempore mortis, ita tamen, ut in legitimam imputentur quae haeres a teſtatore vel per actum inter vivos, vel mortis cauſa titulo mere lucrativo accepit.

SCHOLION. Sed qui *de liberis ſeparatis*, qui certa portione ipsis iudicialiter adſignata ab ulteriori parentum ſucceſſione excluduntur? Sane illi tuto praeteriri poſſunt, neque iis bona parentum creſcunt, vel decreſcunt, ita tamen, ut hoc tantum reſtringatur ad eas perſonas, quarum intuitu ſeparatio facta eſt. Vnde in ratione ad haereditatem avi, vel aviae minime pro ſeparatis habentur. Idem quoque ſentiendum *de iis*, qui ipſo iure habentur pro renunciatis. STRYCK *Vf. Med. Pand. L. 28. tit. I. §. 4.*

§. 166.

Institutio haeredis necessarii est *necessaria*, voluntarii *voluntaria*.

PROP. I. Haeredis institutio voluntaria locum habet, quatenus cum necessaria subsistere potest.

COR. I. Deficiente omni haerede necessario testator libere disponit de suis bonis.

2. Si tales adsint, solum in bonis ultra legitimam institutio est voluntaria.

PROP. II. Testator haeredem necessarium sine iusta ratione ab haereditate excludere nequit.

§. 167.

Exclusio haeredis necessarii a tota legitima est *exhaereditio in genere*, quae si nominatim, et expressis verbis fiat, est *exhaereditio in specie*, si vero tacite, *praeteritio*. Exclusus a legitima tota est *exhaeredatus*.

PROP. I. Exhaeredati non sunt in minima parte instituti, renunciati.

PROP.

PROP. II. Exhaeredatio, et praeteritio sunt legi praeceptivae contrariae determinationes.

COR. I. Nulla exhaeredatio fieri potest, nisi ex causa a LL. adprobata.

2. Sine iusta causa, ac debito modo facta vitiat testamentum.

§. 168.

Exhaeredatio fieri nequit, nisi ex iusta causa (§. 167. Prop. II. Cor. 2.) Quum vero fieri posset, ut testatoribus in odium haeredum necessariorum causa quaevis, et levissima iusta videatur, LL. civiles has causas specificè exprimunt, neque ultra eas ulli alteri, licet ex asse simili locum dant, praeterea expressam causae huius nominationem praecipiunt. *Nov. 115. cap. 3. pr. Ius* tamen Boicum vi *COD. MAX. CIV. P. III. cap. 3. §. 16. n. 5.* ultra causas expressas etiam similes, ac graviores admittit.

Vt ergo exhaeredatio rite fiat, requiritur

1) Vt

1) Vt fiat in testamento valido.

2) Exhaeredandus nominetur.

COR. Vnde praeteritio non sufficit, sed vitiat testamentum.

3) Vt fiat ex causa a LL. approbata.

4) Vt haec causa exprimatur.

5) Sit vera.

6) Denique fiat simpliciter pure, in perpetuum, et ab omni gradu.

SCHOLION. I. Causae exhaeredationis exprimuntur de iure communi in *Nov. 115 cap. 3. et 4. de iure Bav. P. III, c. 3. §. 17. §§.*

SCHOLION. II. Datur adhuc alia species exhaeredationis, *bona mente factam* dicunt, quae de iure Boico vi COD. MAX. CIV. *P. III, cap. 3. §. 16. n. 3.* penitus sublata est. De iure communi autem ea intelligitur, quae non in poenam, sed commodum exhaeredati fit. Exempla vide apud STRYCK *Vf. Mod. Pand. L. 28. tit. 2. §. 9.* de hac nota.

PROP

PROP. I. Exhaeredatio bona mente facta non est exhaeredatio propria.

COR. I. Potest fieri ad certum tempus sine causae allegatione,

2. In hac cessat querela inofficiosi,

3. Posthumi etiam bona mente exhaereditari possunt.

PROP. II. In dubio praesumitur exhaeredatio propria, non bona mente facta.

SCHOLION. Exhaeredationis huius in Germania usum pluribus defendit idem STRYCK. *loc. cit.*

§. 169.

Exhaeredatio est exclusio haereditis necessarii a successione testamentaria. (§. 167.)

PROP. I. Exhaeredati non excluduntur ab iis bonis, de quibus defunctus dispendere non potuit.

COR. Succedunt in fideicommissis, et feudis avitis.

PROP. II. Exhaeredati in testamento invalido non excluduntur a successione legitima,

ma, nisi causa exhaeredationis haeredem efficiat incapacem, aut indignum.

PROP. III. Exhaereditio in se non infamat, neque tollit patriam potestatem.

PROP. IV. Exhaereditio rite facta tollit ius haereditarium omni tempore, et in omni gradu.

PROP. V. Reconciliatio expressa, quae fit ante testamentum, tollit exhaereditationem, quae vero post fit, non prodest, nisi testamentum penitus revocetur.

§. 170.

Exhaereditationi iustae opponitur *iniqua*, quae ob talem causam facta est, quae aut legibus non adprobata, aut probari nequit.

PROP. I. Exhaereditationem iustam fuisse probari ab haerede testamentario debet.

PROP. II. Exhaereditio ex causa a LL. non adprobata facta vitiat testamentum.

§. 171.

Testamentum inofficiosum in genere est, in quo disponitur in prae-
Tom. II. N iudi-

iudicium legitimae, *in specie*, in quo exhaereditio rite quidem at ex falsa causa facta est. Impugnatur eiusmodi testamentum *querela inofficiosa*, quae est actio competens haeredi necessario rite quidem, sed ex causa falsa exhaeredito contra haereditum testamentarium ad id, ut testamentum quoad formam rite conditum rescindatur, sibi quoque haereditas ab intestato deferatur.

PROP. I. Querela inofficiosa competit haeredibus, quatenus sunt haeredes necessarii.

COR. I. Haeredibus extraneis, ac voluntariis non competit.

2. Neque necessariis in bonis, quae sunt ultra legitimam.

3. Neque separatis, aut renunciatis.

PROP. II. Competit rite quidem, sed ex falsa causa exhaereditio.

COR. I. Non praeteritis.

2. Non exhaereditis ex causa vera,

3. Non

3. Non iis, qui in parte, sub conditione, aut alio onere in legitima sunt instituti.

PROP. III. Fundat se in fictione, testatorem non fuisse sanae mentis.

COR. I. Non datur, nisi in subsidium.

2. Est odiosa, non transiens ad haeredes, nisi iam praeparata.

3. Lapsu 5. annorum expirat. *L. 34. in f. C. de inoff. test.*

4. In lite succumbens legata ut indignus amittit. *L. 8. §. 14. ff. de inoff. test.*

PROP. IV. Instituitur contra haeredem in testamento valide scriptum.

COR. I. Non si testamentum sit invalidum.

2. Nec quamdiu utitur spatio deliberandi.

PROP. V. Per eam agitur, ut testamentum rescindatur, et defuncto succedatur ab intestato.

COR. I. Per eam corrumpitur testamentum, quoad ea capita, quae ut inofficiosa inpugnantur.

2. Ergo solum quoad haeredis institutionem, non vero legata. *Nov. 115. Cap. 3. et 4.*

§. 172.

In omni testamento scribendus est haeres: (§. 146. Prop. II.) in arbitrio tamen testatoris est, an unum, an vero plures velit scribere heredes; (§. 152. Prop. III. Cor. I.) Vnde haeredis institutio vel solitaria est, vel communis. In haeredis institutione communi, vel ita a defuncto dispositum, ut omnes, qui sunt scripti, simul sint haeredes, *haeredis institutio simultanea*, vel ut unus primum in locum deficientis primi succedat, *successiva*: haeredes simultanei sunt *cohaeredes*.

PROP. I. Haeres solitarius, licet in re singulari scriptus, capit totam haereditatem.

PROP. II. Inter cohaeredes haereditas ita est distribuenda, ut nihil ad haeredes ab intestato perveniat.

COR. Cohaeredibus competit ius portionem vacantem cohaeredis acquirendi.

PROP. III. Coniunctive instituti, si concurrant cum disiunctive institutis, sunt una persona; L. 59. ff. de haered. Inst.

PROP.

PROP. IV. Alternative instituti habentur pro conjunctive institutis. *L. 4. C. de verb. et rer. sign.* nisi optio, vel praedilectio, vel substitutio inde concludi possit.

PROP. V. Integra familia testatoris propria instituta proximior excludit remotiorem, familia vero aliena instituta, omnes, qui in vivis sunt, succedunt capita.

PROP. VI. Si cognati instituantur, testator eos intellexisse censetur, qui ab intestato succedunt.

§. 173.

Inter cohaeredes haereditas ita est distribuenda, ut nihil inde ad haeredes ab intestato perveniat. (§. 172. Prop. II.)

PROP. I. Si testator cohaeredibus institutis decedat, quin eis partes assignaverit, praesumptio est, eum voluisse, ut omnes capiant partes aequales.

PROP. II. Si testator quibusdam cohaeredum rem certam assignavit, illi habentur tanquam legatarii.

PROP. III. Si omnibus rem certam ac singularem adsignavit, quilibet cohaeredum capit partem adsignatam tanquam praelegatum, in reliquam substantiam omnes succedunt aequaliter.

PROP. IV. Si testator omnibus quotam adsignavit, nec divisionem assis secutus est, tot fiunt partes, quot testator voluit.

PROP. V. Si testator omnibus adsignavit quotam, et divisionem assis secutus est, ac illae quotae assis sunt aequales, et res indubia est, aut in asse aliquid superest, omnibus pro rata adcrefcit, aut non, omnibus pro rata decrefcit.

PROP. VI. Si testator aliquibus adsignaverit quotam, tunc illae quotae assis sunt aequales, et res dubio caret, vel non: ergo aliquid vel superest, et hoc capiunt sine quota scripti, vel quotae excedunt, tunc fiat dupondium, et quod ex portionibus scriptis facto dupondio superest, capiunt scripti sine quota, quod si dupondium non sufficiat, fiat tripondium.

SCHOLION. Divisionem haereditatis nunc primum stabilitam legibus civilibus conformem esse docent §. 8. 9. 10. *Inst. de haered.*

haered. Instit. uti et L. 9. §. 12. L. 17. princ. §. 3. 4. ff. de haered. Instit. nec non de Iure Boico COD. MAX. CIV. P. III. Cap. 3. §. 9. per tot.

§. 174.

Cohaeredibus competit ius portionem vacantem cohaeredis adquirendi: (§. 172. Prop. II. Cor.) *vacat* autem portio, cuius non est haeres, five quod non velit, five quod non possit; ius autem portionem cohaeredis vacantem adquirendi est *ius ad-
crescendi*.

PROP. I. Inter cohaeredes obtinet ius ad-
crescendi.

PROP. II. Fundamentum iuris huius est
praesumpta voluntas testatoris, quod haereditatem invideat haeredibus ab intestato.

COR. I. Portio vacans incio etiam, ac invito
adcrefcit.

2. Quoties adest haeres secundus, ac deficit primus, toties non est locus iuri ad-
crescendi.

3. In portione semel agnita non est amplius locus iuri adcrescendi.

PROP. III. Ius adcrescendi supponit unam saltem portionem agnitam.

PROP. IV. Portio vacans adcrescit ea ratione, qua testator illud voluisse praesumitur.

COR. I. Testator illi censetur voluisse concedere prae aliq portione vacante, quem cum defuncto magis coniunxit.

2. Quo major, et quo fortior est coniunctio, eo major est praesumptio testatorem voluisse, ut magis coniuncto accedat.

§. 175.

Testator praesumitur illi prae altero portionem vacantem largiri voluisse, quem cum eo, cuius portio vacat, fortius coniunxit; (§. 176. Prop. iv. Cor. i.) *coniunguntur* autem vel *re*, si in diversis propositionibus ad eandem rem vocati, vel *verbis*, si aequis partibus in una propositione vocantur, vel *mixtim*, si in una propositione partibus non expressis.

PROP.

PROP. I. Quot sunt propositiones in conjunctione, tot fiunt partes in divisione.

COR. Deficiente re coniuncto portio adcrefcit omnibus, ita tamen, ut mixtim coniuncti, et verbis finguli unam tantum partem capiant.

PROP. II. Re coniuncti sunt minime coniuncti.

PROP. III. Verbis magis, ac re.

COR. Deficiente verbis coniuncto, portio vacans adcrefcit verbis, non vero re, aut mixtim coniuncto.

PROP. IV. Mixtim coniuncti sunt maxime coniuncti.

COR. Decedente mixtim coniuncto, portio vacans adcrefcit foli mixtim coniuncto.

PROP V. Portio deficiente coniuncto adcrefcit coniuncto cum onere, difiuncto vero fine onere.

COR. 1. Deficiente realiter coniuncto, portio realiter cum, verbaliter et mixtim coniunctis fine onere.

2. Quoties deficit mixtim, vel verbis coniunctus, toties accedit portio mixtim, vel verbis coniuncto cum onere.

§. 176.

Haeredis institutio successiva est *substitutio*, successive instituti sunt *substituti*, substitutio tamen vel *directa* est, si haereditas immediate substituto deferatur, vel *obliqua*, *fideicommissaria*, si per personam intermediam: heic loci non nisi de directa sermo est.

PROP. I. Substitutio est institutio haeredis.

PROP. II. Substituens praesumitur haereditatem invidere successoribus ab intestato.

PROP. III. Substitutus succedit in omnia iura instituti.

PROP. IV. Substitutio cessat, non existente casu voluntatis, aut impotentiae.

PROP. V. Est institutio subsidiana.

PROP. VI. Pro diversitate substituentis, et substituti varia est.

§. 177.

Substitutio est institutio haeredis.
(§. 176. Prop. I.)

PROP.

PROP. I. Qui potest instituere , et recte substituit.

PROP. II. Qui potest institui , ei potest substitui.

SCHOLION. Non tamen valet argumentum hoc indistincte , fallit enim in haeredibus necessariis , qui substitui nequeunt.

PROP. III. Substitui valent tot , quot institui.

COR. Vnus uni , plures uni , plures pluribus.

PROP. IV. Qualitates expressae in institutione censentur repetitae in substitutione.

PROP. V. Substitutus substituto est etiam substiturus instituto.

§. 178.

Substitutus praesumitur invidere haereditatem haeredi ab intestato. (§. 176. Prop. II.)

PROP. I. Omnis substitutio fit in eum casum , si haeres quocunque modo deficiat.

PROP.

PROP. II. Casus, si nolit esse haeres, tacite etiam complectitur illum, si institutus non possit haeres, seu casus voluntatis tacite etiam involvit casum impotentiae, et vicissim.

PROP. III. Casus voluntatis adest, si nolit: impotentiae vero 1.) si institutus sit inhabilis, 2.) conditio instituto posita deficiat, 3.) si institutus moriatur ante testatorem, 4.) ante aditionem, quin locus sit iuri transmittendi.

§. 179.

Effectus substitutionis est, quod substitutus succedat in locum instituti. (§. 176. Prop. III.)

PROP. I. Posita in institutione censentur repetita in substitutione.

PROP. II. Substitutus excludit cohaeredes, et successores ab intestato.

PROP. III. Si unus uni sit substitutus, res dubio caret: si unus pluribus, partem cuiusvis decedentis capit, si plures uni vel pluribus, accipiunt partes aequales, licet institutio fuerit inaequalis.

§. 180.

§. 180:

Substitutio cessat, non existente casu voluntatis, vel impotentiae. (§. 176. Prop. iv.)

PROP. I. Nulla substitutio, ubi nulla institutio.

COR. In testamento invalido substitutus nil acquirit.

PROP. II. Instituto haereditatem adeunte expirat ius substituti.

PROP. III. Instituto ius adeundi transmittente, eiusque haeredibus haereditatem adeuntibus, cessat substitutio.

PROP. IV. Vti, et substituto mortuo, conditione non adimpleta.

§. 181:

Substitutio est institutio subsidiaria. (§. 176. Prop. v.)

PROP. I. Non subsistit, si non subsistat institutio.

PROP. II. Omnis substitutio in testamento valido fieri debet.

§. 182.

§. 182.

Substitutio pro diversitate substituentis, ac substituti varia est. (§. 176. Prop. VI.) fit enim vel a quocunque testatore, cuicunque haeredi, *vulgaris*, vel non: haec si fiat a patre vi patriae potestatis filio in impubertate decessuro, *pupillaris*, si a parentibus liberis impedimento testandi naturali laborantibus, *exemplaris*, *quasi pupillaris*, si a milite cuicunque haeredi quocunque modo, *militaris*, *compendiosa* audit.

PROP. I. Substitutio pupillaris est vel expressa, vel tacita.

PROP. II. Fit ab eo, qui habet patriam potestatem, vi eius.

PROP. III. Pupillis.

PROP. IV. In favorem liberorum, ne quis male meritis bona liberorum capiat.

PROP. V. Liberis institutis.

PROP. VI. Pupillo in impubertate decedente

dente, ius haereditarium defertur in substitutum.

§. 183.

Substitutio pupillaris est vel expressa, vel tacita. (§. 182. Prop. I.)

PROP. Quémcumque pater filio substituit, eum magis dilexisse praesumitur, quam eius successores ab intestato, siue impubertatis casum expresse, siue non.

COR. Pupillaris expressa continet tacitam vulgarem, et vicissim.

§. 184.

Substitutio fit ab eo, qui patriam potestatem habet, et quidem vi patriae potestatis. (§. 182. Prop. II.)

PROP. I. In substitutione pupillari iuste excluduntur successores ab intestato, quia testamentum sit inofficiosum. *L. 8. C. de inoff. test.*

PROP. II. Patria potestate destituti ita substituere nequeunt.

COR.

COR. I. Non mater ;

2. Pater naturalis.

3. Non ille , post cuius mortem liberi in alterius potestatem sunt recasari.

4. Bene tamen arrogans ; sed tantum in iis bonis , quae per ipsum filio accedunt, non vero reliquis. *L. 10. §. 6. ff. de vulg. et pupill. Substit.*

PROP. III. Cessat per emancipationem et arrogationem.

COR. Liberi non tantum tempore conditi testamenti , sed et mortis adhuc in patria testatoris potestate esse debent.

§. 185.

Substitutio fit pupillis. (§. 182. Prop. III.)

PROP. I. Expirat morte pupilli , vel pubertate adepta.

COR. Ultra pubertatis annos extendi nequit.

PROP. II. Fit omnibus impuberibus in patria potestate adhuc constitutis.

COR. I. Non illegitimis.

2. Non emancipatis.

3. Bene tamen exhaeredatis, et posthumis.

§. 186.

§. 186.

Substitutio fit in favorem liberorum, ne immeritus bona eorum adquirat. (§. 182. Prop. iv.)

PROP. I. Cessat cum pubertate, ergo in masculis anno aetatis 14. in faeminis 12.

PROP. II. Est testamentum filii per patrem declaratum.

§. 187.

Substitutio pupillaris fit liberis institutis; (§. 182. Prop. v.) exceptio tamen est in exhaeredito, cui licet non instituto tamen substitui potest.

PROP. I. Substitutio pupillaris continet duplex patris, et filii testamentum.

PROP. II. Testamentum pupilli est accessorium paterni.

COR. I. Eo infirmato corrui.

2. Vtrumque iisdem solemnibus absolvi potest.

PROP. III. Si pater testatur uno contextu sub nullitate testamentum patris debet praecedere illud filii, si testatur in diversis, successionis magis, ac scripturae ordo spectatur.

§. 188.

Pupillo in impubertate decedente deferitur in substitutum duplex ius haereditarium. (§. 182. Prop. vi.)

PROP. I Substitutus succedit in omnia patris; ac filii bona.

PROP. II. Vna haereditas a substituto sine altera adiri nequit. Exceptio est 1) in arrogatis, 2.) exhaeredatis.

PROP. III. Si filius ante patrem decesserit, nihil in substitutum deferitur, uti et in substitutione conditionata, si conditio non existat.

PROP. IV. Substitutus excludit in successionem omnes legitimos, etiam ipsam matrem
L. 8. Cod. de inoff. test.

SCHOLION. Hoc ultimum de Iure communi maxime in dubium vocari posset, ita ut non inconsultum foret, eodem, quo
149

IVS BAVARICVM modo in COD. MAX. CIV. P. III. cap. 3. §. 20. ratione matris distinguere inter bona filio a patre et aliunde quaesita, in posterioribus volunt iura Boica *loc. cit. n. 11.*, ut matri salva sit legitima, reliquis liberae patris dispositioni relictis; -- an etiam tacita pupillaris matrem a legitima excludat vide STRYCK *Vf. Mod. ff. L. 28. tit. 6. §. 9.* Item LAVTERBACH *Colleg. Theor. Pract. Pand. L. 28. tit. 6. §. 31.*

§. 189.

Substitutio exemplaris fit ab utroque parentum liberis institutis in impedimento naturali testandi decedentibus; (§. 182.) ita tamen, ut certus ordo observari debeat. *L. 9. C. de Impub. et al. Subst.*

PROP. I. Est introducta ad exemplum pupillaris.

PROP. II. Fundatur in humanitate, et amore parentum in liberos.

PROP. III. Fit liberis defectu testandi naturali laborantibus.

§. 190.

Substitutio exemplaris est introducta ad exemplum pupillaris. (§. 189. Prop. I.)

PROP. I. Est vel expressa, vel tacita.

PROP. II. Expressa exemplaris continet tacitam pupillarem, ac vulgarem, vel vicissim.

PROP. III. In terminis habilibus eodem, ac pupillaris modo corrui.

PROP. IV. Defert duplex ius haereditarium.

§. 191.

Substitutio exemplaris fundatur in humanitate, et amore adscendentium in liberos. (§. 189. Prop. II.)

PROP. I. Omnes adscendentes recte pupillariter substituunt sine ratione gradus, vel sexus.

COR. Si plures adscendentes disponant, quilibet praefertur in suis bonis, in reliquis substituti aequaliter succedunt.

PROP.

PROP. II. Liberi debent esse instituti.

COR. Supponit duplex testamentum, ut popularis.

PROP. III. Descendentes non substituunt exemplariter adscendentibus.

PROP. IV. Adscendentes in substituendo certum ordinem ab intestato sc. observare debent. *L. 9. C. de Impub. et al. Subst.*

SCHOLION. I. Licet vi *L. 9. C. de Impub. etc.* sufficiat unum ex descendantibus non vero reliquos etiam instituere, aequitas tamen, et praxis hodierna etiam reliquos saltem ad legitimam admittit; uti et ex eadem ratione mater praeteriri nequit. *STRYCK in Vsf. Mod. Pand. L. 28. tit. 6. §. II.*

SCHOLION. II. *Ius Bav. vi COD. MAX. CIV. P. III. Cap. 3. §. 21.* vult, ut in substitutione exemplari habeatur ratio omnium haeredum necessariorum secundum ordinem successionis ab intestato saltem in legitima: quod si non fiat, exhaereditio legitima adesse debet. Porro si concurrant adscendentes in substitutione cuiusvis substitutio praefertur in bonis sibi propriis, in reliquis potior habetur ratio patris, quam matris, reliqui ad-

O 3

scen-

scendentes aequis partibus disponunt.
n. 2, et 3.

§. 192.

Substitutio exemplaris fit liberis
in defectu testandi naturali deceden-
tibus (§. 189. Prop. III.)

PROP. I. Impedimento civili laborantibus
ita substitui nequit.

SCHOLION. Verbalegis 9. C. saepius me-
moratae non nisi de mente captis loquun-
tur, nihilominus tamen ob idenditatem
rationis et ad reliquos defectus naturales
extenditur, quid quod communi docto-
rum sententia et ad prodigalitem. LAV-
TERBACH, *ad Pand. L. 28. tit. 6, §. 42.*
consentit CQD. MAX, CIV. P. III. cap. 3.
§. 21, pr.

PROP. II. Recte substituitur suis, ac eman-
cipatis, modo sint legitimi.

COR. Non naturalibus, exheredatis, vel impu-
beribus.

PROP. III. Cessante hoc defectu et substitu-
tio haec cessat, reviviscit tamen cum im-
pedi-

pedimento tali, nisi a liberis interim aliter sit dispositum.

§. 193.

Substitutio militaris fit a milite cuicunque heredi, et quocunque modo, (§. 182.) de hac infra, ubi de testamento militis sermo occurrit, pluribus.

§. 194.

Haeres deficit, qui, licet scriptus in testamento valido, haereditatem tamen non adit.

PROP. I. Haeres sub conditione scriptus ea non existente deficit.

PROP. II. Si haeres scriptus ante testatorem vel post eum decedat, non adita haereditate, aut iure adeundi transmissio, haeres deficit.

PROP. III. Si adsint cohaeredes, aut omnes haereditatem non adeunt, et haeres deficit, aut unus saltem adit, et haeres non deficit.

PROP. IV. Si adsit substitutus, et institutus non adit haereditatem, haeres non deficit, nisi pariter substitutus non adeat.

PROP. V. Haerede scripto haereditatem repudiante deficit haeres.

PROP. VI. Haerede quodam scripto in testamento invalido, non deficit haeres, sed testamentum nullum est.

PROP. VI. Haereditate haeredi a fisco erepta, ut indigno, non deficit haeres.

§. 195.

Testamentum validum, cuius haeres deficit, dicitur destitutum.

PROP. I. Testamentum invalidum non est destitutum.

PROP. II. Quot modis haeres potest deficere, tot modis destituitur testamentum.

PROP. III. Testamento destituto successioni ab intestato locus est, licet successores legitimi in eo sint exhaereditati.

PROP. IV. Testamentum destitutum, nisi
clausula

clausula codicillaris fuerit adiecta, corrumpit quoad omnia capita. STRYCK. *Vf. Mod. Pand. L. 5. tit. 2. §. 9.* Ius tamen Bav. vi COD. MAX. CIV. P. III. cap. 3. §. 29. n. 3. legata, fideicommissa, et alia eius testamenti capita accessoria adhuc sustinet.

§. 196.

Testamentum est ultima voluntas : (§. 146. Prop. I.) quare quum haec sit revocabilis ; (§. 127. et 26. Prop. I. Cor. I.) patet, *cuiuslibet testatori ius esse testamentum a se conditum revocandi.*

PROP. I. Nemo cum duobus, aut pluribus testamentis decedere valet.

COR. I. Testamentum, ex quo successio petitur, debet esse ultimum,

2. Quod tamdiu praesumitur, dum de posteriori constat.

PROP. II. Testamentum posterius tollit prius, nisi

1.) posterius sit imperfectum, vel cancellatum.

O §

2) du-

2.) *dubium.*

3.) Aut testator voluerit utrumque valere, quo casu posterius iure directo, prius ut fideicomissum subsistit.

PROP. III. Si non constat, quodnam sit posterius, et utrumque sit aequaliter perfectum, ex neutro succeditur.

§. 197.

Testamentum, de quo testator declaravit, quod illud amplius valere nolit, ruptum audit.

PROP. I. Eiusmodi testamentum idem est, ac si non existeret.

PROP. II. Prius rumpitur per posterius.

PROP. III. Testator testamentum rumpens voluntatem suam mutavit.

COR. Ruptio testamenti praesumi nequit.

§. 198.

Testator rumpendo testamentum voluntatem suam mutat : (§. 197.
Prop.

Prop. III.) est autem mutatio voluntatis vel *vera*, vel *praesumpta*, vera porro, prout vel ex factis colligitur, vel ex verbis, vel *realis* est, vel *verbalis*.

PROP. Testamentum rumpitur vel vere, vel praesumpte, vel realiter, vel verbaliter.

§. 199.

Testamentum, quod vere rumpitur, vel verbis testatoris ruptum intelligitur, vel factis. (§. 198.)

PROP. Testamentum verbaliter ruptum intelligitur

- 1.) Si voluntas contraria fuerit declarata coram tribus testibus,
- 2.) Lapsu decennii confirmata; L. 27. C. de test. ord. computatur autem hoc decennium a die conditi testamenti: haec duo tamen ita coniunctim requiruntur, ut nec sola revocatio coram septem testibus, neque revocatio ad acta sufficiat.

SCHO-

SCHOLION. De Iure Bav. vi COD. MAX. CIV. P. III. cap. 3. §. 26. n. 3. revocatio verbalis quoad punctum institutionis, vel substitutionis fieri debet vel ad acta, vel coram septem testibus, eo solum casu, si a die revocationis decennium accesserit; legata vero, et alia negotia particularia revocantur coram tribus testibus,

§. 200.

Testamentum realiter rumpitur, si ex factis testatoris colligitur, eundem voluisse, ut testamentum non amplius valeat, (§. 198.) quod porro duplici ratione fieri potest, vel tabularum corruptione, vel testamenti novi erectione.

PROP. I. Facta, per quae testator tabulas corrumpit, sint talia, ut ex iis voluntas mutandi concludi possit.

PROP. II. Corruptio tabularum accidentalis, nec animo mutandi facta non rumpit testamentum.

PROP. III. Tabulae corrumpuntur vel in totum, vel pro certa solum parte, si prius testamentum rumpitur in totum, si posterius

sterius, pro parte corrupta solum, si tamen corruptio in solemnibus externis facta fuerit, illa semper testamentum in totum rumpit.

PROP. IV. Si testamentum apud testatorem inveniat corruptum, praesumitur animus mutandi, si in manibus tertii, probari debet.

PROP. V. Idem est, si testator per se, si ve per alium tabulas corrumpat, modo mandatum doceri queat.

PROP. VI. Resignatio testamenti clausi signis integris, ac illaesis non rumpit testamentum.

PROP. VII. Quot modis testamenta corrumpi possunt animo revocandi, toties testamenta rumpuntur.

COR. Quod fieri potest deletionem, inductionem inscriptionem.

§. 201.

Rumpitur testamentum praesumptive ob praesumptam testatoris voluntatem de revocando: (§. 198.) praesumitur autem testator voluntatem suam mutare, si ei nascatur *posthumus*,

humus, seu eiusmodi haeres, qui legitimam iure petit; est autem posthumus vel *naturalis*, vel *civilis*, naturalis vel *verus*, qui post mortem patris nascitur, vel *quasi*, qui vivo adhuc patre, at testamento iam condito: *posthumus civilis* vocatur, qui ex LL. civilium dispositione talem ad testatorem relationem habet, ut, licet ex eo non natus, legitimam tamen petere possit.

PROP. I. Omnes posthumi rumpunt testamentum.

PROP. II. Adoptatus, vel arrogatus a testatore post conditum testamentum rumpit illud.

PROP. III. Legitimus post testamentum conditum per subsequens matrimonium, et certo modo per rescriptum principis rumpit testamentum.

PROP. IV. Quoties per mortem illius vel naturalem vel civilem, qui fuit haeres necessarius, haeres necessarius ex alia classe fit, qui non est institutus, toties rumpitur testamentum.

PROP.

PROP. V. Si testator sciverit, posthumum sibi futurum, nec eundem instituit, non rumpitur, sed nullum est testamentum.

PROP. VI. Si posthumus ante patrem decedat, ex aequitate praetoria adhuc sustinetur testamentum. *L. 12. ff. de Injust. rupt. irrit. testam.*

§. 202.

Testamentum nullum est, in quo interna testamenti non fuere observata. (§. 147. Prop. v.)

PROP. I. Testamentum ab active intestabili conditum nullum est.

PROP. II. Testamentum, in quo passive intestabilis haeres est scriptus, nullum est.

PROP. III. Testamentum, in quo nulla haeredis institutio, nullum est.

PROP. IV. Testamentum, in quo liberi sunt praeteriti, vel non legitimo modo exhaereditati, nullum est.

PROP. V. Testamentum ex defectu voluntatis conditum nullum est.

PROP.

PROP. VI. Semel nullum ; semper tale , licet testator postea in eum casum pervenerit ubi incipere potuisset.

PROP. VII. Regulariter quoad omnia capita corruiť , excepto eo , in quo haeres necessarius est praeteritus. STRYCK *Vf. Mod. Pand. L. 5. tit. 2. §. 7.* Ius BAV. *P. III. cap. 3. §. 24. n. 1. et 2.* distinguit inter defectum , qui se exserit ex parte voluntatis , et testabilitatis activae , ubi omnia capita corruunt , ac inter reliquos , ubi sustinet legata pia : quaedam salvantur per clausulam codicillarem , ac denique in casum praeteritionis etiam omnia legata , imo fideicommissa particularia et universalia sustinet.

§. 203.

Haectenus de testamentis in genere , iam ad eorum species. Diversitas testamentorum ab externis sollemnibus repetenda venit. Omnis enim ultima voluntas , hinc et testamenta non quidem sua natura , sed ex legum civilium dispositione sine certis sollemnibus non subsistit , nisi ab iisdem legibus specialiter remittantur ; (§.

147.)

147.) habemus ergo testamenta, in quibus certa sollemnia adesse debent, seu *testamenta sollemnia*, habemus etiam, in quibus eiusmodi sollemnia remissa sunt; seu *privilegiata*, haec ulterius vel *absolute*; vel *secundum quid talia* sunt.

PROP. I. Omnis sollemnitas ex iure positivo descendit.

PROP. II. Sollemnia in testamentis non adhibentur probationis causa, autoritatis, atque ut fraudes eo securius excludantur.

PROP. III. Testamentum sine sollemnibus conditum non subsistit, nisi ea a legibus fuerint remissa.

COR. Vnde in testamento secundum quid privilegiato non omnes sollemnitates omitti possunt.

§. 204.

Omnis testamentorum sollemnitas ex iure positivo descendit: (§. 203. Prop. I.) quare quum iura positiva vel peregrina sint vel domestica; (P. I. Tom. II, P Cap.

Cap. prooem. §. 34.) inter iura peregrina vero referatur ius canonicum, et Romanum, (ibid. §. 35.) quod ultimum pro diversa reipublicae Romanae forma pariter diversum est: necessarium erit, ut testamenti sollemnis naturam explicaturus singulas iurium species evolvat, ut inde, quid in quovis, et hodierno iure sollemnitatis requiratur, luculenter constet.

SCHOLION. Quum autem prima testamentorum vestigia in LL. Romanis occurrant, ab iis merito incipiendum est.

§. 205.

Romani antiquissimis Reipublicae suae temporibus eius erant sententiae, ut existimarent, per testamenti factionem publicas, quae de successione ab intestato agebant, plane immutari; quare quum nulla Legum mutatio in illo reipublicae statu obtineret, nisi consensus populi in comitiis, ut vocabant calatis congregati accederet: testamenta omnia antiquissimo
Ro-

Romanorum iure in comitiis publicis fiebant, unde etiam *testamenta in comitiis calatis* facta salutabantur.

PROP. I. Ex antiquissimo Romanorum iure testamenti factio iis fuit interdicta, qui iure civitatis non gaudebant.

COR. Unde peregrini, damnati ad mortem, servi, filii familias, sive omnes quacunque capitis diminutionem passi erant aetive intestabiles.

PROP. II. Per testamenta in comitiis calatis facta cives non quovis tempore poterant testari, ac haeres in vulgus proferebatur.

SCHOLION. Recefferunt tamen in favorem militiae etiam ab ea opinione Romani, dum milites in acie constitutos ab hac lege eximerent, atque iisdem omnes solemnitates remitterent, modo coram tribus aut quatuor testibus mentem suam declaraverit, quod testamentum in procinctu vocabant, a testamento militari, de quo inf. a, plene diversum. Vide HEINECCH *Antiq. Rom. L. II. tit. X.*

§. 206.

Testamenta in comitis calatis facta eius erant naturae, ut haeres

P 2

per

per ea publice in vulgus emanaret; (§. 205.) unde ad illud incommodum tollendum intravit *testamentum per aes, et libram*, ubi testator coram quinque testibus, populum in quinque curias distributum repraesentantibus, familiae emptori, qui haeredem repraesentabat, aere per libram imaginarii pretii loco adpensa haereditatem publice vendebat.

PROP. Testamenta per aes, et libram uno negotio erant absolvenda, ita: ut nequid alienum actui testandi intermisceretur.

§. 207.

Tandem iure praetorio invaluit modus privatim testandi, ita tamen, ut septem testes signacula sua adpenderent, quorum quinque repraesentarent populum in curias distributum, reliqui vero duo antestatum, ac libripendentem. Vnde ad testamentum praetorium requirebant 1.) quae ex testamentis in calatis comitiis, uti et per aes, et libram retenta sunt, 2.) quae

quae noviter per ius praetorium accessere,

1.) Septenarius testium numerus

2.) Eorum qualitas, ut standi ius in comitiis haberent,

COR. Vnde excludebantur servi, peregrini, mulieres, capite diminuti etc. etc.

3.) Vt testatores civitatis ius haberent.

4.) Servaretur unitas actus.

5.) Denique testes signacula adponerent.

§. 208.

Postea sub Imperatoribus testamenta constitutionibus principum etiam, eamque duplicem formam induebant, dum Honorius, et Theodosius per divisionem testamentorum in publica, et privata duplicem quoque eorundem formam statuerent, quod itidem Iustinianus *L. 19. C. de Testam.* Codici suo inferi voluit: quo-

P 3

ad

ad testamenta privata vero res eo rediit, ut Iuris praetoriis sollemnibus recentis nova Imperatorum constitutionibus accederent, ad quas pertinent

- 1.) Vt testes debeant esse physice, ac moraliter praesentes toto actu.
§. 3. *Inst. de Ord. Testam. L. 9. C. de Testam.*
- 2.) Vt sint rogati vel ab ipso testatore, aut ab alio ex eius mandato. *L. 21. C. de Testam.*
- 3.) Vt propria manu subscribant,
§. 3. *Inst. de Test. Ordin.*
- 4.) Vt Testator ipse, nisi testamentum sit holographum, aut alius eius nomine subscribat. *L. 21. et 28. C. de Test.*

PROP. I. Testamenta Iure Romano noviori vel publica sunt, vel privata.

PROP. II. Testamentorum privatorum sollemnia ex Iure praetorio, et novis principum constitutionibus coaluerunt.

§. 209.

§. 209.

Iure Canonico, quod est altera iurium peregrinorum species, *Cap. 10. T. de Testam.* Alexander Tertius in testamento remisit septem testes, voluitque, ut subsisteret testamentum coram paracho, ac duabus, vel tribus personis fide dignis conditum, damnatis caeteroquin Iuris Civilis sollemnitatibus.

§. 210.

Quod vero Ius domesticum, seu Germanicum attinet, antiquissimis temporibus Germani testamenta penitus ignorabant, usus vero testamentorum ad Germanos maxime auctoritate Iuris canonici transiit: unde olim maior fuit in hac materia ecclesiastici, ac Romani iuris favor; maius robur deinde doctrina de testamentis receptione iuris Romani adquisivit, donec *Ordin. Max. 1. de anno 1512.* sollemnia Iuris Romani in testamentis expresse fuerint confirmata,

P 4

ac

ac *ibid.* Tit. 2. Ius Romanum canonico fuerit praelatum. STRYCK *Vf. Mod. ff. L. 28. Tit. I. §. I.*

PROP. I. Iure Germanico hodierno testamenta sunt vel publica, vel privata.

PROP. II. Iure Germanico testamenta requirunt sollemnitates §. 208. recensitas.

PROP. III. Hoc tamen non obstat, quin consuetudine, vel iure statutorio sollemnitates testamentorum sint alio modo determinabiles.

PROP. IV. Si sollemnitates testamentorum in loco domicilii differunt ab iis, quae requiruntur in loco conditi testamenti, posteriores sunt adhibende, et testamentum cum iis conditum ubique valet. (P. I. cap. prooem. §. 3. Cor. 5.) STRYCK loc. cit. §. 2.

§. 211.

Testamentum publicum est, cui auctoritas publica accessit, quod duplici ratione fieri potest, 1.) si precibus insertum principi offeratur, ut in scriniis reconditum eius auctoritate sustineatur, ac *testamentum principi ob-*
la-

latum dicitur, 2.) si actis iudicialibus fuerit infinuatum, et *testamenti ad acta* nomen accepit.

PROP. I. Omnes testamentorum sollemnitates superat; ac fraudis suspicionem excludit, quod conscientiam principis tenet.

PROP. II. Autoritas publica externa, non interna testamenti supplet.

PROP. III. Princeps implorari debet: unde testamentum in scriptis precibus inserendum.

PROP. IV. Principi a testatore in persona offerri debet.

PROP. V. Testamentum consilio principis intimo oblatum non est publicum, nisi ei ex mandato principis offeratur.

PROP. VI. Quam primum testamentum cessat esse in manibus principis, ubi princeps, illud esse voluerit, cessat esse oblatum.

§. 212.

Testamentum iudiciale, ad acta est, quod autoritate iudiciali fuit conditum. (§. 211.)

P s

PROP.

PROP. I. *Authoritas iudicis supplet omnes sollemnitates.*

PROP. II. *Fieri potest coram quolibet iudice, etiam incompetente explicite, vel implicite, modo declaratio fiat in persona.*

SCHOLION. *Sub iudice hic intelligitur omnis, qui habet iurisdictionem inferiorem ac ordinariam, quod si iudex sit integrum collegium, vel habeat iurisdictionem propriam, alius ex collegio, vel iudice patrimoniali ad hunc actum potest delegari. Praeterea de actuarii necessaria praesentia constat quidem ex iure Bav. vi COD. MAX. CIV. P. III. Cap. 4. §. 2. n. 7. non vero de iure communi, suadent tamen auctores eius praesentiam. STRYCK et LAVTERBACH L. 28. tit. I. §. 49.*

PROP. III. *Testamentum iudiciale eo modo desinit, ac testamentum in genere.*

PROP. IV. *Ab actis revocatum, quamvis illaesum, tale esse desinit.*

§. 213.

Testamenta Iure hodierno vel publica sunt, vel privata, (§. 210. Prop.

Prop. I.) haec vel sollemnia, vel privilegiata; (§. 203.) in testamento sollemni autem voluntas testatoris vel oretenus declaratur, *testamentum nuncupativum*, vel in scriptis, *scriptum*.

PROP. I. Aliae sunt solemnitates testamenti scripti, aliae nuncupativi, aliae utrique speciei communes.

COR. Testamentorum solemnitates vel communes sunt vel propriae.

PROP. II. Sollemnia ratione scripturae requisita sunt propria testamento scripto.

PROP. III. Ratione declarationis oretenus factae nuncupativo.

PROP. IV. Sollemnia ea adficientia, in quibus testamentum scriptum convenit cum nuncupativo, sunt communia.

§. 214.

Sollemnia ea adficientia, in quibus testamento scripto convenit cum nuncupativo, sunt utrique communia; (§. 113. Prop. iv.) Vnde

I.) ad-

- 1.) adsint septem testes habiles, legitime congregati.

SCHOLION. Consilii est plures, quam septem testes adhibere, ne inhabilitate unius corruat testamentum, Ivs BOICVM praeterea *P. III. Cap. 3. §. 4. n. 3. notarium qualem numero testium septenario non adnumerat.*

- 2.) Negotium testandi uno, eodemque actu peragatur.

§. 215.

In omni testamento adsint septem testes habiles legitime congregati. (§. 214. n. I.)

PROP. I. Testes a testatore ipso vel alio ex eius mandato ante actum testandi sint specialiter rogati, ne inviti adsint.

PROP. II. Testem rogatum esse non praesumitur.

PROP. III. Testes sint tales, qui de toto, quod peragitur, negotio sufficienter possint instrui, ergo.

COR.

COR. I. Testes esse nequeunt usu rationis destituti.

2. Surdi, muti, et caeci.

3. Sint physice, et moraliter praesentes, seu debent videre, et audire testatorem toto negotio.

4. Testibus voluntas aut generalis, aut specialis est declaranda.

PROP. IV. Testes gaudeant iure standi in comitiis.

COR. A testimonio excluduntur mulieres, impuberes, filii familias omnes active, et passive intestabiles, admittuntur tamen iure hodierno peregrini, et homines proprii.

PROP. V. Testes non dicant testimonium in propria causa.

COR. Haeres nequit esse testis in testamento, in quo est haeres.

PROP. VI. Non sint coniuncti cum haerede.

COR. I. Coniunctio inter testes non vitiat testamentum.

2. Nec testium cum testatore ratione sanguinis, bene vero potestatis.

PROP. VII. Dictio testimonii in testamento est magis sollemnitatis, quam veritatis.

Cor.

COR. I. Numerus testium potest supplere defectum qualitatis naturalis.

2. Ad probationem testamenti sollemnis sufficiunt duo testes.

PROP. VIII. Habilitas testis ex tempore conditi testamenti iudicatur. *L. 22. §. I. ff. qui test. fac.*

§. 216.

Negotium testandi uno, eodemque actu peragatur: (§. 214. n. 2.) seu in omni testamento adsit *unitas actus*.

PROP. I. Nullus testium ante finem negotii digrediatur.

PROP. II. Non intermisceatur negotium civile a testamento diversum.

COR. Excipe negotia, quae morbus, aut naturae necessitas imperavit.

§. 217.

Posita specie et genus ponendum est: ergo posito testamento scripto, vel nuncupativo debent etiam poni sollemnitates utrique communes habentibus

tenus §. 215. et 16. recensitae : insuper quoque sollemnitates cuius speciei propriae sunt ponendae. Vnde in testamento scripto omnia adhiberi debent, quae a legibus retione scripturae requiruntur. (§. 213. Prop. II.)

PROP. I. Nullum datur testamentum scriptum sine scriptura, in qua voluntas defuncti continetur.

COR. 1. In testamento scripto illud testibus est praeferendum cum declaratione in eo contineri ultimam voluntatem, non tamen necesse est, ut iis praelegatur.

2. In lingua vernacula vel alia fieri potest, modo testatori sit cognita.

PROP. II. In testamento scripto de voluntate testatoris constat ex scriptura.

COR. 1. Si manus testatoris nota sit, et testamentum holographum, non opus est subscriptione testatoris, secus vero testator vel ipse vel alius eius nomine subscribat.
L. 1. pr. C. de testam. Ord.

2. In testamento scripto propalatione haeredis opus non est.

3. Nec ut per testes contenta testamenti probentur.

PROP.

PROP. III. Adnotent quoque testes adpositis signaculis, quis et cuius testamentum signaverit.

SCHOLION. Potest tamen testis loco alterius signo suo subsignare; *IVS BAV. P. III. Cap. 3. §. 5. n. 7.* quoque permittit, ut unus testis loco alterius subscribat, modo $\alpha.$) is scribendi sit nescius, et $\beta.$) rei huius a subscribente mentio facta.

§. 218.

In testamento nuncupativo testator heredem testium auribus communicat. Vnde ad testamentum nuncupativum nulla scriptura requiritur, nisi super actu testandi maioris securitatis causa a notario instrumentum notariatus conficiatur.

PROP. I. In testamento nuncupativo cessant omnes sollemnitates testamento scripto singulares, minime vero communes.

COR. I. In testamento scripto nulla testatoris subscriptione, vel subsignatione opus est, bene vero praelectione, si in scripturam redactum.

2. In testamento nuncupativo requiritur idem testium numerus, eademabilitas, uti et unitas actus, ac in testamento scripto.

PROP. II. In testamento nuncupativo ita haeres palam pronuntiandus est, ut de eo indubitate possit constare.

COR. I. In testamento nuncupativo solus natus non sufficit; sed ad interrogationem factam nomen haeredis noviter afferendum.

2. Valet etiam testamentum mysticum, seu ad certam schedam relatum.

3. In testamento nuncupativo haeredes debent intelligere linguam testatoris.

PROP. III. Testamentum nuncupativum non cessat esse tale, licet in scripturam redigatur.

PROP. IV. Scriptura, aut Notarii auctoritas ad testamentum nuncupativum securitatis solum causa accedit.

SCHOLION. Species testamenti nuncupativi est testamentum coeci, in quo iura cautius procedi volunt, quum et pluribus fraudibus locus sit: unde leges volunt

1.) Ut coecus non nisi nuncupative testari queat: hinc eiusmodi testa-

Tom. II.

Q

mento

mento adsint omnia, quae in nuncupativo.

2.) Nominet haeredem palam sub omnibus suis qualitatibus, ne dici possit, errasse.

3.) Adhibeatur octavus testis.

4.) Totum negotium a Notario in praesentia testium redigatur in scripturam, ac a testibus subsignetur, quod tamen de IVR. BAV. T. III. Cap. 3. §. 7. n. 4. consilii solum est.

Sedes doctrinae huius de testamento coëci reperitur in L. 8. §. qui testam. fac.

§. 219.

Testamentum neglectis sollemnibus a lege praescriptis conditum non subsistit. §. 203. et in specie *iniustum* audit.

PROP. I. Ex testamento iniusto nulla datur delatio iuris haereditarii.

PROP. II. Et quoad principalia, et accessoria corrui, sustinetur tamen a IVRE BAV. P. III. Cap. 3. §. 24. n. 3. legata pia.

PROP.

PROP. III. Non solemnia solum, sed et privilegiata testamenta fieri possunt iniusta.

PROP. IV. Testamenta iniusta haud raro solvuntur per clausulam codicillarem, de qua infra.

§. 220.

Testamenta vel solemnia sunt, vel privilegiata, haec vel *absolute*, vel *secundum quid talia*. (§. 203.)

PROP. I. Vbi nulla dantur solemnia testamenta, ibi nec privilegiata concipi valent.

PROP. II. Testamenta privilegiata se fundant in iure communi.

COR. I. Sunt strictae interpretationis.

2. Non dantur, nisi a legibus declarata pro talibus.

§. 221.

Non alia dantur testamenta privilegiata, nisi quae a legibus pro talibus declarantur: (§. 220. Prop. II. cor. 2.) inter haec absolute privilegiata sunt 1.) *testamentum militis*, 2.)

Q 2

pa-

parentum inter liberos, 3.) ad pias causas: inter minus vero privilegiata referuntur 1.) testamentum rusticorum, 2.) tempore pestis conditum; analogia testamentorum privilegiatorum sunt 1.) testamenta simultanea, 2.) reciproca, et 3.) correspectiva.

§. 222.

Testamentum ab eo conditum, qui in hostico est constitutus, *militare* vocatur.

PROP. I. Qui in hostico sunt constituti, ex armorum functione, et periculis in eo sustinendis censentur, non posse attendere leges.

PROP. II. Conditur ab eo, qui in expeditione constitutus est.

PROP. III. In hostico constitutus testatur quocunque modo.

§. 223.

Testamentum militare conditur ab eo, qui in hostico est constitutus. (§. 222. Prop. II.)

PROP.

PROP. I. Qui militiam sequuntur in Castris, non testantur Iure Militari, sed coram duobus testibus **ORD. NOTAR:** *de Anna* 1512. Von Testamenten §. und sollen die Notarien ic. in hybernis vero, vel praesidiis omnino testantur Iure communi.

COR. 1. Limitanei, praesidiarii, stationarii, nisi a hoste sint cincti, uti et capti ab hostibus testantur Iure communi.

2. Neque hoc privilegio gaudent Circumforanei, Milites togati, et illi, qui tempore facti testamenti nondum milites fuere, nisi illud in acie constituti confirmaverint.

PROP. II. Iure militari non tantum milites testantur, sed omnes quoque pagani, qui bellum sequuntur et quos idem periculum tenet.

Huc pertinent, Clerici, Consiliarii bellici, Secretarii et Sculteti Militares, Medici, Chirurghi, Propolae castrenses, Militum Ductores, Nuntii, Exploratores, Fabri, Laniones; Coqui, Aurigae.

PROP. II. Cessante hoc periculo, cessat quoque facultas, modo militari testandi.

COR. Vnde testamentum militare in regula statim post expeditionem finitam corrueret: sustinetur tamen adhuc per annum post expeditionem finitam vel millionem ex caus-

sa honesta factam. L. 21. 22. 38. ff. de testam. Mil.

§. 224.

Qui in hostico est constitutus, testatur quocunque modo. (§. 222. Prop. III.)

PROP. I. Qui in hostico est constitutus nec sollemnitates ullas, neque etiam interna testamenti attendit, nisi testabilitatem activam vel passivam excipias.

PROP. II. In testamento militari nil requiritur, nisi ut constet de voluntate militis.

COR. I. Testamentum militis scriptum sustinetur ex sola scriptura, nuncupativum vero probationis causa duos testes requirit.

2. Miles quemcunque scribit heredem.

3. Miles non agnoscit heredem necessarium, unde neque posthumum, seu uxorem praegnantem sciverit, sive non.

4. Contra testamentum militis nulla datur querela inofficiosi.

5. Miles cum pluribus testamentis potest decedere, aliud pro parte testatus ac intestatus.

6. Mi-

6. Miles quomodocunque sibi substituit,
7. In testamento militis non est locus iuri accrescendi.
8. Miles etiam in Codicillis heredem directe instituit.
9. Ex certo die, et ad certum diem.
10. In testamento militis, nulla requiritur unitas contextus, immo etiam feminae testes esse possunt.

SCHOLION. IUS BOICVM P. III. Cap. IV. §. 4. vult testamentum militis rumpi per agnationem posthumi, quem praesumptive ignoravit, uti et testabilitatem passivam semper supponit, quod ultimum de iure communi dubium est. Testabilitatem activam vero solum tempore conditi testamenti requirit, neque etiam distinguit inter testamentum militis, et pagani, in hostico constituti, dum posterius de iure communi, non aliter valere volunt, nisi paganus etiam in hostico decesserit. LAVTERBACH. *Colleg. Theoret. Pand. L. 29. tit. 1. §. 1.*

§. 225.

Testamentum minus sollemne,
in quo ascendentes, descendentes suos
Q 4 haere-

haeredes scribunt, est *testamentum parentum inter liberos*.

PROP. I. Reverentia, quam descendentes debent ascendentibus, exigit, ut eorum voluntatem, etiam sine sollemnibus agnoscant, maxime, ex ea ratione, quod iam ab intestato haeredes forent.

COR. 1. Testamentum descendantium quo ascendentes haeredes scribunt, non est privilegium.

2. Testamentum, quo ascendentes una cum liberis, extraneum haerem scribunt ratione extranei est nullum, est autem extraneus, qui non est descendens.

3. In hoc testamento sola externa sunt remissa.

SCHOLION. Licet sollemnia quae alio in testamento adesse debent, in hoc testamento sint remissa, per Nov. tamen 107. alia sollemnia fuisse praescripta, ita, ut in testamento parentum inter liberos scripto requiratur.

1.) Ut vel holographum sit, vel saltem subscriptio testatoris accedat, addita clausula in hoc libello voluntatem suam contineri, quod si scribere nesciat, probationis causa duo testes adesse debent.

2.) Ut

- 2.) Vt exprimantur unciae non signis, sed integris litteris
- 3.) Vt exprimantur nomina liberorum,
- 4.) Vt in fine annus, mensis, et dies adiiciantur.

DE IURE BOICO *P. III. Cap. 4. §. 8 n. 3.*
requisita iuris communis sollempnia 2. 3.
et 4. omnino cessant, ratione primi vero, in testamento scripto debet accedere subscriptio, vel ex parte liberosum, vel ex parte duorum testium.

PROP. II. Hoc testamentum condunt soli ascendentes inter liberos.

COR. I. Nomine *ascendentium* veniunt omnes, cuiuscunque gradus vel sexus. *L. 21. §. 1. C. de testam.* nomine *descendentium* omnes liberi legitimi, vel legitimati per subsequens matrimonium, cuiuscunque gradus vel sexus.

2. Portio extraneo relicta adcrefcit liberis.

PROP. III. In testamento parentum inter liberos interna testamenti non sunt remissa.

COR. I. In eo debet adesse testabilitas, activa, passiva, uti et requisita ultimae voluntatis generalia.

2. Debet adesse institutio imo etiam liberi possunt exheredari.

3. Si liberorum salva sit legitima, etiam in partibus inaequalibus scribi possunt.

§. 226.

A testamento parentum inter liberos diversa est *divisio parentum inter liberos*, quae est actus, quo parentes inter liberos ab intestato succedentes, vel etiam successuros vel omnia vel certam eorum partem aequaliter vel inaequaliter dividunt.

PROP. I. Divisio parentum inter liberos, vel *realiter fit vel verbaliter*, vel per *actum inter vivos*, vel *mortis causa*.

PROP. II. Divisio, quae fit per actum inter vivos est irrevocabilis, quae vero per actum mortis causa fit est revocabilis.

PROP. III. In divisione per actum mortis causa nulla est haereditis institutio, unde neque exhaereditatio.

COR. Divisio parentum inter liberos, differt a testamento parentum inter liberos.

PROP.

PROP. IV. Divisio, quae fit per actum ultimae voluntatis, est ultima voluntas minus sollemnis.

COR. Vnde in ea omnes sollemnitates ordinarie sunt remissae, nisi illae, quae in testamento parentum inter liberos adesse debent.

PROP. V. Parentes, si legitima suorum liberorum salva sit, non obligantur ad aequalitatem in divisione servandam.

PROP. VI. In dubio divisio magis per actum mortis causa facta censetur.

§. 227.

Testamentum ad causas pias est, in quo causa pia haeres est scripta, est autem *causa pia* omne institutum, quod finem reipublicae utilem intendit.

PROP. I. Testamenta ad causas pias ex persona haeredis sunt aestimanda.

PROP. II. In favorem causae piae solum externa testamenti sunt remissa, nec aliud requiritur, nisi, ut de voluntate defuncti indubitato constet.

COR.

COR. Quaecunque in testamento ad causas pias spinus sollempni, causas, profanae relinquuntur, corruunt, nisi debita sollempnia fuerint adhibita,

PROP. III. In testamento ad causas pias debent adesse requisita voluntatis generalia, uti et testabilitas activa.

SCHOLION. De Iure Bavarico vi *Decreti Clementissimi de anno 1756 et 60. die 3. Iulii.* in omnibus dispositionibus ad causas pias sive per actum mortis causam, sive inter vivos disponatur, sive titulo singulari, sive universali, introducta est *quarta pauperum*, vi cuius quarta pars bonorum ad causas pias, quocunque modo legatorum pauperibus applicari debet, de qua notes sequentia

1) Haec dispositio se tantum extendit ad actus mere gratuitos, de caetero nihil interest, quo modo hoc lucrum ad causam piam perveniat. Intelligitur autem hoc loco sub actu *oneroso* talis, ubi ex parte causae piae adquisitio fit vel pecunia parata, vel alio eidem aequivalenti.

COR. Vnde pro actibus mere gratuitis hoc loco habentur omnes praestationes mutuae, quae in missis, precibus, aut bonis operibus consistunt.

2) Quar-

2) Quartae pauperum detractio liberantur.

- a) Quae pauperibus legantur.
- b) Stipendia studiosorum.
- c) Nosocmia, Ptocho - et Orphanotrophia.
- d) Foundationes beneficiorum, quatenus congruam non excedant.
- e) Legitima, et alimenta, quae religionem professis relinquuntur.
- f) Summa, quae per legem amortizationis ad manus mortuas legari potest.
- g) Omnia bona, quae ex dispositione Clericorum causae piae accedunt.

§. 228.

Ad testamenta secundum quid privilegiata refertur *testamentum Rusticorum*. Rusticorum autem nomine hoc loco omnes veniunt, qui rure perpetuo degunt. *Testamentum rusticorum*

sticorum autem est, quod ab hominibus rusticis ruri conditur.

PROP. I. In testamento rusticorum sufficiunt quinque testes masculi, si septem haberi nequeant, quod praesumitur, uti et subscriptio per contestem fieri potest.

PROP. II. Ratio privilegii est imperitia literarum, in rare degentibus; uti et, quod non semper tot testes haberi queant.

COR. Vnde rusticus in urbe, aut urbanus in itinere constitutus iure rusticorum testari nequit.

§. 229.

Pestis nomine intelligitur omnis morbus contagiosus, quorsum referuntur 1) Pestis in sensu strictiore, 2) Dysenteria, 3) Febris petechialis. Testamentum conditum eo tempore ac loco, quo pestis grassatur, est testamentum tempore pestis conditum.

PROP. I. Tempore pestis, et contagionis periculum, simultanea septem testium praesentia haberi nequit.

COR.

COR. Vnde ex *L. 8. C. de Testam.* nil remittitur, nisi simultanea testium praesentia. Prae-
xis tamen tale testamentum etiam cum pau-
cioribus testibus sustinet, immo cum testes
magis probationis causa, quam sollemni-
tatis adsint, etiam feminae ad testimonium
admittuntur.

PROP. II. Non requiritur, ut testator ipse
morbo pestifero sit infectus, sed sufficit,
morbum in eo loco esse frequentiores,
in quo testator vivit.

SCHOLION. Immo *Ivs BAV. P. III. Cap. 4.*
§. 6. n. 4. etiam easdem sollemnitates re-
mittit, si quis morbo pestifero laborans,
in loco etiam non infecto testetur. Prae-
terea idem ius in testamento tempore pe-
stis condito quinque solum testes re-
quirit.

PROP. III. Testamentum tempore pestis
conditum per annum adhuc, peste finita,
sustineri, potior doctorum est opinio,
quam pariter amplectitur *Ivs BAV. P. III.*
Cap. 4. §. 6. n. 5.

§. 230.

Analogis testamentorum privile-
giatorum accensentur 1) *testamentum*
simultaneum. 2) *testamentum recipro-*
cum,

cum, seu testamentum plurium mutuum haeredis institutionem continens. 3) *testamentum correspectivum*, quod est testamentum plurium, quorum quodvis alteri causam dedit.

PROP. I. Non omne testamentum simultaneum est reciprocum, vel correspectivum.

PROP. II. Non omne testamentum reciprocum vel correspectivum est simultaneum.

COR. Testamenta correspectiva et reciproca vel simultanea sunt, vel non, prout iisdem tabulis continentur vel non.

PROP. III. Omne testamentum correspectivum et reciprocum simultaneum, supponit plures testatores ac testamenta.

COR. 1. Omnes testatores in iis debent esse activi testabiles.

2. Licet plura sint testamenta, si tamen in uno codice contineantur, una eademque solemnitate peragi possunt.

3. Si ex testamentis simultaneis quae tabulis unum corruat, non item corruit alterum, si defectus sit in internis, secus, si in externis.

4. In testamentis correspectivis et reciprocis, corrumpente uno quocunque modo, semper etiam corruit alterum.

PROP.

PROP. IV. Testamenta simultanea correspektiva et reciproca iure hodierno sustinentur, quin obstant regulæ Juris Romani de institutione captatoria, de unitate, contextus etc. etc.

B.

IVS HAEREDITARIUM FIDEICOMMISSORIVM.

A.

FIDEICOMMISSA IN GENERE. IN SPECIE VULGARIA.

---

§. 231.

Dispositio, vi cuius alicui bona relinquuntur sub lege ulterioris restitutionis est *fideicommissaria*. Bona ex lege relicta sunt *fideicommissa*.

PROP. I. Fideicommissaria dispositio vel per actum inter vivos fit, vel per actum mortis causa (§. 126.)

COR. Fideicommissa vel testamentaria sunt, vel conventionalia; prioribus etiam accensentur fideicommissa ab intestato relicta.

Tom. II.

R

PROP.

PROP. II. Fideicommissoria dispositio vel *expressa* est vel *tacita*.

COR. I. Quoties adsunt talia facta, ex quibus animus fidei committendi concludi potest, toties adest dispositio fideicommissoria *tacita*.

2. Si haeredi interdicatur factio testamenti super bonis relictis aut in commodum certae personae vel familiae alienatio sit interdicta, toties adest dispositio fideicommissoria *tacita*.

PROP. III. Fideicommissoria dispositio vel afficit omnia bona aut eorum quotam; vel bona tantum singularia.

COR. Fideicommissa vel *universalia* sunt, vel *particularia*.

PROP. IV. Fideicommissa vel semel facta restitutione expirant, vel tamdiu restitutio facienda, quam diu aliquis e certa familia superest.

COR. Fideicommissa vel *vulgaria* sunt, vel *gentilitia*.

§. 232.

Fideicommissa vel conventionalia sunt, vel testamentaria, expressa vel tacita, universalia, vel particularia, vulgaria, vel gentilitia (§. 231.).

PROP.

PROP. I. Fideicommissa universalia conventionalia statim sunt perfecta, irrevocabilia, tribuunt Ius haereditarium, immo ex natura pacti interpretari debent.

PROP. II. Fideicommissa testamentaria sequuntur naturam ultimae voluntatis in genere, ac vel universalia sunt, vel singularia.

PROP. III. Fideicommissa testamentaria singularia sequuntur naturam legatorum.

PROP. IV. Fideicommissa testamentaria universalia tribuunt ius haereditarium.

PROP. V. Fideicommissa vulgaria tam testamentaria, quam conventionalia, semel facta restitutione expirant, gentilitia vero solum cum ultimo gentis.

§. 233.

Fideicommissa testamentaria universalia tribuunt ius haereditarium. (§. 232. Prop. iv.) quod in specie *fideicommissorium* dicitur.

PROP. I. Ius haereditarium fideicommissorium vel ab intestato defertur, vel ex pacto, vel per ultimam voluntatem.

R 2

PROP.

PROP. II. Solum ab eo deferri potest, qui gaudet testabilitate activa.

PROP. III. In tali fideicommissio debet esse haeres, qui passive testabilis est.

PROP. IV. Fideicommissi potest super iis bonis, super quibus in ultima voluntate potest disponi.

PROP. V. Ius haereditarium fideicommissorium vel conditionatum esse potest, vel purum.

PROP. VI. Ius haereditarium fideicommissorium defertur per personam intermediam.

SCHOLION. De fideicommissis conditionatis nota, ea sequi naturam ultimae voluntatis conditionatae in genere; singularia tamen sunt, quod fideicommissa tam in certo die, quam ad certum diem relinqui possint. Praeterea fideicommittens suos descendentes magis amare praesumitur, quam extraneum, unde si extraneus filio vel alteri descendendum fuerit substitutus, facile subest conditio, si *filius sine liberis decesserit*.

§. 234.

In fideicommissio testamentario debet esse haeres. (§. 233. Prop. III.) Cum vero

vero in omni fideicommisso haereditas, ulterius sit restituenda, in omni fideicommisso duo scribuntur haeredes, unus cui haereditas sub lege restitutionis defertur, qui *fiduciarius* dicitur, alter, cui restitutio facienda, qui *fideicommissarius* audit.

PROP. I. Tam haeres fiduciarius, quam fideicommissarius sunt veri haeredes.

PROP. II. Haeredi fideicommissario ius haereditarium defertur per personam intermediam.

PROP. III. Haeres fiduciarius restituit haereditatem.

PROP. IV. Haeres fiduciarius et fideicommissarius sunt haeredes subordinati.

COR. Haeredis institutio fideicommissoria differt a substitutione directa.

§. 235.

Haeres fiduciarius est verus haeres. (§. 234. Prop. I.)

PROP. I. Haeres fiduciarius debet habere commodum ex fideicommisso, cuius est haeres.

R 3

PROP.

PROP. II. Fiduciarius concurrit ad onera haereditaria pro ratione emolumenti, quod ex haereditate percipit.

PROP. III. Haeredi fiduciario directe defertur ius haereditarium.

COR. Habet ius adeundi haereditatem, immo si nolit adire, ad instantiam fideicommissarii ad eius aditionem cogi potest, aut si praemoriatur, haereditas habetur pro adita.

2. Habet ius petendi haereditatem a tertio detentam.

3. Quamdiu haereditas nondum est restituta, exercet omnia iura, ac obligationes defuncti.

PROP. IV Si fideicommissarius vel nolit vel non possit esse haeres, ius haereditarium plenum manet penes fiduciarium.

§. 236.

Haeredi fiduciario defertur ius haereditarium cum onere illud in fideicommissarium transferendi. (§. 234. Prop. III.)

PROP. I. Fiduciarius restituit ea omnia, quae per ius haereditarium in eum deferuntur sub lege fideicommissi.

COR.

COR. I. Non vero ea, quae non pertinent ad haereditatem fideicommissariam, aut super quibus defunctus disponere non potuit. v. g.

a) Feuda.

b) Fideicommissa.

2. Neque ea, quae sibi sunt prolegata, bene vero legata a legatario repudiata.

3. Bene vero quaecunque titulo haereditario quocunque modo ex substantia defuncti fiduciario accedunt.

4. Immo propria etiam bona, si defuncti voluntas de iis fidei committendi appareat.

5. Restituit ea omnia, quae ad haereditatem accesserunt.

a) Iure accensendi.

b) Fructus ante aditam haereditatem perceptos.

c) Fructus post aditam haereditatem perceptos, si in mora restituendi sit, aut defunctus eorum restitutionem praecipiat, non vero fructus ante existentiam conditionis perceptos.

PROP. II. Fiduciarius restituit haereditatem ei, cui testator voluit.

COR. I. Si persona, cui restitutio facienda, non fuerit expressa, haereditas manet penes fiduciarium.

R 4

2. Fi-

2. Fideicommissoria successio in dubio sequitur ordinem succedendi ab intestato, nisi praedilectio appareat.

3. etiam optio fiduciario relinqui potest, cui haereditatem velit restituere *l. 57 §. 2. ff. ad S.C. Trebell.* quod si nolit eligere, vel non possit, omnes de familia, ex qua electio fieri debuisset, succedunt in capita.

PROP. III. Fiduciarius in fideicommissio puro statim restituit haereditatem, nisi aliter dispositum fuerit, in conditionato vero, existente conditione.

PROP. IV. Fiduciarius dum haereditatem restituit, ea detrahit, quae non veniunt in restitutionem.

- 1) Commodum, quod fiduciario accedit, de quo paulo post.
- 2) Legitimam, si sit haeres necessarius.
- 3.) Debita haereditaria liquida sibi competentia.
- 4.) Impensas in haereditatem factas.

PROP. V. Fiduciarius est quasi administrator portionis haereditariae restituendae.

COR. Praestat damnum dolo vel culpa lata datum indistincte, culpam levem vero, si commodum habeat.

2. Con-

2. Conficit inventarium sumtibus fideicommissarii.

3. In fideicommisso conditionato vel sub die praestat cautionem, a qua liberantur liberi et parentes, nisi

a) Adsit periculum dissipationis.

b) Fideicommittens, cautionem exegerit.

c) si parentes ad secundas nuptias pergant. l. 6. §. 1. ff. ad S.C. Trebell.

4. Ei regulariter interdicta est alienatio bonorum fideicommissiorum, licita tamen est alienatio,

a) Pro quanto legitimae et commodi fiduciario ex fideicommisso accedentis.

b) Si fideicommittens alienandi copiam fecit.

c) Si restitutio eius fuit imperata, quid tempore restitutionis erit residuum, quo casu tamen quarta pars salva esse debet ac alienatio inter vivos licita est. *Auth. Conti. Cod. ad S.C. Trebell.*

§. 237.

Haeres fiduciarius debet habere commodum ex haereditate, ratione

R 5

cu-

cuius est haeres. (§. 235. Prop. I.) Cum vero non raro contingat, ut libertas fidei committendi ita se extendat, ut haereditas tota a fiduciario foret restituenda, consequenter eidem nullum commodum accederet, leges attendi volunt, an haereditas ultra quartam partem fideicommissis universalibus gravata sit, nec ne. Priori casu haeredi fiduciario facultatem tribuunt, tantum ex haereditate sibi habendi, quantum ad quartam partem integrandam ipsi deest. Portio, quam haeres fiduciarius fideicommisso universali ultra doctantem gravatus ex fideicommisso deducit, ut quartam haereditatis partem salvam habeat, dicitur *quarta Trebellianica*.

SCHOLIUM. De origine quartae Trebellianicae uti et de S. C. Pegasiano et Trebelliano eiusque confusione a Iustiniano facta dicatur in praelectionibus.

PROP. I. Trebellianica introducta est, ut haeredes invitentur ad adeundam haereditatem.

COR.

COR. I. Solum fiduciario competit, non vero fideicommissario, licet hic habeat ulteriorem fideicommissionem nisi

a) Fiduciarius in gratiam fideicommissarii quartam non detraxerit.

b) Vel fiduciarius ad adeundam coactus hoc privilegio se indignum reddidit.

2. In favorem fiduciarii est introducta, qui eidem renunciare potest.

3. Trebellianicae detractio a fideicommittente prohiberi nequit, quod solum de Iure Bav. obtinet vi COD. MAX. P. III. C. 9. §. 10. n. 4.

4. Fiduciarius qui confessionem inventarii omisit, ea se indignum reddit. COD. MAX. P. III. Cap. 9. §. 10. n. 3. ubi tamen excipiuntur liberi. Quid de Iure communi obtineat vid. LAUTERBACH *Colleg. Theoret. Pand. L. 36. tit. I. §. 39.*

PROP. II. Ratione Trebellianicae nisi iure singulari fuerit relicta fiduciarius est haeres.

COR. I. Fert pro rata Trebellianicae onera omnia haereditaria.

2. Contrarium detentorem utitur petitione haereditatis fideicommissoriae pro sua rata.

3. Contra haeredem si est in possessione fidei-

deicommissi utitur iure retentionis indebiti,
solutum conditione indebiti exigit.

PROP. III. In Trebellianicam imputantur omnia quocunque titulo ex ultima voluntate acquisita, etiam fructus ex bonis quae ultra quartam sunt percepti *L. 18. §. 1. L. 22. §. 2. ff. ad S. C. Trebell.* exceptio tamen est in liberis, qui non ex fructibus, sed ex ipsa substantia quotam salvam habere debent. *L. 6. C. ad S. C. Trebell.*

SCHOLION. An legitima de iure communi simul cum Trebellianica detrahi possit vide *STRYCK us. Mod. ff. L. 36. tit. 1. §. 13. de Iure Bav. vi Cod. MAX. P. III. Cap. 9. §. 9. n. 1.* legitimam haeredes necessarii in linea descendenti primo loco detrahant, tum primum Trebellianicam praeter legitimam capiunt. Praeterea in testamento militis detractioni Trebellianicae locus non est. *L. 12. C. de testam Mil.*

§. 238.

Haeres fideicommissarius est, cui restitutio haereditatis facienda est (§. 234.)

PROP. I. Fideicommissario haereditas indirecte

directe tantum, et per personam inter-
mediam deferitur.

COR. 1. Haeres fideicommissarius, nisi possessio
sit vacua, restitutionem debet expectare.

2. Haeres fideicommissarius habet ius ur-
gendi aditionem.

3. Ante restitutionem factam fiduciarius
non est haeres.

4. Mediante restitutione per aditionem ac-
quirit bona, ac Ius Haereditarium.

PROP. II. Fideicommissarius habet ius a fi-
ducario restitutionem haereditatis eo
modo exigendi, quo iste per §. 235. est
obligatus.

PROP. III. Fideicommissarius gaudet iure re-
pudiandi fideicommissum per fiduciarium
sibi delatum.

COR. Si adsint fideicommissarii posteriores repu-
diatio, vel renuntiatio primi non nocet
sequentibus; sin unus tantum sit fideicom-
missarius, fideicommissum manet paenes fi-
duciarium. Quod idem obtinet, si Fi-
deicommissarius decedat ante fideicommit-
tentem, aut fideicommissum sit conditio-
natum.

B.

FIDEICOMMISSA GENTILITIA, SEV
FAMILIAE.

§. 239.

Bona maiorum in posteros eiusdem gentis constanter derivanda Germanis erant *Bona avita*.

PROP. I. Bona avita serviebant ad conservationem familiarum nobilium.

PROP. II. Bona avita extra familiam alienari non potuerunt.

COR. In iis foeminae successionis erant incapaces.

§. 240.

Cum Ius Romanum in Germania esset introductum, atque ad casus quosvis in foro obvios applicaretur, factum est, ut, dum bona avita Romanis fuissent incognita, immo ex eorum legibus filia cum filiis indistincte ad successionem admitterentur, factum est, inquam, ut propterea ius succedendi filiorum restringeretur, ac bona avorum extra familiam abirent,

irent. Huic malo, ut Germani, conservandae familiae studiosissimi, mederentur, cogitabant de aliis remediis, quibus bona intra familiam servarent. Unde ortae sunt: 1.) iuratae filiarum Renuntiationes, 2.) Conventiones de bonis avitis intra familiam servandis. ENGAV *Ius Germ. L. II. §. 462.* EISENHART *Instit. Iur. Germ. C. II. Tit. 16. §. 2.* Dispositiones vero, quibus cavetur, ne bona certi generis extra familiam abeant, hodie dicuntur *fideicommissa familiae, gentilitia, stemmatica.*

PROP. I. Fideicommissa familiae hodierna nil aliud sunt quam bona avita, in quibus maiores ad familiae conservationem principia iuris Germanici obtinere volunt.

PROP. II. Fideicommissa familiae hodierna Iuri Romano sunt incognita.

COR. I. Vnde male ex Romanorum legibus iudicantur.

1. In iis nullus est haeres fiduciarius, nulla Trebellianica, nullum ius accensendi.

2. Neque etiam legitimae ratio habetur.

§. 241.

§. 241.

Fideicommissa familiae hodierna sunt dispositiones circa bona avita, in quibus maiores ad familiae conservationem principia Iuris Germanici obtinere volunt (§. 240. Prop. I.)

PROP. I. Fideicommissa familiae fiunt per dispositionem.

PROP. II. In Fideicommissis familiae disponens intendit conservationem familiae.

PROP. III. In Fideicommissis familiae disponens vocat omnes, qui sunt de familia, ad proprietatem bonorum.

PROP. IV. In Fideicommissis familiae utilitas bonorum est penes eos de familia, quos testator voluit.

PROP. V. Fideicommissa familiae sunt bona restitutioni obnoxia.

§. 242.

Fideicommissa familiae fiunt mediante dispositione. (§. 241. Prop. II.)

PROP.

PROP. I. Fideicommissa familiae sunt vel testamentaria, vel conventionalia, vel legalia.

PROP. II. Fideicommissa familiae sunt vel expressa, vel tacita, universalia vel particularia.

PROP. III. Qualitas fideicommissi praesumi nequit.

§. 243.

Fideicommissa familiae vel testamentaria sunt, vel conventionalia, vel legalia. (§. 242. Prop. I.)

PROP. I. Fideicommissa testamentaria fundantur in lege scripta vel non scripta.

PROP. II. Fideicommissa testamentaria sequuntur naturam ultimae voluntatis in genere.

COR. I. Debent fieri ad minimum coram quinque testibus.

2. Recte conduntur ab eo qui habet testamentabilitatem activam.

3. Iis Fideicommissum relinqui potest, qui habent testamentabilitatem activam, nec per naturam fideicommissi excluduntur.

Tom. II.

S.

PROP.

PROP. III. Fideicommissa conventionalia sequuntur naturam pacti.

COR. Ex sua natura nulla requirunt solemnia.

PROP. IV. Fideicommissa conventionalia consensu familiae tolli possunt, minime vero testamentaria et legalia.

SCHOLION. De IVRE BAV. Fideicommissa conventionalia tanquam pacta successoria ab iis, qui iuris sigillandi capaces, redigi debent; ab ignobilibus, qui rarissime fideicommissa familiae condunt, auctoritas iudicialis requirenda est. *Perill. ac Excell. L. B. de KREITMAIR in not. ad Cod. Max. P. III. Cap. 10. §. 3. n. 1.* magis notari debet, quod eodem iure in decreto de anno 1622, requiritur, quod itidem in *Cod. Max. P. III. Cap. 10. §. 3.* noviter confirmatum est, nempe, quod fideicommissa familiae noviter constituta intuitu tertii nullam producant obligationem, sed pro Allodio habeantur, nisi

1. Fideicommissoria dispositio a primo acquirente intra mensem a die publicationis, vel notitiae consilio aulico, vel regiminis sub cuius districtu bona sunt sita, in originali vel copia vidimata fuerit exhibita.

2. Quo-

2. Quoad passus concernentes matriculae inserta, addito anno, mense, et die.

§. 244.

Fideicommissa familiae vel tacita sunt, vel expressa (§. 242. Prop. II.)

PROP. I. Factum, ex quo fideicommissum tacite infertur sit tale, ut constet de animo fideicommittendi.

COR. I. Si in contextu vel in prooemio dicatur in favorem et conservationem familiae disponi, iure infertur fideicommissum familiae.

2. Si in dispositione excludantur faeminae a successione, favor agnationis et voluntas fideicommittendi apparet.

3. Renuntiatio filiarum uti et reservatio iuris extincto sexu masculino infert fideicommissum tacitum.

4. Quod idem obtinet, si appanagium fuerit expressum.

5. Vti etiam, si alienatio non simpliciter, sed in bonum familiae prohibeatur.

6. Praecipuum vero, quod de Iure Rav. seniori masculo inter privilegii Nobilitatis Bavaricae capaces competit, uti et ius

retractus indefinitum non inferunt fideicommissum tacitum.

§. 245.

Fideicommissa vel particularia sunt, vel universalia. (§. 242. Prop. II.)

PROP. I. Fideicommissoria dispositio, vel se extendit ad omnia disponentis bona, vel solum ad aliqua.

PROP. II. Fideicommissa universalia non intelliguntur nisi iure salvo tertii.

PROP. III. Sub fideicommissio universalis vel particulari non intelliguntur bona, super quibus disponens nequit disponere.

COR. I. In fraudem creditorum nulla valet dispositio fideicommissoria.

2. Neque etiam inofficiosa.

3. Bona usufructuaria depositum, uti et ea, quae quis administratorio nomine possidet, non subsunt dispositioni fideicommissoriae.

4. In feudis non alienabilibus uti et bonis quae qualitatem fideicommissi iam habent, nulla est dispositio fideicommissoria.

§. 246.

§. 246.

Qualitas fideicommissi gentilitii nequit praesumi. (§. 242. Prop. III.)

PROP. I. Fideicommissa legalia scripta nulla indigent probatione, nisi ius, in quo fundantur, sit singularissimum.

PROP. II. In fideicommissis legalibus non scriptis probanda est observantia.

COR. Vnde ad minimum duo actus ab afferente adlegari debent.

PROP. III. Fideicommissa testamentaria, et conventionalia expressa probantur per inspectionem testamenti, vel conventionis, aut si fideicommissum fuerit nuncupativum, per duos testes.

PROP. IIII. In Bavaria fideicommissa probantur ex matricula concilii aulici vel regiminis, sub quorum districtu bona fideicommissoria sunt sita.

PROP. V. Fideicommissum tacitum probatur ex facto, ex quo animus fideicommittendi apparet.

§. 247.

In fideicommissis familia disponens intendit conservationem familiae (§. 241. Prop. II.)

PROP. I. In fideicommissis familiae ii solum succedunt, per quos conservatur familia.

PROP. II. Interpretatio fideicommissi ita est facienda; ut finis fideicommissi obtineatur.

PROP. III. Fideicommissa familiae expirant cum ultimo familiae.

§. 248.

In fideicommissis familiae ii solum succedunt, per quos conservatur familia (§. 247. Prop. I.)

PROP. In iis succedunt soli agnati, qui sunt eiusdem nominis, atque eadem arma ac insignia habent.

Co. I. Non succedunt professi religionem.

2. Neque adoptivi, aut illegitimi, vel legitimi per rescriptum principis.

3. Vti

3. Vti et omnes feminae , nisi

a) expresse cum filiis sint vocatae , quo casu oritur fideicommissum *irregulare, improprium agnatico - cognaticum.*

b) in fructibus fideicommissi.

c) extincto sexu masculino

(1) si filiae sint vel libere , vel ex lege renuntiatae , quale in Bavaria sunt filiae Nobilium , privilegii Nobilitatis Boicae capaces.

(2) si exclusio solum fuerit facta auf den ledigen Anfall.

§. 248.

Fideicommissa familiae expirant cum ultimo gentis (§. 246. Prop. III.)

PROP. I. Si fideicommissum familiae sit ortum ex statuto feminarum exclusivo, vel renuntiatione ipso iure facta ultimus gentis de fideicommissio non disponit pro suo arbitrio , sed fideicommissum transit ad cognatos et feminas.

PROP. II. Si feminae non existente statuto conditionate solum sint exclusae , auf den ledigen Anfall , ultimus gentis obligatur ad ulteriorem restitutionem.

PROP. III. In omnibus reliquis casibus ultimus gentis fideicommissam possidet, ut allodium, ac de eo pro lubitu omni modo disponit.

§. 249.

In fideicommissis familiae disponens ad proprietatem vocat integram familiam (§. 241. Prop. III.)

PROP. I. In fideicommissis familiae nomine familiae intelliguntur omnes successores fideicommissariae capaces. sive nati, sive nascituri.

PROP. II. In fideicommissis familiae disponens per quemcunque, qui de familia est, singulis qui de eadem sunt, eo quo vult ordine ac modo, defert ius succedendi.

PROP. III. Fideicommissa familiae quoad substantiam sunt in condominio omnium, qui sunt de familia.

§. 250.

In fideicommissis familiae nomine familiae intelliguntur omnes successi-

cessionis fideicommissoriae capaces si-
ve nati siue nascituri. (§. 249. Prop. I.)

PROP. I. In fideicommissis familiae omnes
qui sunt de familia, habent ius radica-
tum, quod iis invitis a nemine potest
auferri.

PROP. II. In fideicommissis familiae omnes
succedunt primo constituenti, non vero
antecessori.

COR. I. Vnde proximitas in dubio semper aesti-
manda est ex parte primi constituentis.

2. A fideicommissis familiae liberi neque-
unt scribi exhaeredes.

§. 251.

In fideicommissis familiae utilitas
est paenes eos, qui sunt de familia, eo
ordine ac modo, quo testator voluit
(§. 241. Prop. IV.) vocavit autem di-
sponens vel integram familiam, vel
certas tantum familiae personas. Pri-
ori casu fideicommissum *Reale* est, po-
steriori *Personale*.

PROP. I. In dubio omnia fideicommissa sunt
realia.

§ §

PROP.

PROP. II. Si nullus a primo constituyente succedendi ordo fuerit determinatus, constituens ordinem succedendi ab intestato voluisse censetur, si familiam propriam vocaverit.

COR. 1. Unde eo casu iuri repraesentationis locus est.

2. Successio fit secundum gradus proximitatis.

3. Germani excludunt uterinos, non vero confanguineos.

4. Succedunt etiam emancipati, exhaereditati ab alio, quam fideicommittente.

PROP. III. In dubio disponens suam potius quam alienam familiam intellexisse censetur.

PROP. VI. Si fideicommittens suam lineam vocaverit, succedunt soli descendentes, si integram familiam, pro ratione succedendi ab intestato omnes lineae succedunt.

PROP. V. Si fideicommittens familiam alienam vocaverit inter omnes, qui vivunt, fructus fideicommissi dividuntur.

PROP. VI. Si fideicommissum ad certos agnationis gradus non est restrictum.
ius

ius succedendi est infinitum, secus favor cognationis non patitur, ut ultra gradus expressos extendatur.

COR. I. Inde fideicommissa familiae vel perpetua sunt vel temporanea.

2. Fideicommissa familiae ex regula habentur pro perpetuis, donec constat de alia mente.

§. 252.

Fideicommissum personale est, quando testator certas cuiusdam familiae personas ad successionem vocat. (§. 251.) quod vel ita frui potest; ut fidei committens semper primogenitum lineae cuiusdam vocaverit, vel eum, qui ex familia annis maximus est: priora sunt *bona primogeniturae*, posteriora *bona senioratus* vel *maioratus*.

PROP. I. Posito fideicommisso personali, ius succedendi est quidem penes totam familiam, non tamen nisi certo ordine.

PROP. II. In fideicommisso personali omnes, qui sunt ex familia, etiam nascituri habent ius quaesitum a tempore fideicommissi constituti.

Cor.

COR. Omnes, qui sunt de familia in fideicom-
misso personali spectantur ut creditores
eorum, qui actu bona totius familiae relictas
possident.

PROP. III. Bona Primogeniturae magis fa-
miliae consulunt, quam bona senioratus.

COR. Unde in dubio primogeniturae magis prae-
sumuntur, quam bona senioratus.

§. 253.

Bona, in quae non nisi primogeni-
to certae lineae ius succedendi compe-
tit, sunt *bona primogeniturae*.

PROP. I. In bonis primogeniturae non nisi u-
nus actu succedit.

COR. I. In iis, qui est citius succedendi secun-
do genitorum, quin sit sublatum.

2. In iis secundo genitis relinquendum est
apanagium, de quo P. I. L. III. C. 4. Mem. 2.
quod etiam *legitimam germanicam* dicunt.

PROP. II. In bonis primogeniturae non suc-
cedit nisi primogenitus.

COR. I. In ius successio est linealis.

2. Quoties bona lineam primogenitam in-
grediuntur linea secunda genitus cum om-
nibus secundo genitis lineae primogenitae
non

non admittitur, nisi linea primogenita extincta.

3. Linea primogenita divisa, linea subdivisa prima praefertur secundae.

4. Bona primogeniturae transeunt de primogenito in primogenitum.

PROP. III. In bonis primogeniturae legitimi per subsequens matrimonium non excludunt ex matrimonio intermedio natos.

§. 254.

Bona *maioratus* vel *senioratus* sunt, in quibus ius succedendi competit maximo annis ex familia, nulla lineae, vel gradus ratione habita.

PROP. I. In bonis maioratus ratio habetur annorum, ac senii.

COR. I. Bona maioratus differunt a bonis primogeniturae.

2. Bona maioratus transeunt de linea in lineam, de gradu in gradum, nulla horum ratione habita,

PROP. II. In bonis maioratus quiescit ius succedendi reliquorum, qui sunt de familia,

§. 255.

§. 255.

In fideicommissis familiae utilitas est penes eos, quos disponens voluit, proprietas vero penes totam familiam. (§. 241. Prop. III. et IV.)

PROP. I. Si familia testatoris in genere sit vocata, utilitas fideicommissi est penes omnes, qui disponenti ab intestato succedunt.

PROP. II. Si familia aliena fuerit vocata, utilitas est penes omnes, qui ex ea familia vivunt.

COR. Unde in his casibus vel tertius quidam, vel unus ex fideicommissariis bona communi nomine possidet, administrat, ac fructus perceptos dividit.

PROP. III. In bonis primogeniturae dominium quoddam limitatum ius possessionis ac ususfructus est penes primogenitum.

PROP. IV. In bonis senioratus dominium limitatum, utilitas ac possessio est penes maximum annis.

PROP. V. In bonis primogeniturae, vel senioratus ius primogeniti, vel maioris est

est temporum, ac ad dies vitae restrictum.

§. 256.

In bonis primogeniturae, ac senioratus ius primogeniti, vel maioris est temporarium, ac ad dies vitae restrictum. (§. 255. Prop. v.)

PROP. I. Bona primogeniturae ac maiora sunt bona restitutioni obnoxia.

PROP. II. Iis fideicommissarius ita solum uti potest, ut idem ius in successorem transeat.

COR. Fideicommissarius est administrator substantiae fideicommissoriae fructus vero suos facit.

§. 257.

Fideicommissarius est administrator substantiae fideicommissoriae fructus tamen suos facit. (§. 256. Prop. II. Cor.)

PROP. I. Fideicommissarius ratione substantiae fideicommissoriae habet omnia iura,
ac

ac obligationes administrationis bonorum
nisi quod fructus suos faciat.

COR. I. Quivis fideicommissarius obligatur ad inventarium conficiendum et cautionem praestandam.

2. Obligatur, ut fideicommissum conservet.

3. Tenetur ad eam diligentiam, ad quam bonus paterfamilias, ergo ad culpam latam, et quia utilitatem inde habet, etiam levem, dolum vero semper praestat, non item casum merum vel culpam levissimam.

4. Tempore restitutionis habet ius exigendi refusionem impensarum ut et separandi meliorationes ab eo factas.

5. Nequit alienare fideicommissarius, nisi illud vel natura fideicommissi vel expressa aut praesumpta constituentis voluntas suadent.

§. 258.

Fideicommissarius obligatur; ut fideicommissum conservet. (§. 257. Cor. 2.)

PROP. I. Quoties sumptus in fideicommissum familiae faciendi concernant eius substantiam, toties eos fert ex substantia.

PROP.

PROP. II. Quoties sumptus concernant fructus, toties eos fert ex propriis;

COR. Impensas tamen, quae fiunt ad conservationem substantiae, ne illa fiat deterior, fert ex propriis; quia etiam utilitatem inde percipit. Vnde etiam onera fideicommissi fert ex propriis, quorum pertinent stearae, aliaeque praestationes quae ratione bonorum fieri solent, quae intra 3 annos de iure Bav. a successore fideicommissario exig. possunt, ita tamen, ut eidem regressus liber sit erga haeredes antecessoris allodiales quod si triennium expiraverit, id quod ab antecessore adhuc debetur ad id praestandum haeredes allodiales conveniri debent.

PROP. III. Minime vero fideicommissarius obligatur ad fideicommissum meliorandum.

§. 259.

Fideicommissarius non obligatur ad fideicommissum meliorandum §. 258.

Prop. III. unde habet ius meliorationes repetendi. Veniunt autem nomine *meliorationum* omnes erogationes, per quas substantia fideicommissi vel aucta est, vel utilior facta.

PROP. I. Nomine meliorationum non veniunt impensae necessariae modicae, ac voluptuariae, uti et accessiones naturales.

PROP. II. Meliorationes non praesumuntur.

PROP. III. Meliorationes aestimantur ex tempore restitutionis.

COR. Fideicommissarius pro meliorationibus tantum exigendi ius habet, quantum tempore restitutionis residuum est.

PROP. IV. Fideicommissarius habet ius tollendi impensas voluptuarias, nec utilium habet ius retentionis.

PROP. V. In Fideicommissarii arbitrio est, an meliorationes et accessiones industriales velit inferere ipsi fideicommisso; quo casu habetur pro novo fideicommitente.

COR. Ratione meliorationum, quas fideicommissarius successori relinquit, potest fideicommisso novam legem dicere.

§. 260.

Fideicommissarius fructus suos facit (§. 256. Prop. II. Cor.)

PROP. I. Fideicommissarius de fructibus pro lubitu disponit.

COR.

COR. I. Eorum est dominus.

2. Eisdem alteri locare vel quocunque modo relinquere potest.

3. Non subsunt restitutioni.

PROP. II. Fructus ultimi anni naturales percepti in totum haeredibus fideicommissarii pendentes dividuntur pro rata temporis, uti etiam industriales.

§. 261.

Fideicommissarius nequit alienare fideicommissum, nisi illud vel natura fideicommissi vel expressa, aut praesumpta fideicommittentis voluntas permiserit (§. 257. Cor. 5.). Intel-
ligitur autem nomine alienationis hoc loco omnis translatio iuris realis in al-
terum.

PROP. I. Qui fideicommissum illegitime ali-
enaverit, eo cadit, ad quod tamen requi-
ritur

1. Ut sciant qualitatem fideicommissi
in esse bono, quod alienat.

2. Ut traditio fuerit facta.

T 2

3. Ut

3. Ut iure suo tantum cadat quatenus alienavit,

COR. Qui fideicommissum illegitime alienaverit facta traditione illud non amplius potest revocare, bene vero proximus successor, etiam sine pretii refusione.

PROP. II. Quoties alienatio fideicommissi licita fuerit facta, ius revocandi competit successoribus.

PROP. III. Alienatio, quae fit ab ultimo fideicommissario, uti et ex quo fit in proximum fideicommissarium est licita.

PROP. IV. Alienatio, quae fit consensu omnium, qui sunt de familia, est quidem licita, nascituris tamen liberum est, an suo tempore bona alienata velint revocare, nec ne.

PROP. V. Alienatio, quae fit ex causa publica, aut magno familiae commodo, est licita.

SCHOLION. Quo casu nota de IVRE BAV. *P. III. Cap. 10. §. 24. n. 6.* alienationem esse licitam, si alia res utilior pro bonis fideicommissariis haberi possit, quae si extra Bavariam sita sit, consensus serenissimae sit oportet, alias, si alienatio ex capite

pite utilitatis fiat, consilii est adhibere consensum agnatorum, uti et auctoritatem iudicis, minime vero necessitatis, praeterea surrogatum induit naturam eius, in cuius locum succedit.

PROP. VI. Si fidei committens certam tantum alienationis speciem interdixerit, reliquae adhuc obtinent, nisi de alia mente constet.

PROP. VII. Licita quoque est alienatio, si fidei committens ius alienandi tantum in certum tempus, vel personas limitaverit.

PROP. VIII. Licita est alienatio ad debita fideicommissarii expurganda, si allodia deficiant.

§. 262.

Debita fideicommissoria sunt, quae descendunt a fidei committente.

PROP. I. Ea quae fidei committens aliis debebat, eo decedente, si alia bona non adsint, quam fideicommissoria.

COR. I. Legitima liberorum dos, donatio propter nuptias, alimenta, uti et quaecunque

ex lege descendantibus suis debet, sunt debita fideicommissoria.

2. Vti et ea, quae fideicommittens tertio quocunque modo debuit.

3. Impensae funebres et iudiciales.

PROP. II. Quaecunque fideicommittens voluit, ut fideicommissarii ex ipsius bonis praestent, deficiente allodio fiunt debita fideicommissaria.

COR. Huc pertinent legata etc. etc.

PROP. III. Omnes erogationes, quae a fideicommissariis fiunt praeter impensas necessarias et voluptuarias in substantiam fideicommissi, sunt debita fideicommissoria.

COR. Huc pertinent meliorationes, sumptus litis pro substantia fideicommissi usurae ex debitis fideicommissarii, quae posteriores tamen non aliter debentur, nisi quatenus a fideicommittente quidem descendunt, sed facto fideicommissarii augentur. Illa uti debita fideicommissarii negligentis referri debent.

SCHOLION. Fideicommissa quandoque mediante praescriptione corruunt, quod ita concipi debet, uti si praescriptio sit inchoata contra fideicommittentem et legitime continuata, qualitas fideicommissi tempore ordinario expirat, sin ve-

re

ro contra fideicommissarium fuit inchoata, illi solum nocet, uti et omnibus, qui agere potuissent, requirit tamen lapsus trium annorum, reliquis v. g. nascituris nocere non potest *Perill. ac Excell. L. B. de KREITMAIER in not. ad Cod. Max. P. III. Cap. 10. §. 21. n. 4.*

III.

VLTIMA VOLUNTAS IN SPECIE, QUAE
TRIBUIT IUS SINGVLARE SEV
LEGATA.

§. 263.

Vltima voluntas, quae ius succedendi titulo solum singulari tribuit, illud vel directe defert *legatum*, vel per personam intermediam *fideicommissum singulare* (§. 138.) Ille, cui res singularis directe relinquitur, est *legatarius*.

SCHOLIION. Cum fideicommissa singularia legatis per omnia aequiparentur, quae de legatis dicuntur, etiam ad fideicommissa particularia adplicari debent.

PROP. I. Legata relinquuntur in ultima voluntate.

PROP. II. Per legatum testator legatarium voluit honorare.

PROP. III. Legata sunt res singulares titulo singulari ex haereditate praestandae.

PROP. IV. Facultas uti et modus legandi est in arbitrio testatoris, quatenus eidem leges non obstant.

§. 264.

Legata relinquuntur ex ultima voluntate. (§ 263. Prop. I.)

PROP. I. Quaecunque in ultima voluntate in genere adesse debent, etiam in legatis poni debent.

COR. 1. Omne legatum, nisi sit privilegiatum, ad minimum §. testes supponit, legatum tamen haeredi praesenti iunctum valet absque sollemnibus.

2. Legata vel in testamento relinquuntur, vel ab intestato in codicillis.

3. Qui potest ex ultima voluntate adquirere, illi etiam legari potest.

4. Qui potest testari, etiam potest legare.
5. Qui

§. Qui in ultima voluntate est honoratus illi etiam praestatio legati potest iniungi.

PROP. II. Legata sua natura sunt revocabilia.

§. 265.

Legata sua natura sunt revocabilia (§. 264. Prop. II.) revocantur autem duplici ratione, vel ita, ut legans voluntatem de legato plane tollendo declaraverit, *Ademptio legati*, vel quod circa legatum aliquid immutaverit, *Translatio legati*. Ademptio legati porro vel *tacita* est, vel *expressa*.

PROP. I. Ademptio legati supponit legatum valide relictum.

PROP. II. Legata vel pro parte adimuntur, vel in totum, sive legatum eatenus censetur ademptum, quatenus illud restator voluit.

PROP. III. Verba dubia non adimunt legatum.

PROP. IV. Ademptio legati nullos requirit testes. *L. 3. §. 10. ff. de adim. vel transf. legat.* STRYCK, *us. Mod. Pand. L. 34. tit. 4. §. 1.* IUS BQICVM, *P. III. Cap. 6. §. 18. n. 3.* ad minimum tres testes requirit.

T §

PROP.

PROP. V. Quoties factum testatoris tale est, ut in eo animus revocandi possit concludi, toties legatum per illud censetur ademptum.

COR. 1. Deletio, ademptio, oneris, propter quod aliquid relictam uti et inimicitia gravis subsequens inter legantem et legatarium quam reconciliatio ante mortem non sequitur, tacite adimunt legatum. *L. 22. et 3. §. II. ff. de adim. et transf. legat.*

2. Alienatio voluntaria legati sive licita si ve illicita, valida vel invalida adimit legatum. *lvs BAV.* tamen hoc loco etiam alienationem necessariam includit, sola locatione vel oppignoratione excepta. *P. III. Cap. 6. §. 19. n. 2.*

3. Si formam rei legatae ita mutet, ut ad pristinam formam reduci nequeat.

4. Principali adempto, quoque accessorium ademptum creditur.

§. 266.

Legatum transfertur, si facto testatoris circa illud quidquam fuerit immutatum. (§. 265.)

PROP. I. Quoties persona legatarii mutatur, legatum transfertur.

PROP.

alienatio necessaria non ad nil
Regalium iure communi.

De legibus...

...unda. Regula

...necess. est. ...
...causa
...est.

...propter
...est
...est
...est
...est

De legibus...

...est
...est
...est
...est
...est

PROP. II. Quoties persona, quae legato est onerata, mutatur, toties legatum transfertur.

PROP. III. Quoties pro re legata alia legatur, legatum transfertur.

PROP. IV. Quoties modus sub quo legatum, mutatur, toties legatum transfertur.

PROP. V. In translatione legati non tam legatum prius tollitur, quam novum constituitur.

COR. Ad translationem legati quinque testes requiruntur,

§. 267.

Per legatum legans legatarium voluit honoratum. (§. 263. Prop. II.)

PROP. I. Illae solum res legari possunt, quae legatario praestant utilitatem.

PROP. II. Ex voluntate legant res legata penes heredem manere non debet.

§. 268.

§. 268.

Illae solum res legari possunt, quae legatario utilitatem adferunt. (§. 267. Prop. I.)

PROP. I. Res alienae, propriae, communes, oppignoratae legari possunt, quatenus commodum legatario afferunt, nec inde contra ius alterius quaesitum agitur.

PROP. II. Tam res mobiles, quam immobiles, corporales, incorporales, praesentes et futurae, uti et fungibiles legari possunt.

§. 269.

Res alienae legari possunt, quatenus legatarius inde commodum habere potest. (§. 268. Prop. I.)

PROP. I. Si in re aliena legata legans ius quoddam habuerit, ius illud legatum censetur.

PROP. II. Si testator rem alienam, quam legavit, ignoraverit esse alienam, haeres nec rem praestat, nec pretium.

PROP.

si rem non habet in commercio
tunc legatum non debetur.
Legatum est res si iure
aut re legatus. et si
res non sit in commercio
siue si legatus sit et non
indebitum legatum non debetur
indebitum est res non sit in commercio
~~et~~ et non sit res in commercio
legatum.

si res legata non est in commercio
legatoris, vel heredis tunc tamen
res vel aestimatio debetur legatario.
rem enim ita comparare queat,
et alii acquiram, prodest.

si vero non est in commercio lega-
tarii, tunc, si legatarius iure
non habet commercium, ~~vel~~ factio
quia iure non debetur legatum
tunc vero secunda iure

onus probandi quod non
defunctus nesciverit versatur
circa legatarium, quia est
actor, et de lucro capiendo
agit.

11073 II. nam quod meum est, amplius
meum fieri non solet.
nec tum si alienasset legatarius
condito iam testamento rem, pro
tempore creationis legali. ex regula
caloniāna ratio est,
„quod legatum ab initio non valet.
„tractu temporis non convalescit.

PROP. III. Testator, qui sciens rem alienam legavit, haeredem obligasse censetur, ut rem legatam pecunia numerata heredi comparet, aut, si illud fieri nequeat, aestimationem rei legatae prester.

§. 270.

Res propriae legari possunt, quatenus utilitatem legatario praestant.
(§. 268. Prop. I.)

PROP. I. Si res haeredis sit propria, quae legata est, haeres ad eam praestandam obligatur, quod si non amplius extet, pretium vel aestimationem solvit, immo si dolose possidere desierit legatarius in litem iurat, ac praestatio fieri debet iuxta pretium affectionis.

PROP. II. Si res legatario propria eidem fueri legata, quae tempore dispositionis, eius iam fuit propria, legatum est inutile.

PROP. III. Si res legata primum post dispositionem legatarii propria fuerit titulo oneroso, praestatio oneris legata censetur, ex duabus autem causis lucrativis nemo aliquid habere potest.

§. 271.

§. 271.

Etiam res communes legari possunt, quatenus iura tertii inde non laeduntur, uti et res oppignoratae. (§. 268. Prop. i.)

PROP. I. Si testator simplicitate rem sibi cum aliis communem legaverit, partem sibi debitam legasse censetur.

PROP. II. Si testator expresse totam rem communem legaverit, idem est, ac si rem alienam legasset, de qua §. 269.

PROP. III. Si testator rem suam sed oppignoratam legaverit, ac scientiam oppignorationis habuerit, haeredi obligationem reluendi imposuit.

PROP. IV. Si res oppignorata iam fuerit distracta, rem alienam legasse censetur.

PROP. V. Si testator ius reluendi penes legatarium esse voluerit, solum rem legasse censetur.

PROP. VI. Si testator rem sibi oppignoratam debitori legaverit ius pignoris, non vero debitum ipsum remisisse censetur.

PROP.

res enim originata maneat
adhuc in Dominio.

more v. obtinet si defunctus ignoravit
rem legatam esse originatam.
exijte, si nil superfluum est soluta
quantitate in re legata, tunc onus
solvendi circa heredem refertur.

PROP. VII. Si testator rem sibi oppignoratam tertio legaverit, ius pignoris cum debito legasse censetur.

§. 272.

Etiam res litigiosae legari queunt, quatenus legatarius inde commodum habet. (§. 268. Prop. I.)

PROP. I. Si testator rem legatam sciverit ipsi litigiosam, haeres fert sumtus litis, ac litis eventum praestat.

PROP. II. Si testator rem legatam ignoret esse alienam, non solum litis eventum legasse censetur, sed rem ipsam, vel eius aestimationem.

§. 273.

Tam res mobiles, quam immobiles legari possunt. (§. 268. Prop. II.)

PROP. I. Si testator fundum rusticum legaverit simpliciter, dotes praedii non debentur, sed ea solum quae fixa sunt. Was Nagel, und Wandvest ist.

PROP. II. Si fundus, ut optimus maximus fuerit

fuerit legatus, omnia, quæ in fundo inveniuntur, et fundus liber ab omnibus oneribus privatis legatus est. L. 69. §. 3. ff. de legat.

PROP. III. Si *fundus instructus* fuerit legatus, non tantum agri instrumenta, et omnia, quæ tam ad necessitatem quam utilitatem et voluptatem collata sunt, legata censentur. Tot. tit. ff. de instruct. vel instrum. legat. quo tamen casu excipiantur

- 1) Res venales, aut pecunia foenori destinata, ac ibidem reperta L. 12. §. 10. ff. de legat.
- 2) Quæ custodiæ causâ in fundo fuerunt

PROP. IV. Si *fundus cum instrumento* fuerit legatus, ea legata fuerunt, quæ fructuum quaerendorum causâ in fundo sunt. Vulgo der Gutsbericht, Beschlagnung eines Bauernguts.

COR. Fundus instructus melior est fundo solum cum instrumento legato.

PROP. V. Si *instrumentum fundi* fuerit legatum, fundus non debetur, sed solum, alles vorfindliche Schiff und Geschirr, und Vieh,

PROP.

PROP. VI. Si *penus* fuerit legata, intelliguntur omnia, quae ad victum usus necessarii causâ existunt.

PROP. VII. *Supellectile* legata. *Die Meubles*, uti et ea omnia intelliguntur, quae ad usum domesticum quotidianum serviunt.

PROP. VIII. *Auro in genere* legato vel argento omne sive factum sive infectum legatum est, sub *auro* autem vel *argento facto* etiam fabricari coepta comprehenduntur, si *pondus*, vel *quantitas auri* legata fuerit, aestimatio legata censetur. *L. 9 ff. de auro; argento etc.*

PROP. IX. Sub legato pecuniae comprehenditur sola pecunia signata; minime vero nomina, seu debita activa.

PROP. X. *Mundi nomine* ea veniunt, quibus femina mundior fit, v. g. *specula*, *matulae*, *unguenta*, etc. etc. *Ornamenta* sunt quibus mulieres ornatus causâ utuntur. v. g. *gemmae*, et *margaritae*, *monilia* etc. etc. *Vestimenta* continent ea omnia, quo eo fine actu confecta sunt, ut corpori regendo inserviant.

§. 274.

Etiam res incorporales legari possunt. (§. 268. Prop. II.)

PROP. I. Etiam Ius servitutis legari potest, uti et omnia nomina ac debita.

PROP. II. Si testator legaverit creditori, quod ipse debet, legatum non est inutile, cum creditore liberetur a probatione debiti, ac tollantur omnes exceptiones, quae debito opponi possunt. Praeterea debitum conditionatum fit purum, et debitori chirographario tribuit ius hypothecae. Legatum hoc dicitur *legatum debiti*.

PROP. III. Si testator in legato debiti quantitatem exprefferit, omne debetur, quod expressum est, licet minus debeat.

PROP. IV. Si testator summam aequalem debito creditori legaverit, quin debiti mentionem fecerit, haeres utrumque praestat, et legatum et debitum.

PROP. V. Si testator debitori legavit, quod sibi debet, legatum est *liberationis* ac debitum expirat.

PROP.

Legatum indebiti. triplex modo con-
siderandum venit. I. si persona
certae et quantitas certa legata est
etiam indebita creditori, valet legu-
tum. e.g. testator exprimit se
his verbis: meris soll 1000 £. Dir iis
ihm, Schuldy bin, Hermanns Sohn.
e.g. 2: Dir 1000 £ so iis meris, Schuldy
bin. Hermanns iis ihm filio. so
iis in hoc casu, propter valsum demon-
strationem, quo non videtur legatum,
Sine meris alio creditori, nisi ihm
filio alio legatario proinde 1000 £ 3d
£ 1/2 Hermann, Schuldy ihm Erbe.

II si nec persona nec quantitas. III si
nulla quantitas persona vero ^{creditoris} determina-
ta est. tunc invalidum est legatum.
e.g. I. nullus aut iis, Schuldy bin Hermanns
iis ihm filio. II nullus aut iis meris, Schuldy
bin Hermanns iis ihm filio. III enim
testula miss, Schuldy, so iis Dir legat null

et hic notanda venit regula catoniana.
quod legatum ab initio non valet,
lactu temporis non convalescit.

ratio quia nec modus genus, et quali-
tas sunt determinata ideo valsum
est et quidem erroris essentialis.

PROP. VI. Si testator alicui legat, quod tertius sibi debet, legatum est *nominis* ac haeres obligatur; ut actionem legatario cedat.

PROP. VII. Si testator quantitatem legaverit, tota quantitas legata debetur, etiam si fundus *demonstrationis causa* assignatus non sufficiat. Sin vero taxationis causa, fundus sit determinatus, ex quo quantitas praestanda; id solum debetur, quod existat.

In dubio assignatio fundi censetur facta demonstrationis causa.

PROP. VIII. Si testator quantitatem legaverit, non expressa qualitate, praestatio qualitatis est in arbitrio haeredis. *L. 4. ff. de trit. vin. et oleo legat.*

§. 275.

Etiam res futurae legari possunt
(§. 268. Prop. II.)

PROP. I. Spes legata, uti et res futurae legatae non exiguntur, nisi existant.

PROP. II. Legatum spei, nec non rei futurae est purum.

COR. Inde si legatarius ante rei futurae existentiam decedat, eius haeredes in re legata succedunt.

PROP. III. Illae solum res futurae legari possunt, super quibus testator tempore mortis potuit disponere, ergo non v. g. super haereditate nondum delata.

PROP. IV. In legato rei futurae tantum debetur, quantum postea existit.

PROP. V. Si nil existit, nil debetur, nisi fundus demonstrationis causa fuerit adiectus.

PROP. VI. Rerum non extitutarum legatum est inutile.

§. 276.

Etiam res fungibiles legantur.
(§. 268. Prop. II)

PROP. I. Vino, tritico etc. generatim legato
omne

omne debetur, quod in bonis est, si nil est, legatum est inutile.

PROP. II. Si in legato rei fungibilis quantitas cum qualitate fuerit expressa, debetur, quantum est expressum.

PROP. III. Si sola qualitas est expressa, id debetur, quod ex ea qualitate in bonis est.

PROP. IV. Si quantitas sola sit legata, illa debetur, sed praestatio qualitatis ab arbitrio haeredis pendet.

§. 277.

Ex voluntate legantis legatum penes haereditatem manere non debet. (§. 267. Prop. II.)

PROP. I. Inter plures collegatarios locus est iuri adcrefcendi.

PROP. II. Si legatarius legatum non agnoscat, testator non decedit pro parte testatus vel intestatus.

COR. Portio vacans collegatario solum volenti, non vero invito adcrefcit.

PROP. III. Testator tamen haeredem magis dilexit, quam legatarium.

PROP. IV. Ille, qui legato oneratus est, obligatur, ut legatum legatario exsolvat.

COR. Regulariter haeredes onerantur legatis.

§. 278.

Qui legato oneratus est, obligatur, ut legatum legatario praestet.
(§. 277. Prop. IV.)

PROP. I. Dominium rei legatae, in legato puro, a momento mortis transit in legatarium, etiamsi ignorantem, sine praevia traditione. *L. 80. ff. de legat. L. 64. ff. de furt.*

COR. 1. Legatarius vindicat legatum a quocunque, si res legata sit specifica, corporalis, ac leganti propria.

2. Legatarius in re legata succedit in omnia iura defuncti.

PROP. II. Legatarius nisi possessio sit vacua, legatum apprehendere nequit.

PROP.

PROP. III. Legatarius habet ius exigendi ab haerede traditionem rei legatae.

PROP. IV. Ab eo, qui haereditatem nondum adiit, legatarius nullo iure exigit legatum, bene vero urget declarationem, an haereditatem velit adire, nec ne.

PROP. V. Legatarius ex haereditatis aditione, seu consensu tacito in legati praestationem iure convenit haereditatem actione ex testamento, uti et in bonis testatoris pro quanto rei legatae gaudet iure hypothecae.

PROP. VI. Legatarius habet ius exigendi ab haerede non solum rem ipsam, sed etiam omnes accessiones et fructus a die agnitionis.

PROP. VII. Legatarius ab haerede exigit praestationem damni dati in re legata, dolo vel culpa lata, damnum vero levi vel levissima culpa datum, uti et casum, non praestat haeres, nisi sit in mora restituendi.

PROP. VIII. Legatarius ex re legata non potest fieri locupletior, cum alterius damno.

COR. Legatarius vicissim obligatur, ut haeredi refundat impensas necessarias, vel utiles uti et si haereditas non amplius sufficiat, pro rata concurrat ad debita defuncti extinguenda.

PROP. IX. Legatum conditionatum ante existentiam conditionis non exsolvit haeres, bene tamen cavet de praestando legato, si eventus sit exiturus. Legata vero sub conditione negativa relicta mox tradi debent: cavet tamen hoc casu non haeres, sed legatarius de legato restituendo, si conditioni adiectae contravenit.

§. 279.

Legatum est res singularis, ex haereditate titulo singulari praestanda. (§. 263. Prop. III.)

PROP. I. Tota haereditas legari nequit, neque quota haereditatis, bene tamen omnia bona.

COR. Haeres non est legatarius.

PROP. II. Per omne legatum fit deliberatio haereditatis.

§. 280.

§. 280.

Haeres non est legatarius. (§. 279. Prop. II. Cor.)

PROP. I. Si haeres sit solitarius, frustra ei quidquam legatur.

PROP. II. Si haeres habeat cohaeredes, rem legatam capit tanquam praecipuum, in reliquam vero substantiam succedit tanquam haeres. Illud autem, quod cohaeres ex haereditate, tanquam praecipuum, capit, est *praelegatum*.

§. 281.

Facultas legandi, uti et modus est in arbitrio testatoris, quatenus illud legibus non limitatur. (§. 263. Prop. IV.)

PROP. I. In arbitrio testatoris est an uni, vel pluribus legare velit.

PROP. II. In arbitrio testatoris est, an pure, vel sub conditione legare velit, uti et an ad certum solum tempus,

V 5

PROP.

PROP. III. In arbitrio testatoris est, an rem singularem, seu speciem, vel genus legare velit.

PROP. IV. Testator tantum legare potest, quatenus ius aliorum vel ex lege vel ex facto quaesitum inde non laeditur.

§. 282.

In arbitrio testatoris est, an unum, vel plures velit legato honorare. (§. 281. Prop. I.)

PROP. I. Si unus solum fit legatarius, nec ille legatum sibi scriptum capiat, res manet penes haeredem.

PROP. II. Testator pluribus simul potest eandem rem relinquere.

COR. Si pluribus simul sumtis eadem res legatur, idem iuris uni legavit, quantum alteri.

PROP. III. Testator pluribus simul diversas res legare potest.

COR. Si pluribus simul eadem vel diversa res fuerit legata, nec unus partem sibi scriptam capiat: portio vacans reliquis adcrefcit.

PROP.

PROP. IV. Testator ita pluribus rem quamdam legare potest, ut eam secundus non capiat, nisi in casum deficientis primi.

COR. 1. Testator legatarius sibi invicem potest substituere.

2. Si legatarii sint substituti, legatum destitutum a primo transit ad secundum.

3. Ius legatarii substituti non nisi conditionatum est.

4. Legatarius substitutus certo modo excludit ius adcrescendi.

PROP. V. Legatum communitati vel collegio relictum, non est legatum pluribus sed uni personae morali.

PROP. VI. Etiam personae incertae potest legari, si per eventum quemdam futurum certa fieri queat.

PROP. VII. Ea quae sanctis aut pauperibus legantur, non sunt legata personae incertae relicta.

PROP. VIII. Si officiali quid fuerit legatum, attendi debet, an legans officii potius, quam personae respectum habuerit.

COR.

COR. 1. Si officiali qua tali legatum fuerit, omnes officii successores sunt eius usufructuarii, proprietas vero penes officium est.

2. Si officiali non qua tali fuerit legatum, ei soli cedit.

3. Vtrum officio magis quam personae legatum fuerit, ex legati natura, qualitate, uti et aliis indiciis concludi debet.

§. 283.

In arbitrio testatoris est, an pure, vel sub conditione legare velit. (§. 28, Prop. II.)

PROP. I. Legatum conditionatum sequitur naturam ultimae voluntatis conditionatae in genere.

PROP. II. Legata relinquuntur sub certo die, vel tanquam termino *a quo*, vel *ad quem*.

COR. Si dies sit adiectus tanquam terminus *a quo* differtur praestatio legati usque dum dies existat,

2. Si tanquam terminus *ad quem*, cum die resolvitur legatum.

PROP.

PROP. III. Legatum pure relictum ipso iure acquiritur.

COR. I. Vnde ad eius acquisitionem agnitione opus non est.

2. Legatum pure relictum ante additionem, ex parte heredis, et agnitionem ex parte legatarii, transmittitur ad haeredes legatarii.

SCHOLION. Sunt tamen etiam legata non transmissibilia v. g. servitutes personales, quae primum mediante additione acquiritur.

§. 284.

In arbitrio testatoris est, an alicui pro semper, an vero ad certum tempus quidquam legare velit. (§. 28. Prop. II.) seu legata vel *temporaria* sunt, vel *perpetua*. Ad has species referuntur *legata annua, menstrua*, seu emolumentâ ex vltima voluntate legatario singulis annis vel mensibus praestanda. Pertinet huc quoque *legatum alimentorum*.

PROP.

PROP. I. Legata annua etc. vel temporaria sunt, vel perpetua.

PROP. II. Legata annua temporanea expirant morte legatarii.

PROP. III. Legata annua temporanea debentur sub eo eventu, si proximo anno legatarius adhuc vivat.

COR. I. Sunt tacite conditionata.

1. Debentur quam primum primus anni dies existit.

2. Non sunt unum legatum, sed tot legata, quot annos legatarius vivit.

3. Quilibet annus requirit novam praescriptionem, si praescriptione tolli velit.

PROP. IV. Legata annua collegio vel communitati relicta sunt perpetua.

COR. I. Non debentur sub eventu incerto, sed pura sunt.

1. Vna praescriptione tolli possunt.

PROP. V. A legato annuo differt legatum, cuius praestatio in plures annos est divisa.

COR.

COR. 1. Hoc legatum est purum.

2. Transiit ad heredes legatarii.

§. 285.

Ad legata temporanea, vel perpetua etiam refertur legatum *alimentorum*. (§. 284.) et *cibariorum*. Sunt autem *cibaria* quae ad cibum potumque pertinent. *Alimenta* vero praeter cibaria ea continent, quae ad congruam vitae sustentationem requiruntur.

PROP. I. Alimentorum legatum magno gaudet iuris favore.

COR. 1. Alimenta simpliciter legata per totam vitam debentur. *L. 14. ff. pr. de alim. et cib. legat.*

2. Etiam incapaci legari possunt.

3. Si legata in genere adimantur, alimenta non censentur adempta. *L. 18. §. 3. ff. de alim.*

4. Integra debentur, licet redditus fundi non sufficiant. *L. 12. ff. de alim.*

PROP.

PROP. II. Si quantum alimentorum non fuerit determinatum, iudex illud secundum facultates defuncti, et indigentiam, ac statum legatarii determinat.

PROP. III. Si legatum alimentorum voluntate defuncti sit annuum, aestimatur ex §. 284.

PROP. IV. Legatum *educationis* latius patet, quam legatum alimentorum.

§. 286.

In arbitrio legantis est, an speciem seu individuum, an vero genus legare velit. (§. 281. Prop. iii.) uti et si genus legatum fuerit, an legans facultatem eligendi legatario largiri velit nec ne.

PROP. I. Si genus sit legatum, quod non nisi species legatario inutiles continet, legatum est nullum.

PROP. II. Si genus sit legatum, cuius species non est in bonis defuncti, idem est, ac si res aliena fuisset legata.

PROP.

PROP. III. Si genus legatum est, ac una tantum species in bonis defuncti sit, illa sola legata intelligitur,

PROP. IV. Si genus legatum est, ac plures species adsunt, nec optio legata est, heres eligit, modo pessimum non eligat.

PROP. V. Si in genere legato tertio eligendi facultas fuerit concessa, ille optimum eligere potest.

PROP. VI. Optione legata, omnes species legatario exhiberi debent, qui optimam eligere potest.

PROP. VII. Genus legatum nunquam perit, specie legata, legatum cum specie expirat.

§. 287.

Testator tantum legare potest, quatenus ius aliorum vel ex facto, vel ex lege quaesitum non laeditur. (§. 281. Prop. III.)

PROP. I. In praeiudicium legitimae vel creditorum legari non potest.

PROP. II. Hereditas ita legatis exhauriri non debet, ut nil amplius sit penes heredem.

COR. I. Heredi certa bonorum pars salva esse debet.

§. 288.

Heredi certa hereditatis pars salva esse debet. (§. 287. Prop. II. Cor.) ne hereditate legatis nimiam gravata, eandem omittat, quod ne contingeret, leges Romanae legandi facultatem ita restrinxerunt, ut quarta hereditatis pars heredi salva esse deberet. Lex in qua illud addito S. C. Pegasiano cautum fuit, *Falcidia* dicitur, a qua pars illa quarta, quae haeredi ex hereditate legatis, vel fideicommissis particularibus ultra dodrantem gravata, salva esse debet, *Falcidiae* nomen accepit.

PROP. I. Quarta falcidia introducta est ne haereditas destituatur haeredibus.

PROP. II. Quarta falcidia detrahitur ex hereditate.

PROP.

The day after

April 2nd 1864
In the morning

Left camp at 10 o'clock
and went to the river
to get some water.

At 12 o'clock we
went to the river
and got some water.
At 1 o'clock we
left camp.

At 2 o'clock we
went to the river
and got some water.
At 3 o'clock we
left camp.

PROP. III. Falcidia detrahitur a legatis, quae non habent singularem iuris favorem.

PROP. IV. Quarta falcidia est pars haereditatis.

§. 289.

Quarta falcidia introducta est, ne haereditas destituatur haerede. (§. 288. Prop. I.)

PROP. I. Quarta falcidia est introducta in favorem testatoris ac indirecte etiam haeredis.

COR. 1. Fius detractio a testatore prohiberi potest, secus est de IVRE BAV. P. III. Cap. 6. §. 4. n. 9.

2. Haeres detractio falcidiae potest renuntiare.

PROP. II. Quartam falcidiam detrahit haeres.

COR. 1. Tam testamentarius, quam legitimus uti etiam substitutus.

2. Minime vero legatarius vel fideicommissarius.

X 2

3. Si

3. Si plures sint haeredes, quilibet quartam sibi delatam salvam habere debet.

§. 290.

Quarta falcidia detrahitur ex haereditate. (§. 288. Prop. II.)

PROP. I. Detrahitur ab haereditate, prout est tempore mortis.

COR. Haereditas adcrefcit vel decrefcit haeredi non legatario.

PROP. II. Quarta falcidia non detrahitur, nisi deducto aere alieno.

COR. In iis legatis, quae debitis aequiparantur, detractioni falcidiae non est locus. v. g. legato debiti, aut relegato dotis.

§. 291.

Quarta falcidia detrahitur ab omnibus legatis, quae non habent specialem iuris favorem. (§. 288. Prop. III.)

PROP. I. Cum donationes mortis causa, et fideicommissa particularia aequiparentur legatis, etiam ab illis detrahitur.

PROP.

General Information

12. *Chrysomelidae* (1000) *Chrysomelidae* (1000)
 13. *Chrysomelidae* (1000) *Chrysomelidae* (1000)

1. The first step in the process is to identify the problem or issue that needs to be addressed. This involves gathering information and understanding the context of the problem.

[illegible]

11. *Callitriche* *sp.*

10/10/1911

[illegible]

7) $\frac{1}{2} \log \frac{1}{2}$ $\frac{1}{2} \log \frac{1}{2}$ $\frac{1}{2} \log \frac{1}{2}$

1000

One half - month ...
at ...

...
...
...

...
...

...
...

...
...

...
...

...
...
Digitized by Google

PROP. II. Etiam detrahitur a praelegatis ,
seu legatis haeredi relictis.

PROP. III. Quarta falcidia non detrahitur
a fideicommissis familiae , vel vulgaribus
universalibus.

PROP. IV. Quarta falcidia non detrahitur
a legatis iure militari relictis, uti et piis
caussis : de iure tamen BAV. *P. III. Cap. 6.*
§. 15. n. 3. a legatis, piis eatenus solum
detrahi potest , quatenus legata profana
quartae non sufficiant.

PROP. V. A legato alimentorum v. g. an-
nuo , singulis annis , pro rata detrahi-
tur. *Perill. ac Excell. L. B. de KREITMAI-
ER in not. ad Cod Max. Part. III. Cap. 6.*
§. 15. n. 12.

§. 292.

Quarta falcidia est pars haeredi-
tatis. (§. 288. Prop. iv.)

PROP. I. Quarta falcidia haeredi relinqui-
tur titulo universali.

COR. 1. In eam solum imputantur, quae haeres
titulo universali acquirit.

X 3

2. Non

2. Non praelegata , neque etiam fructus.

3. Bene vero portio non gravata , quae cohaeredi adcrefcit.

SCHOLION. Detractionem legitimae cum falcidia quod attinet , eam non admittit LAVTERBACH in *Colleg. Theoret. Pand.* L. 35. tit. 2. §. 26. IUS BAV. P. III. Cap. 6. §. 14. n. 10. omnibus haeredibus necessariis , detractionem falcidiae praeter legitimam concedit.

Mem-

Urtica *ulgaris* *apocynifolia* *her-*
cules *parviflora* *foetida*.
- *linet*. *hercules* *parviflora* *foetida*.

[illegible]

Membrum IV.

VLTIMA VOLVNTAS, EX QVA TAM IVS
SVCCEDENDI SINGVLARE, QVAM
ETIAM IVS HEREDITARIVM SED
FIDEICOMMISSORIVM DEFER-
TVR, SEV CODICILLI.

§. 293.

Vltima voluntas, in qua deficit dire-
cta haeredis institutio, dicitur *Codi-*
cillus.

PROP. I. Codicillus est ultima voluntas.

PROP. II. In Codicillo deficit directa haere-
dis institutio.

§. 294.

Codicillus est ultima voluntas. (§.
293. Prop. I.)

PROP. I. In omni codicillo adesse debent
requisita ultimae voluntatis generalia.

PROP. II. Qui active et passive sunt testa-
biles, neque codicillum condere, neque
ex eo adquirere possunt.

X 4

PROP.

PROP. III. Codicilli vel *sollemnes* sunt, vel *privilegiati*, *publici*, vel *privati*, *nuncupativi* vel *scripti*.

PROP. IV. Codicilli vel sunt *testamentarii*, vel *ab intestato*, seu *principales*, vel *accessorii*: codicilli vero ab intestato vel *simpliciter* tales sunt, vel *eventualiter* tales.

§. 295.

Codicilli vel *sollemnes* sunt, vel *privilegiati*, *publici*, vel *privati*, *scripti*, vel *nuncupativi*. (§. 294. Prop. III.)

PROP. I. In iis casibus, quibus testamenta debent esse *sollemnia*, etiam codicilli debent esse *sollemnes*.

COR. 1. Codicilli *publici* nulla indigent *sollemnitate*.

2. Codicilli ad *pias causas* uti et *parentum* inter *liberos*, etiam *militares*, si sint *scripti*, nullis indigent *sollemnibus*, si vero sint *nuncupativi*, probationis causa *duos testes* requirunt.

3. Codicilli *fidaciarij*, in quibus testator oretenus haeredi praesenti aliquid iniungit nullis *sollemnibus* indigent, L. ult. C. de *fideicom.*

4. Co-

4. Codicilli rusticorum aut tempore pestis conditi solum 3. testes requirunt. *STRYCK Caut. testam. Cap. 13. §. 14.*

5. In codicillo coeci sex testes adesse debent.

PROP. II. In codicillis sollemnibus omnes testamentorum sollemnitates adesse debent, nisi quae a legibus specialiter fuerint remissae.

§. 296.

In codicillis sollemnibus omnes testamentorum sollemnitates adesse debent, nisi quae a legibus specialiter remittuntur. (§. 295. Prop. II.)

PROP. I. In codicillis quinque testes sollemnitatis causa adesse debent.

COR. A testimonio in codicillis excluduntur feminae, quin obstat *L. 20. §. 6. ff. qui testam. fac.* praxis tamen teste *STRYCKIO caut. testam. Cap. 23. §. 7.* eas admittit, quod idem expresse de Iure Boico obtinet. *P. III. Cap. 5. §. 6. n. 3.*

PROP. II. Qui in re propria testes sunt, excluduntur a testimonio in codicillis.

X 5

Cor.

COR. Vnde legatarii, et fideicommissarii in codicillis testes esse nequeunt.

PROP. III. Idem est, siue testes rogati sint, siue fortuito venerint, *L. 8. §. 3. C. de codicill.* admonitio tamen testium praeuia adesse debet.

PROP. IV. Praesentia disponentis, uti et simultanea testium praesentia tam physica quam moralis est remissa. *l. 8. C. §. 3. de codicill.*

PROP. V. Codicilli scripti, etiam clausi testibus offerri possunt, modo disponentes declaret, in iis voluntatem suam contineri, subscriptio tamen disponentis non requiritur. *L. 6. §. 1. 2. ff. codicill.* testium autem subscriptio, non item subsignatio adesse debet.

PROP. VI. Codicilli uno actu condi debent *L. 8. §. 3. C. de codicill.*

PROP. VII. Codicilli etiam simultanei correlative, et reciproci esse possunt. Simultanei una sollemnitate condi queunt, ita tamen, ut testes in subscriptione omnium, qui in iis disposuerunt, mentionem faciant.

PROP.

PROP. VIII. Codicilli accessorii sustinentur
sollemnitatibus testamenti, cui accedunt,

§. 297.

Codicilli vel testamentarii sunt,
vel ab intestato, posteriores vero,
vel simpliciter, vel eventualiter ta-
les. (§. 294. Prop. IV.)

PROP. I. Quae in codicillis testamentariis
scripta sunt, in testamento ipso scripta
censentur.

COR. 1. Habentur pro parte testamenti.

2. Novas sollemnitates non requirunt.

PROP. II. Codicilli testamentarii debent esse
testamento conformati, quod si non fiat,
omnes codicillorum sollemnitates adesse
debent, ac tanquam principales sub-
sistunt.

PROP. III. In codicillo accessorio haeres in-
stitui, immo ea, quae in testamento
scripta sunt, mutari queunt.

PROP. IV. Etiam schedae separatae valent
iure codicillorum, si earum, mentio in te-
stamento fiat.

PROP.

PROP. V. Codicillus accesorius corrui, cum testamento, nisi simul sit eventualiter principalis.

§. 298.

Codicilli ab intestato vel simpliciter vel eventualiter tales sunt. (§. 294. Prop. IV.) *Codicillus ab intestato eventualiter talis est*, in quo praecipitur haeredi ab intestato, quid facere debeat, in eum eventum, si testamentum qua tale non subsistat.

PROP. I. Omnis codicillus ab intestato eventualiter talis supponit testamentum conditum ac haeredem institutum.

PROP. II. Talis codicillus supponit, testamentum corruere, ex defectu, qui non est in codicillis.

PROP. III. Codicillus eventualiter talis non adest, nisi testator expresse declaraverit, quod testamentum velit valere, in vim codicilli.

COR. Codicillus eventualiter talis non praesumitur.

§. 299.

§. 299.

Codicillus eventualis non adest, nisi testator voluntatem codicillandi expresse declaraverit. (§. 298. Prop. III.) declaratio expressa testatoris, quod testamentum in vim codicilli valere velit, si tanquam testamentum nequeat subsistere, dicitur *clausula codicillaris*. *Ergo codicilli eventuales fiunt mediante clausula codicillari.*

PROP. I. Clausula codicillaris est remedium subsidarium.

COR. I. Eius effectus primum adest; si testamentum corruat, ex defectu, qui non est in codicillio.

2. Clausula codicillaris non supplet defectum voluntatis, uti et testabilitatis activae, vel passivae.

3. Neque etiam si defectus sit in numero testium quinario, et unitate actus, bene vero si defectus sit in numero septenario, vel subsignatione, aut rogatione testium.

PROP. II. Clausula codicillaris mutat testamentum in codicillum.

COR. I. Haeredis institutio directa mutatur in fideicommissorium.

2. Hae-

2. Haeres ab intestato censetur rogatus; ut detracta quarta haereditatem haeredi testamentario restituat.

3. Vi clausulae codicillaris sustinentur testamenta, in quibus liberi sunt praeteriti, exheredati, aut testamentum agnatione posthumi rumpatur, aut omnino destituantur.

§. 300.

In codicillis deficit directa heredis institutio. (§. 293. Prop. II.)

PROP. I. Codicilli differunt a testamentis.

PROP. II. In codicillis succeditur iure singulari, aut universali fideicommissorio.

COR. I. In codicillis principalibus nulla est substitutio, aut exheredatio, bene vero in accessoriis.

2. Omnis institutio, quae fit in codicillis, non nisi fideicommissoria est.

PROP. III. In codicillis fidei committitur vel expresse vel tacite, quod posterius fit mediante clausula codicillari.

F I N I S.

notandum in primis quod in
eiusdem "Institutionum" tractatu in linea
assensum non in ultimis se con-
fiteri videtur. •

—

Deinde cum dicitur in eodem tractatu
venit in eum, et postea per-
notandum in primis quod in
eiusdem "Institutionum" tractatu in linea
assensum non in ultimis se con-
fiteri videtur. •

et in eodem tractatu in linea
assensum non in ultimis se con-
fiteri videtur. •

—

Deinde cum dicitur in eodem tractatu
venit in eum, et postea per-
notandum in primis quod in
eiusdem "Institutionum" tractatu in linea
assensum non in ultimis se con-
fiteri videtur. •

et in eodem tractatu in linea
assensum non in ultimis se con-
fiteri videtur. •

—

Deinde cum dicitur in eodem tractatu
venit in eum, et postea per-
notandum in primis quod in
eiusdem "Institutionum" tractatu in linea
assensum non in ultimis se con-
fiteri videtur. •

1. a. *... ..*
2. *... ..*
3. *... ..*
4. *... ..*
5. *... ..*
6. *... ..*
7. *... ..*
8. *... ..*
9. *... ..*
10. *... ..*
11. *... ..*
12. *... ..*
13. *... ..*
14. *... ..*
15. *... ..*
16. *... ..*
17. *... ..*
18. *... ..*
19. *... ..*
20. *... ..*
21. *... ..*
22. *... ..*
23. *... ..*
24. *... ..*
25. *... ..*
26. *... ..*
27. *... ..*
28. *... ..*
29. *... ..*
30. *... ..*
31. *... ..*
32. *... ..*
33. *... ..*
34. *... ..*
35. *... ..*
36. *... ..*
37. *... ..*
38. *... ..*
39. *... ..*
40. *... ..*
41. *... ..*
42. *... ..*
43. *... ..*
44. *... ..*
45. *... ..*
46. *... ..*
47. *... ..*
48. *... ..*
49. *... ..*
50. *... ..*
51. *... ..*
52. *... ..*
53. *... ..*
54. *... ..*
55. *... ..*
56. *... ..*
57. *... ..*
58. *... ..*
59. *... ..*
60. *... ..*
61. *... ..*
62. *... ..*
63. *... ..*
64. *... ..*
65. *... ..*
66. *... ..*
67. *... ..*
68. *... ..*
69. *... ..*
70. *... ..*
71. *... ..*
72. *... ..*
73. *... ..*
74. *... ..*
75. *... ..*
76. *... ..*
77. *... ..*
78. *... ..*
79. *... ..*
80. *... ..*
81. *... ..*
82. *... ..*
83. *... ..*
84. *... ..*
85. *... ..*
86. *... ..*
87. *... ..*
88. *... ..*
89. *... ..*
90. *... ..*
91. *... ..*
92. *... ..*
93. *... ..*
94. *... ..*
95. *... ..*
96. *... ..*
97. *... ..*
98. *... ..*
99. *... ..*
100. *... ..*

1. The first thing I noticed
when I stepped out of the car
was the smell of fresh air.
It was a relief after being
trapped in the car for so long.
I took a deep breath and
felt the sun on my face.
The world was so beautiful.
I had never felt so free before.
The car was so small and cramped.
I had never felt so small before.
The car was so hot and stuffy.
I had never felt so hot before.
The car was so noisy and loud.
I had never felt so noisy before.
The car was so dark and gloomy.
I had never felt so dark before.
The car was so uncomfortable and
unpleasant. I had never felt so
uncomfortable before.

My dear Mr. [unclear]
[unclear] [unclear]

[unclear] [unclear] [unclear] [unclear]
[unclear] [unclear] [unclear] [unclear]
[unclear] [unclear] [unclear] [unclear]
[unclear] [unclear] [unclear] [unclear]

$$100 / 32 = 10. \dots 16$$

$$72$$

$$30$$

$$12$$

$$4$$

$$9$$

$$10x$$

$$00.1$$

$$30 / 20$$

$$20$$

$$-58$$

$$10$$

$$10$$

$$10x$$

$$6000 10x$$

$$74$$

$$74$$

$$755$$

$$2500$$

